สำนักงาน กปร.

วารสารอันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ

ISSN : 1685-8234

ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๙

๘๔ พรรษา ราชินีศรีแผ่นดิน : มิติสิ่งแวดล้อม

บทบรรณาธิการ

วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๒/๒๕๕๙ ฉบับนี้ได้นำเสนอพระราชกรณียกิจ และโครงการพัฒนาในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ได้พระราชทานพระราชดำริแนวทางในการพัฒนาที่มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใน ๔ มิติ คือวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งในวารสารฉบับที่ ๒/๒๕๕๙ จะได้นำเสนอเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับมิติด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙

ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ รองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ซึ่งได้ติดตามเสด็จอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด เล่าไว้ในคอลัมน์ในความทรงจำ เรื่อง **“แม่ของแผ่นดิน”** จากงานแถลงข่าว ๘๔ พรรษา ราชินีศรีแผ่นดิน ท่านผู้อ่านจะได้ทราบถึงการทรงงานพัฒนาตั้งแต่งานศิลปาชีพ เพื่อยกระดับอาชีพรายได้ของราษฎรไปจนถึงการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ดังเช่น โขนพระราชทาน

คอลัมน์ร้อยเรื่องโครงการ ขอนำเสนอโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่ากุยบุรีฯ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเดิมเป็นสภาพป่าเสื่อมโทรม สัตว์ป่าขาดแคลนอาหาร จึงออกมากินพืชผลของชาวบ้าน ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนกับสัตว์แต่ด้วยแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้คนกับสัตว์ป่าอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและยั่งยืน

สำหรับคอลัมน์ครั้งหนึ่งในชีวิต (ชีวิตพอเพียง) ของกลุ่มศิลปาชีพบ้านตอหลัง จังหวัดนราธิวาส เล่าถึงความซาบซึ้งใจที่ได้มีโอกาสเป็นสมาชิกศิลปาชีพ ได้รับการฝึกอบรมทอผ้า จนสามารถทอผ้าลายยกดอกที่มีชื่อเสียง และทำให้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปมาก มีกำลังใจที่จะอยู่ในถิ่นฐานอย่างมั่นคง แม้ว่าจะเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยก็ตาม

ต่อด้วยคอลัมน์แนะนำโครงการ สำหรับในวารสารฯ ฉบับนี้ ขอแนะนำโครงการใหม่ คือ โครงการปรับปรุงถนนบ้านจะตี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมกับคอลัมน์ท่องไปในโครงการฯ พาไปเยี่ยมชมปางอุ๋ง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นโครงการที่รวบรวมราษฎรที่กระจัดกระจายอยู่ตามแนวชายแดนมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มพัฒนาอาชีพ ทำให้คุณภาพชีวิตและฟื้นฟูคุณภาพป่าจนมีน้ำไหลตลอดทั้งปี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม ชาวบ้านมีรายได้จากการท่องเที่ยว

และยังมีคอลัมน์ที่น่าสนใจอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็น คอลัมน์เศรษฐกิจพอเพียง เล่าถึงโครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี **“สร้างคน สร้างป่า พัฒนาคุณภาพชีวิต”** คอลัมน์อาชีพน่าลอง นำเสนอการปลูกเห็ดตะกร้า ซึ่งมีวิธีการไม่ยุ่งยาก สามารถทำเองได้ในครัวเรือน หรือไว้ขายเป็นอาชีพเสริมได้อีกทางหนึ่ง คอลัมน์เล่าสู่กันฟังพบกับชุมชนสืบสานพระราชดำริ ได้นำประชาชนชุมชนบริเวณสะพานพระราม ๘ ไปศึกษาและลงมือปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ นอกจากนี้ พบกับคอลัมน์การ์ตูน ๒ ภาษาเช่นเคยกับตอน **“รักน้ำ” ท้ายสุดนี้กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้นำประโยชน์จากคอลัมน์ต่าง ๆ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ พร้อมทั้งจะนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจและติดตาม ในฉบับต่อไป**

กองบรรณาธิการ

พระสืบสานงานราชกิจปิตตุมาตุ
ทรงเป็นราชกุมารีศรีสยาม
บำรุงศาสตร์ศิลปไทยให้ลือนาม
สานความงามสืบคุณค่าบุรพชน
องค์เอกอัครราชูปถัมภก
มรดกวัฒนธรรมไทยไพศาลผล
หกสิบเอ็ดพระชันษามหาชน
ทุกทั่วคนขอพระองค์ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร.
(นายภัทระพงศ์ เทียนศรี ประพันธ์)

สารบัญ

ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๙

๔ ข่าวพระราชกรณียกิจ

๑๒ บทความเฉลิมพระเกียรติ
พระผู้ทรงเคียงคู่การทรงงานกับในหลวง

๒๒ ในความทรงจำ
"แม่ของแผ่นดิน"
บทสัมภาษณ์ ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ

๓๖ ร้อยเรื่องร้อยโครงการ
คนและช้างป่ากุยบุรี อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล

๔๐ ประชาหน้าใส
นางอำนวย ดากาวงศ์
: พอเพียง เป็น "ครู" ที่ภูพาน

๔๔ **ครั้งหนึ่งในชีวิต (ชีวิตพอเพียง)**
ศิลปาชีพทอผ้าลายดอก บ้านตอหลัง

๔๘ **แนะนำโครงการ**
โครงการปรับปรุงถนน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๕๒ **เศรษฐกิจพอเพียง**
สร้างคน สร้างป่า พัฒนาคุณภาพชีวิต

๕๖ **ท่องไปในโครงการ**
ปางอุ๋ง ของขวัญพระราชทานชาวไทย

๖๐ **อาชีพน่าลอง**
เห็ดตะกร้า ทางเลือกของคนรักเห็ด

๖๔ **เล่าสู่กันฟัง**
ชุมชนบริเวณสะพานพระราม ๘
สืบสานพระราชดำริ

๖๙ **การ์ตูนตามรอยพระราชดำริ**
ตอน รักน้ำ

๗๒ **ความเคลื่อนไหว**

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดหนองบัวลำภู

วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยเสด็จฯ ทอดพระเนตรนิทรรศการจากหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งภายในศูนย์ประชุมอเนกประสงค์กาญจนาภิเษก และภายนอกอาคารบริเวณรอบบึงสีฐาน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลโรงเรียนสมาชิกพฤกษศาสตร์ ที่ดำเนินงานฐานทรัพยากรโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์ รับเกียรติบัตรขั้นที่ ๑ และเกียรติบัตรขั้นที่ ๒ มหาวิทยาลัยขอนแก่น นิทรรศการจากหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ อาทิ นิทรรศการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรมป่าไม้ กรมทรัพยากรธรณี สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พร้อมทั้งทรงปลูกต้นไม้ และในการนี้ ทรงเสด็จฯ เปิดอาคารพิพิธภัณฑ์ฯ ลงพระนามาภิไธยในสมุดที่ระลึก และเสด็จทอดพระเนตรนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ฯ ด้วย

วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่โรงเรียนบ้านโคกป่ากุง หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน และความก้าวหน้าของโครงการตามพระราชดำริ การนี้ ทรงเปิด **"อาคารพระราชทาน"** และทอดพระเนตรกิจกรรมภายในอาคารพระราชทาน และห้องสมุด พร้อมทั้งลงพระนามาภิไธยในสมุดที่ระลึก จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน และทรงเยี่ยมราษฎรที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จ การนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริแก่ นายสัตวแพทย์ธนิตย์ เอนกวิทย์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เขต ๑๐ และเขต ๑๒ นายปรีชา หีบแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกป่ากุง และเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สรุปความว่า ***ให้นำไก่ดำภูพานสายพันธุ์ต่าง ๆ ไปเลี้ยงที่โรงเรียนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลาย***

ในการนี้ นายไชยวัฒน์ วัฒนไชย ที่ปรึกษา อธิบดีกรมการข้าว กราบบังคมทูลถวายรายงานผลการดำเนินงานโครงการศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเขตพื้นที่ภาคใต้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีแผนงานจะดำเนินการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมือง เช่น พันธุ์ซีบูกันตัง ที่อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี และอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส พันธุ์หอมปัตตานี ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น นายดนุชา สินธวานนท์ รองเลขาธิการ กปร. ได้กราบบังคมทูลรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน โครงการขุดลอกอ่างเก็บน้ำทุ่งใหญ่หนองโดน พร้อมอาคารประกอบ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งดำเนินการโดยกรมชลประทาน คาดว่าจะขุดลอกแล้วเสร็จประมาณปลายเดือนเมษายน ๒๕๕๙ พร้อมนี้ ทรงสอบถามเกี่ยวกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อช่วยเหลือราษฎร ตำบลตูม อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษด้วย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์

วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ เพื่อทอดพระเนตรผลการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ พระราชทาน **"เพื่อนช่วยเพื่อน"** ดังนี้

พระราชทานพระราชดำริ ณ บ้านกระเบื้อง ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สรุปความว่า

๑. ปีนี้ฝนแล้งให้ขุดสระน้ำลงไปลึกประมาณ ๖ เมตร ตามความต้องการของราษฎร และขุดขยายไปเรื่อย ๆ ได้หรือไม่

๒. ให้ปลูกข้าวพันธุ์หอมมะลิ ๑๐๕ พระราชทานให้มากยิ่งขึ้น

พระราชทานพระราชดำริ ณ บ้านกันโจรง ตำบลกระหาด อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ สรุปความว่า

๑. กรณีราษฎรในกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ผลิตพันธุ์ข้าวไม่ผ่านเกณฑ์ มูลนิธิชัยพัฒนาจะรับซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวในราคาที่สูงกว่าโรงสี

๒. ให้พิจารณาจัดหาแหล่งน้ำให้กับราษฎร โดยให้ขุดสระน้ำลึก ๖ เมตร รวมทั้งให้สำรวจและขุดเจาะบ่อบาดาลเพิ่มเติมให้แก่ราษฎรด้วย

พระราชทานพระราชดำริ ณ บ้านหนองไผ่ ตำบลระแงง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ สรุปความว่า

๑. ให้พิจารณาขุดลอกลำห้วยกุดไผท ซึ่งเป็นลำห้วยที่ไหลลงอ่างเก็บน้ำห้วยลำพอก เพื่อเก็บน้ำสำหรับใช้ทำการเกษตรในฤดูแล้ง ให้แก่ราษฎรในโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน และราษฎรบริเวณใกล้เคียง ตามที่ได้พระราชทานพระราชดำริให้ นายวิเชียร บริบาล กำนันตำบลระแงง เป็นผู้ให้ข้อมูลแหล่งน้ำที่มีความต้องการจะพัฒนาต่อไปด้วย

๒. ให้พิจารณาขุดลอกห้วยลำพอก โดยให้ขุดเป็นจุด ๆ เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งต่อไป

วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมและติดตามผลการดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริฯ ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

พระราชทานพระราชดำริ ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโคกแสลง หมู่ที่ ๗ ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ สรุปความว่า

๑. โครงการนี้ดี ทำให้เด็กทราบเรื่องน้ำตั้งแต่ยังเล็ก ต่อไปในอนาคตเด็กๆ เหล่านี้จะได้หาน้ำใช้เองได้ เป็นการพัฒนามาจากหลักสูตรชลประทาน

๒. ที่โรงเรียนนี้ปลูกต้นไม้ และแปลงเกษตรอาหารกลางวันจำนวนมาก ต้นไม้ก็โตดีมาก

พระราชทานพระราชดำริ ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนพีระยานุเคราะห์มูลนิธิในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ๒ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ ๕๐ บ้านโคกป่าจิก ตำบลปรือ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ความว่า

"...ให้จัดหาแหล่งน้ำสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน โดยการขุดลอกหนองป่าจิก (หนองตาพรม) เพื่อเพิ่มความจุ พร้อมระบบสูบน้ำ ถังเก็บน้ำ หอถังสูง และระบบกระจายน้ำเข้าสู่แปลงเกษตร..."

วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมและติดตามผลการดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริฯ ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่อำเภอบัวเชด และอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

พระราชทานพระราชดำริ ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านรุน หมู่ที่ ๗ ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ สรุปความว่า

๑. ให้พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนกิจกรรมภายในโรงเรียน โดยการขุดลอกสระเก็บน้ำภายในโรงเรียนจำนวน ๒ แห่ง และขุดลอกอ่างเก็บน้ำบ้านรุน ให้มีความจุในการเก็บกักน้ำเพิ่มมากขึ้น

๒. ให้ทำถังซีเมนต์เล็ก ๆ ในแปลงผักได้หรือไม่ จะได้ไม่ต้องเดินไปตักน้ำไกล ๆ

พระราชทานพระราชดำริ ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตาแตรว หมู่ที่ ๙ ตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ความว่า ***"...ให้พิจารณาขุดบ่อน้ำบาดาลเพิ่มเติมให้โรงเรียนด้วย..."***

วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ พระราชทาน **"เพื่อนช่วยเพื่อน"** บ้านหนองโดน บริเวณหนองจระเข้เผือก ตำบลหนองโดน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความว่า

"...ให้พิจารณาหาที่ขุดสระ บ่อเล็ก ๆ ในบริเวณนี้และบริเวณที่ประสบภัยแล้ง รวมถึงพื้นที่ไกล ๆ จากสระเก็บน้ำอ่างเก็บน้ำด้วย..."

จากนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังโครงการขุดลอกอ่างเก็บน้ำทุ่งใหญ่ ตำบลหนองโดน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ในการนี้ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความว่า

๑. ให้ขุดสระเล็ก ๆ ให้กับชาวบ้านที่อยู่ไกล ๆ จากบริเวณนี้ แทนที่จะขุด ๓ เมตร ก็ให้ขุด ๖ เมตร หรือไม่ก็พิจารณาขุดเจาะน้ำบาดาลให้เขาด้วย

๒. อ่างเก็บน้ำหนองโดนเสร็จกลางปีนี้ จะได้นำน้ำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี

วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยม และติดตามผลการดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย

- โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านป่าก่อ ตำบลป่าก่อ อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ
- โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้อง ตำบลป่าก่อ อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ
- โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตาเอ็ม ตำบลตาเกา อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี

ในการนี้ ทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และทรงเยี่ยมราษฎรที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จ

วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมและติดตามผลการดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย

- โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคำสะอาด ตำบลยางใหญ่ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี
- โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านท่าแสนคูณ ตำบลโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี
- ศูนย์การเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองบัวพัฒนา ตำบลโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

พระผู้ทรงเคียงคู่ การทรงงาน กับ ในหลวง

เรียบเรียงโดย : **นางสุพร ตรีนรินทร์**
ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๒ สำนักงาน กปร.

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนทุกข์สุขของราษฎรเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แทบทุกครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในภูมิภาคต่าง ๆ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จะทรงงานเคียงข้างอยู่เสมอ ทำให้ทรงทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ของราษฎร จึงเป็นที่มาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในการช่วยเหลือราษฎรเสริมงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์มากมายหลายด้าน

แม้ในช่วงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะมิได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในพื้นที่ห่างไกลได้ดังแต่ก่อน แต่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ก็ยังคงเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรและบำเพ็ญพระราชกรณียกิจโดยพระองค์เองมิได้ขาด เสมือนต่างพระเนตรพระกรรณ และทรงสืบสานงานด้านการพัฒนาให้ดำเนินไปตามแนวพระราชดำริที่ได้พระราชทานไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งในเรื่องนี้เคยมีพระราชดำรัสถึงเหตุที่ต้องทรงงานหนัก ดังความว่า

“ความจริงที่ข้าพเจ้ามีกำลังใจ และกำลังกายที่จะปฏิบัติหน้าที่รับใช้บ้านเมือง ก็เนื่องด้วยเหตุนึกถึงคำของพ่อ ที่สอนมาตั้งแต่เล็ก ๆ และก็เมื่อแต่งงาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงสอนตลอดมาว่า แผ่นดินนี้มีบุญคุณ มีบุญคุณแก่ชีวิตของพวกเรามากมายนัก เพราะฉะนั้นชีวิตที่เกิดมานี้อย่าได้ว่างเปล่า จงตอบแทนให้รู้สึกเสมอว่าเป็นหนี้บุญคุณ...

...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้า รู้สึกว่าทำงานเท่าไรก็ยังไม่คุ้ม ยังไม่สมกับที่บรรพบุรุษของเผ่าไทยทั้งหลาย ผู้มีพระคุณ ผู้ที่ได้ปกป้องยึดผืนแผ่นดินนี้ได้มาตลอด แล้วดูตามประวัติศาสตร์แล้ว ท่านทั้งหลายได้ประสบความทุกข์ยากอย่างมากมาย ท่านทั้งหลายก็แน่วแน่ในปณิธานที่จะทำนุบำรุงผืนแผ่นดินนี้ไว้ให้เป็นแผ่นดินที่ร่มเย็น เป็นแผ่นดินที่ทุกคนมีอิสรเสรีที่จะมีความเชื่อถือในศาสนาใดก็ได้ มีความสงบสุขอยู่ในศาสนาของตนโดยที่ไม่มีการข่มเหงรังแกบีบคั้น อันนี้เป็นลักษณะประเสริฐของบรรพบุรุษของไทยทั้งหลาย ซึ่งข้าพเจ้าอยากขอให้ทุกท่านนำคำพูดของข้าพเจ้าไปคิดดูให้ดี แล้วก็จะเห็นได้ว่าข้าพเจ้านั้นไม่ได้ดีวิเศษอะไรเลย เพียงแต่ว่า เมื่อนึกถึงพระคุณอย่างนี้แล้ว ก็ต้องยิ่งพยายามทำให้สุดความสามารถ...”

พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๒

ด้วยพระราชปณิธานดังนี้ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จึงเสด็จฯ ไปทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจในทุกภูมิภาคของประเทศ ไม่ว่าหนทางจะยากลำบากเพียงใด หรือต้องทรงใช้เวลาทรงงานอยู่อย่างยาวนานเพียงใดในพื้นที่ บางครั้งถึงมืดค่ำ เพื่อทรงรับฟังทุกข์สุขของชาวบ้านที่อยู่ห่างไกลมาเฝ้ารับเสด็จ และพระราชทานแนวทางแก้ไขปัญหาให้หน่วยราชการรับไปดำเนินการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาอาชีพ

มุ่งเน้นการให้การฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎรเป็นตัวอย่างให้ราษฎรเข้าไปศึกษาเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอาชีพในพื้นที่ของตนเอง ตลอดจนการเป็นแหล่งจ้างงานเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และความรู้แก่ราษฎรที่อาศัยอยู่รอบ ๆ โครงการ ประกอบด้วยโครงการสำคัญดังนี้

๑.๑ โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ

ได้ทอดพระเนตรเห็นว่า ราษฎรในแต่ละท้องถิ่น ต่างก็มีฝีมือในด้านศิลปหัตถกรรมที่โดดเด่น มีความสวยงามและเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่สืบสานมาตั้งแต่สมัยบรรพกาล ซึ่งได้มีการพัฒนารูปแบบวิธีการผลิตจนเป็นผลิตภัณฑ์ที่ล้ำค่า ทรงเห็นว่าหากสิ่งดีงามของชนชาติไทยเหล่านี้ไม่ได้รับการส่งเสริมให้คงอยู่หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ความงดงามที่ซ่อนอยู่ภายใต้วิถีไทยก็จะสูญหายไป และหากส่งเสริมให้ราษฎรดำเนินการอย่างจริงจังแล้วก็จะช่วยให้ราษฎรมีรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรดีขึ้น

ด้วยพระเมตตาที่ทรงมีต่อพสกนิกรผู้ยากไร้ในท้องถิ่นทุรกันดาร สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง **“มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ”** เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๙ โดยดำเนินการส่งเสริมศิลปาชีพในทุกภูมิภาคของประเทศ ปัจจุบันมีศูนย์ศิลปาชีพ ๑๔๑ แห่ง ซึ่งมีทั้งที่ตั้งอยู่ในเขตพระราชฐานและในภูมิภาคต่าง ๆ

เมื่อมีผลงานด้านศิลปาชีพหลายชนิดผลิตออกมาอย่างสม่ำเสมอ ในระยะต่อมาจึงทรงพระกรุณาฯ เปิด **“ร้านจิตรลดา”** ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๒๐ เพื่อจำหน่ายสินค้าของมูลนิธิศิลปาชีพเป็นการถาวร ปรากฏว่ามีผู้นิยมใช้ผลิตภัณฑ์จากร้านจิตรลดามาก ร้านจิตรลดาจึงได้ขยายสาขาเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า และรองรับผลิตที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันมีจำนวน ๑๒ สาขา

๑.๒ โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ

ได้ทรงพบว่า ยังมีราษฎรจำนวนมากที่ขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ ขาดแหล่งอาหารเพื่อการดำรงชีวิต การคมนาคม ติดต่อกับสังคมภายนอกค่อนข้างลำบาก และประสบปัญหาความยากจนขาดแคลนสิ่งต่างๆ ทำให้พวกเขาจำเป็นต้องบุกรุกทำลายป่า เพื่อเปิดพื้นที่ทางการเกษตรและล่าสัตว์ป่า ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญในการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร จึงได้มีพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๐ เป็นต้นมา มีวัตถุประสงค์หลัก ๔ ประการ คือ

๑. เป็นแหล่งจ้างงานของชาวบ้านที่ยากจน

๒. เป็นแหล่งอาหารที่ปลอดสารพิษให้แก่ชุมชนนั้น ๆ และชุมชนใกล้เคียง

๓. เป็นแหล่งให้วิชาความรู้ในการประกอบอาชีพให้แก่ผู้ที่เข้ามาทำงาน โดยเป็นการเรียนรู้แบบ “Learning by doing” เพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถนำไปดำเนินการได้ในที่ดินของตนเอง

๔. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การดำเนินงานของโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ในแต่ละพื้นที่จะมีแนวทางที่ใกล้เคียงกัน นั่นก็คือ **“การให้ความรู้แก่ราษฎรโดยเน้นการมีส่วนร่วม”** เปิดโอกาสให้กับราษฎรเข้ามาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโครงการด้วยการจ้างแรงงาน ราษฎรจะเรียนรู้วิธีการที่เหมาะสมและปรับเปลี่ยนแนวคิดในการทำการเกษตร โดยการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเมื่อนำความรู้กลับไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ของตนเอง ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาความยากจน และแก้ไขปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรในพื้นที่ไปพร้อม ๆ กัน โดยมิได้ทรงคิดถึงเรื่องกำไร-ขาดทุน แต่เพียงด้านเดียว ทรงให้คำนึงผลประโยชน์ หรือกำไรทางสังคมที่จะเกิดขึ้นติดตามมาในอนาคต ***“ขาดทุนของฉันคือกำไรของแผ่นดิน”*** พระดำรัสสั้น ๆ ง่าย ๆ แต่มีความหมายที่กินใจยิ่งนัก ปัจจุบันโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริได้ขยายผลไปยังทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ จำนวน ๕๗ แห่ง แบ่งเป็น ภาคเหนือ ๕ แห่ง ภาคกลาง ๘ แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๘ แห่ง และภาคใต้ จำนวน ๒๖ แห่ง

๑.๓ โครงการพัฒนาการเกษตรเบ็ดเสร็จ

เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในอำเภอภูสิงห์ ทรงทราบว่า ราษฎรในพื้นที่มีความเป็นอยู่ที่ลำบาก จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้พิจารณาจัดตั้งศูนย์พัฒนาการเกษตรเบ็ดเสร็จขึ้น ที่โครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้ศูนย์ดังกล่าวมีลักษณะคล้ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยการดำเนินงานนั้นจะเป็นไปในลักษณะที่เบ็ดเสร็จในจุดเดียว โดยบูรณาการแผนงานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ให้เป็นแหล่งความรู้วิทยาการด้านการเกษตรที่เหมาะสม เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต และช่วยเพิ่มมูลค่าของผลผลิต ทำให้ราษฎรสามารถดำรงชีพ อยู่ได้ในพื้นที่โดยไม่ต้องอพยพไปยังที่อื่น ปัจจุบันโครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ฯ ได้จัดตั้งเป็นหนึ่งในศูนย์สาขาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร

๑.๔ โครงการสถานีการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ

ในพื้นที่ทุรกันดารตามขุนเขาในพื้นที่ภาคเหนือ ที่ซึ่งการคมนาคมติดต่อระหว่างหมู่บ้านเป็นไปด้วยความยากลำบาก ราษฎรประสบปัญหาในเรื่องการผลิต ทั้งในส่วนของการผลิตเพื่อการเลี้ยงชีพ และการผลิตเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวที่ไม่สามารถหล่อเลี้ยงให้ดำรงชีพอยู่ได้ จึงทำให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าแห่งใหม่ เพื่อทำเป็นไร่เลื่อนลอยสลับกันไปมา ตามแต่ความสมบูรณ์ของดินจะมีอยู่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารที่สำคัญในภาคเหนือ ยังผลให้เกิดความแห้งแล้ง สภาพแวดล้อมถูกทำลาย ราษฎรที่ประสบปัญหาอยู่แล้วยิ่งมีปัญหาใหม่มาพอกพูนมากยิ่งขึ้น ในการนี้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จึงได้มีพระราชดำริในการทำอย่างไรให้ราษฎรสามารถดำรงชีพอยู่ในพื้นที่ทำกินเดิมได้อย่างมีความสุข มีอาหารเพียงพอต่อการบริโภคทั้งปี มีความมั่นคงในชีวิตและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่า พึ่งพาและรักษาได้อย่างยั่งยืน

การดำเนินงานโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ เป็นแนวทางหนึ่งในอันที่จะช่วยแก้ไขปัญหาของราษฎรข้างต้น ซึ่งจะมีข้อแตกต่างกับโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ คือ การเน้นการปลูกพืชมากกว่างานด้านการปศุสัตว์ เนื่องจากในบางพื้นที่ที่จัดตั้งสถานีหรือพื้นที่ที่ราษฎรได้อาศัยทำอยู่นั้น ไม่เหมาะสม ปริมาณน้ำที่ใช้ไม่เพียงพอ รวมถึงราษฎรบางส่วนอาจจะมีความชำนาญด้านการปลูกพืชมากกว่า ดังนั้นจึงได้พระราชทานพระราชดำริในเรื่องของสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงขึ้น โดยมีแนวทางเดียวกันกับฟาร์มตัวอย่าง กล่าวคือ ให้ราษฎรเข้ามามีส่วนในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานีเพื่อซึมซับความรู้และเกิดทักษะ ทั้งยังได้รับความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสำหรับนำไปใช้ในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ปัจจุบันโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริกระจายอยู่ในเขตพื้นที่สูงในภาคเหนือ จำนวน ๑๘ แห่ง แบ่งเป็น จังหวัดเชียงใหม่ ๘ แห่ง จังหวัดเชียงราย ๔ แห่ง จังหวัดน่าน ๓ แห่ง จังหวัดพะเยา ๑ แห่ง จังหวัดพิษณุโลก ๑ แห่ง และจังหวัดกำแพงเพชร ๑ แห่ง

๒. การพัฒนาด้านอื่น ๆ

ที่มีวัตถุประสงค์ร่วมในการมีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย

๒.๑ โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และฟื้นฟูสภาพป่า

"...พระเจ้าอยู่หัวเป็นน้ำ ฉันจะเป็นป่า..."

ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาแหล่งน้ำ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชดำริในการอนุรักษ์ป่าไม้ต้นน้ำลำธารให้คงอยู่คู่แผ่นดินไทย ดังกระแสพระราชดำรัสเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕ ความตอนหนึ่งว่า ***"...พระเจ้าอยู่หัวเป็นน้ำ ฉันจะเป็นป่า ป่าที่ถวายความจงรักภักดีต่อน้ำ..."***

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชดำริในเรื่องของการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าขึ้น โดยให้มีการฟื้นฟูทรัพยากรในพื้นที่บริเวณต้นน้ำลำธารที่ถูกทำลายให้ฟื้นคืนสภาพดังเดิม พร้อมกับพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่โครงการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดปัญหาความยากจนของราษฎร รวมทั้งให้ความรู้ที่ถูกต้อง และสร้างจิตสำนึกให้แก่ราษฎรในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้ราษฎรมีส่วนร่วมกับทางราชการในการดูแลปกปักทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่าของชาติสืบไป โดยมีโครงการที่ดำเนินการในลักษณะดังกล่าว ดังนี้

- โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านถ้ำติ้ว อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร
- โครงการอนุรักษ์สภาพป่าไม้ในพื้นที่ป่าอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
- โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าสะเมิง อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่
- โครงการฟื้นฟูสภาพป่าพื้นที่อำเภอไชยปราการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
- โครงการฟื้นฟูอาหารช้างป่าภูหลวงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเลย
- โครงการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
- โครงการป่าชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสกลนคร
- โครงการอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา
- โครงการอนุรักษ์ป่าไม้ในพื้นที่ภูพาน จังหวัดสกลนคร
- โครงการสวนป่าพระนามาภิไธย จังหวัดสตูล จังหวัดสงขลา และจังหวัดยะลา ฯลฯ

"ป่ารักษ์น้ำ รักษ์แผ่นดิน"

เพื่อให้คนมีความรู้ ความเข้าใจถึงความสำคัญของป่าไม้ที่เป็นต้นกำเนิดของน้ำ ของอาหาร และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้อย่างถูกวิธี จึงพระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ส่งเสริมให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของป่าไม้ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร

๒. เสนอแนะแนวทางเพาะปลูกพืชโดยไม่ต้องบุกรุกทำลายป่า

๓. สร้างจิตสำนึกและสนับสนุนให้ราษฎรในพื้นที่เกิดความรู้สึกหวงแหนในทรัพยากรป่าไม้ ดังที่ได้ทำเป็นตัวอย่างในโครงการพัฒนาป่าไม้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สวนป่าสิริกิติ์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

"ธงพิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต"

เป็นพระราโชบายในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถที่มีพระราชประสงค์ในการสร้างคนปกป้องป่า และเพื่อเป็นรางวัลให้กับราษฎรหรืออาสาสมัครพิทักษ์ป่า จะได้เป็นกำลังใจในการปกป้องดูแลรักษาป่า เป็นการเสริมแรงทางด้านจิตใจมากกว่าการใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้ราษฎรรักษาป่าด้วยใจ แนวพระราโชบายนี้ได้นำมาใช้เป็นครั้งแรกที่บ้านถ่อนอก อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งได้พระราชทานธงพิทักษ์ป่าให้กับราษฎรจำนวน ๑๒ หมู่บ้านที่อยู่รอบป่าต้นน้ำลำเซบายจำนวน ๓๐,๐๐๐ ไร่ ซึ่งได้รวมตัวกันพิทักษ์รักษาป่าไม้ ซึ่งเป็นสมบัติอันทรงคุณค่าของชาติแห่งนี้ไว้ให้ลูกหลานในอนาคต

"อนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ป่าไว้คู่เมืองไทย"

กล้วยไม้ป่าของไทยเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญมีอยู่ประมาณ ๑๕๗ สกุล และมีมากกว่า ๑,๒๐๐ ชนิด ขึ้นอยู่ในทุกภูมิภาคของไทย แต่ปัจจุบันกล้วยไม้ป่าเหล่านี้ลดลงอย่างมากจนกระทั่งบางชนิดใกล้จะสูญพันธุ์ จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้สำรวจชนิดของพันธุ์กล้วยไม้ป่า รวบรวมพันธุ์กล้วยไม้ป่าโดยเฉพาะกล้วยไม้ป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์มาปลูกเลี้ยง ดูแลรักษา และทำการขยายพันธุ์กล้วยไม้ที่รวบรวมไว้นำคืนสู่ป่าในพื้นที่ที่เหมาะสม ดังเช่น การดำเนินงานในโครงการคืนชีวิตกล้วยไม้ไทยสู่ไพรพฤกษ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ และโครงการอนุรักษ์กล้วยไม้รองเท้านารีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่สถานีทดลองข้าวกระบี่ จังหวัดกระบี่ เป็นต้น

"คืนชีวิตสู่ธรรมชาติ"

ได้พระราชทานพระราชดำริให้อนุรักษ์และขยายพันธุ์สัตว์หายากและใกล้จะสูญพันธุ์ โดยทรงให้ศึกษาสำรวจรวบรวมพันธุ์สัตว์หายาก แล้วทำการขยายพันธุ์ เมื่อสัตว์ที่ขยายพันธุ์ได้มีความพร้อมที่จะกลับคืนสู่ธรรมชาติ ก็นำไปปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ ดังกระแสพระราชดำรัสเกี่ยวกับการปล่อยช้างคืนธรรมชาติ ความว่า *"...การปล่อยช้างเป็นอิสระ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ปล่อย ๓ เชือก ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ปล่อย ๒ เชือก ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ปล่อย ๒ เชือก แล้วดูได้ผลดี รู้สึกเขาสดชื่น ดูปรับตัวเข้ากับป่าได้เป็นอย่างดี"*

นอกจากนี้ ยังพระราชทานเกาะมันใน ซึ่งเป็นทรัพย์สินส่วนพระองค์เป็นสถานที่ดำเนินการโครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล และยังได้พระราชทานพระราชดำริให้อนุรักษ์สัตว์ป่าของประเทศไทยพร้อมขยายพันธุ์เพื่อปล่อยคืนสู่ป่า ดังจะเห็นได้จากการตั้งสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเพื่อการอนุรักษ์ในภูมิภาคต่าง ๆ ๑๘ สถานี รวมทั้ง ได้มีการศึกษาความหลากหลาย และนิเวศวิทยาของหิ่งห้อย เพื่อให้ธรรมชาติเกิดความสมดุล

"สร้างป่าชายเลนให้สัตว์ทะเล"

ได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแนวพระราโชบายต่าง ๆ ทั้งทางตรง และทางอ้อมมาใช้ในการปกป้องและฟื้นฟูป่าชายเลนให้มีความสมบูรณ์ และคงอยู่คู่ชายทะเลไทย ไม่ว่าจะเป็นการพระราชทานธงพิทักษ์ป่า การฝึกอบรมราษฎรพิทักษ์ป่า (รสทป.) การศึกษาวิจัยและขยายพันธุ์สัตว์น้ำทะเล การส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ราษฎรมีอาชีพและรายได้อย่างเพียงพอ จะได้ไม่ต้องไปทำลายป่าชายเลน ดังที่ได้พระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนที่โครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าทุ่งทะเลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกระบี่ และได้พระราชทานธงพิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิตให้กับราษฎรบ้านทุ่งสง ตำบลเขาใหญ่ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ และให้กับราษฎรบ้านกลาง หมู่ที่ ๖ และบ้านบางพัฒน์ หมู่ที่ ๘ ตำบลบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดพังงา เป็นต้น

"สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้ท้องทะเล"

จากสภาพปัญหาการทำประมงไม่ถูกวิธี การทำประมงเกินกำลังธรรมชาติและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่ง ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำลดลงจนก่อให้เกิดปัญหาต่อการประกอบอาชีพของชาวประมง จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้ *"จัดตั้งสถานีวิจัย เพื่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแล้วปล่อยลงสู่ทะเลให้ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยการวางปะการังเทียม และให้ฝึกอบรมราษฎรให้มีความรู้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และอนุรักษ์สัตว์น้ำได้"* ดังตัวอย่างแห่งความสำเร็จที่โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส

จากแนวคิดทฤษฎีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ยกเป็นตัวอย่างข้างต้นนั้น ได้สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับผืนป่า ผืนดิน และท้องน้ำ ตลอดจนความเป็นอยู่ของราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

๒.๒ โครงการจัดตั้งถิ่นฐาน

เป็นการจัดที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน เพื่อให้ราษฎรมีพื้นที่ในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งถิ่นฐาน พร้อมกับส่งเสริมการฝึกอบรมให้ความรู้ทางการเกษตรที่ถูกวิธีและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และจัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม โดยมีวัตถุประสงค์ให้ราษฎรอยู่ดูแลรักษาพื้นที่ แบ่งเป็น

โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่

จะคัดเลือกโครงการโดยคัดเลือกพื้นที่ที่อยู่ในป่า เคยเป็นไร่ร้าง ไร่เลื่อนลอยของชาวเขามาก่อนสภาพพื้นที่ป่ามีความเสื่อมโทรม มีความเสี่ยงภัยต่อการถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเป็นพื้นที่สูงเป็นป่าต้นน้ำลำธาร จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้นำราษฎรเข้ามาอยู่ในพื้นที่โครงการ เพื่อทดลองให้คนอยู่กับป่าได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน คนไม่ทำลายป่า ป่าให้อาหารและความร่มรื่นกับคน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ

๑. จัดระเบียบชุมชนโดยจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัยและทำกินให้เป็นสัดส่วน เพื่อให้ราษฎรมีที่ทำกินเพียงพอไม่ไปบุกรุกป่าอีก

๒. พัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต

๓. อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร

๔. ปลูกป่าเพิ่มเติมในพื้นที่เสื่อมโทรม

ปัจจุบันมีโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ทั้งสิ้นจำนวน ๗ แห่ง แบ่งเป็น ภาคเหนือ ๕ แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑ แห่ง และภาคใต้ ๑ แห่ง

โครงการพัฒนาราษฎรชาวไทยภูเขา/ โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดน

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการอพยพของราษฎรตามแนวชายแดน และลดปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดน โดยการจัดให้ราษฎรอยู่อาศัยตามบริเวณแนวชายแดนได้มีที่อยู่ที่ทำกินอย่างเป็นหลักแหล่ง ได้รับการพัฒนาความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความรู้สึกปลอดภัยที่จะอาศัยอยู่ในพื้นที่ของตนเอง โดยไม่อพยพไปพื้นที่อื่น โดยได้รับความคุ้มครองจากทางราชการ ซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้สึกรักและหวงแหนในผืนแผ่นดิน และจะเป็นแหล่งข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ให้กับทางการได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยให้ปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดนลดน้อยถอยลงไป สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จึงได้มีพระราชดำริให้ ***“พิจารณาแนวทางในการดำเนินงานจัดตั้งหมู่บ้านในรูปแบบของบ้านยามชายแดน เพื่อพัฒนาราษฎรในพื้นที่ให้เข้มแข็ง มีส่วนร่วมรักษาประเทศชาติอย่างมีระบบตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”*** ดังเช่น

- **โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านดอยผักกูด ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**
- **โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านแม่ส่วยอู ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน**
- **โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านปางคอง ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน**
- **โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านอาโจ้ ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน**
- **โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านมะโอโคะ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก**
- **โครงการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่ยุทธศาสตร์ชายแดน อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ฯลฯ**

๒.๓ โครงการจัดเตรียมอาหารสำรองไว้บริโภคยามขาดแคลน

ธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank) ด้วยจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาความยากจน การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ทั้งยังเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่อยู่ติดกับชายแดนพม่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง ศูนย์พัฒนาตามพระราชดำริ (ศูนย์ปางตอง) ขึ้น เพื่อเป็นศูนย์สาธิตและถ่ายทอดความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้กับราษฎร นอกจากนี้ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จฯ ไปประทับ ณ เรือนประทับแรมปางตอง ทรงห่วงถึงการดำเนินชีวิตของราษฎร จึงมีพระราชประสงค์ให้ทำเกษตรกรรมในพื้นที่แม่ฮ่องสอนให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น โดยให้พิจารณาตามความเหมาะสมของพื้นที่ และให้ป่าเป็นแหล่งสะสมอาหารตามธรรมชาติที่ราษฎรสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ พร้อมกับร่วมดูแลรักษาป่า ให้พึ่งพาอาหารจากป่าได้อย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง ดังเช่น

- **โครงการธนาคารอาหารชุมชน บ้านนาป่าแปก อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน**
- **โครงการธนาคารอาหารชุมชน บ้านแม่ปาง อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ฯลฯ**

ธนาคารข้าวพระราชทาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคารข้าว ขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๑๙ เมื่อครั้งทรงเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้พระราชทานข้าวเปลือกจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้ใหญ่บ้านหลายหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นทุนดำเนินกิจการธนาคารข้าว

ต่อมา สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ให้จัดตั้งธนาคารข้าวพระราชทานให้กับหมู่บ้านในพื้นที่ตั้งโครงการฯ ต่าง ๆ เพื่อให้ราษฎรสามารถยืมข้าวไปบริโภค เมื่อยามขาดแคลนได้อย่างพอเพียง ปัจจุบันมีธนาคารข้าวพระราชทาน จำนวนทั้งสิ้น ๑๖๙ แห่ง แบ่งเป็น ภาคเหนือ ๘๙ แห่ง ๒๙ แห่ง และภาคใต้ ๕๑ แห่ง

ธนาคารไม้ฟืน – ไม้ใช้สอยตามพระราชดำริ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาปัญหาทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลายลงได้ด้วยวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมโดยชุมชน โดยมีแนวทางด้วยการให้ราษฎรสามารถนำไม้ในพื้นที่ป่ามาใช้เพื่อเป็นเชื้อเพลิงในการประกอบอาหาร และนำไม้บางส่วนมาเป็นไม้ใช้สอย เช่น การซ่อมแซมที่อยู่อาศัย การทำเครื่องมือการเกษตร ฯลฯ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ราษฎรปลูกไม้โตเร็วเสริมในพื้นที่ป่า เพื่อทดแทนและเป็นไม้ใช้สอยในอนาคตให้กับชุมชน ภายใต้คำแนะนำและการดูแลจากนักวิชาการป่าไม้อย่างใกล้ชิด ด้วยวิธีดังกล่าวจะช่วยให้ผืนป่ายังคงอยู่คู่กับชุมชน อีกทั้งช่วยให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และมีจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ นับเป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนตลอดไป ซึ่งโครงการนี้ได้ดำเนินในพื้นที่โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ และโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริต่าง ๆ

๓. การพัฒนาแหล่งน้ำ

ตลอดระยะเวลาแห่งการทรงงานในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงให้ความสำคัญในเรื่องศิลปาชีพและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเสริมและสนับสนุนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ส่วนใหญ่จะพระราชทานพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาเรื่องแหล่งน้ำ อย่างไรก็ตาม ในหลาย ๆ ครั้งที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนราษฎร จะทรงพบว่าราษฎรมีปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ พระองค์ก็จะทรงปรึกษาและขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอยู่เนือง ๆ แล้วจึงพระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือกับราษฎรต่อไป

“แหล่งน้ำ” ที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชดำริให้สร้างขึ้นส่วนใหญ่เป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค และเพื่อการเกษตรเป็นหลัก กระจายในทุกภูมิภาคของประเทศเป็นจำนวนมาก

ด้วยน้ำเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพของประชาชน เพื่อให้สร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างยั่งยืนต่อไป

พระราชกรณียกิจทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวถึงข้างต้น สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงทำด้วยพระปรีชาสามารถและพระวิริยะอุตสาหะ ล้วนแต่ก่อเกิดคุณูปการกับราษฎรที่อยู่บนผืนแผ่นดินไทยอย่างมากมายสุดที่จะพรรณา ทรงรักและห่วงใยราษฎรเสมือนดังแม่รักลูก และคอยอุ้มชูลูก ๆ ที่ยากไร้ให้มีอาชีพ รายได้ค่อย ๆ เติบโตจนสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง ทรงพลิกฟื้นผืนป่าให้คืนความอุดมสมบูรณ์เป็นป่ารักน้ำ แหล่งเก็บน้ำตามธรรมชาติที่จะรักษาความชุ่มชื้นของผืนดิน ทรงสร้างบ้านเล็กในป่าใหญ่ให้คนอยู่ร่วมกับป่าโดยดูแลรักษาป่าและใช้ประโยชน์จากป่าอย่างสมดุลและยั่งยืน พระบารมีแผ่ไพศาลคุ้มครองชีวิตสัตว์ป่า ตลอดรวมไปถึงทรัพยากรชายฝั่งทั้งปวงที่เป็นแหล่งอาหารสำคัญ ทรงเป็นพระผู้สร้างและพระราชทานชีวิตที่ดีขึ้นแก่ราษฎร สมดังเป็น **"พระราชินีของแผ่นดิน"** ที่ได้โดยเสด็จฯ และเคียงคู่การทรงงานกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรอย่างต่อเนื่องตลอดมา

"พระเจ้าอยู่หัว และข้าพเจ้าไม่ได้พึงพอใจกับการที่เพียงแต่เยี่ยมเยียนราษฎร หรือทำแต่สิ่งที่เคยทำเป็นประเพณี เราต้องพยายามให้ดีกว่านั้น เราต้องช่วยรัฐบาลส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น..."

พระราชดำรัส ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

แม่ของแผ่นดิน

จากการบรรยายพิเศษโดย **ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ**
รองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ
เรียบเรียงโดย : กองประชาสัมพันธ์ สำนักงาน กปร.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้รับความกรุณาจากท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ รองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ มาร่วมบรรยายพิเศษในหัวข้อ **“แม่ของแผ่นดิน”** ในโอกาสแถลงข่าว โครงการเฉลิมพระเกียรติ ๘๔ พรรษา ราชินีศรีแผ่นดิน ของสำนักงาน กปร. เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ณ ห้องประชุมสำนักงาน กปร. ซึ่งการบรรยายพิเศษในวันนี้สร้างความประทับใจ และตระหนักถึง พระมหากรุณาธิคุณในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ดังนั้น สำนักงาน กปร. จึงนำบทบรรยายพิเศษในครั้งนี้มาเผยแพร่เพื่อให้สามารถได้รับทราบโดยทั่วกันอีกครั้ง ดังนี้

“

ในทุก ๆ ครั้ง ที่เสด็จพระราชดำเนิน
ทรงเตรียมพระองค์เป็นอย่างดี ทรงศึกษา
ด้วยพระองค์เองว่าสถานที่ที่จะไปเป็นอย่างไร เหมือน
กับเป็นแม่บ้านที่จะออกไปทรงเยี่ยมราษฎร

”

ขอขอบคุณทางสำนักงาน กปร. ที่ให้เกียรติเชิญมาบรรยายในเรื่องของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จะขอเล่าถึงประสบการณ์ซึ่งได้ทำงานถวายมาเป็นระยะเวลายาวนาน อยู่ที่กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ซึ่งมีหน้าที่สนองพระราชดำริ และการทำงานในทุก ๆ ครั้งที่เสด็จพระราชดำเนิน เวลาที่สมเด็จพระบรมราชินีนาถจะเสด็จพระราชดำเนินออกไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎร ทรงเตรียมพระองค์เป็นอย่างดี ทรงศึกษาด้วยพระองค์เองว่าสถานที่ที่จะไปเป็นอย่างไร เหมือนกับเป็นแม่บ้านที่จะออกไปทรงเยี่ยมราษฎรว่าจะต้องเตรียมอะไรบ้าง

สิ่งแรก อย่างถุงพระราชทาน ที่บรรจุของใช้ที่อยู่ในนั้นถุงสีเขียว ๆ มีคำว่าของพระราชทาน ทรงตรวจสอบทุกครั้ง และทรงกำหนดว่าในถุงนั้นจะมีอะไรบ้าง ถุงจะแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ประเภทที่ ๑ จะเป็นของชาวบ้านที่จะนำไปพระราชทาน อีกประเภทหนึ่งเป็นของที่พระราชทานข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พลเรือน หรือเจ้าหน้าที่ที่ถวายอารักขา หรือที่อยู่ ณ ที่ตั้งที่พระองค์จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงดูคุณภาพของที่จะอยู่ในถุงนั้นด้วย อย่างทหาร ตำรวจ มีกางเกงกีฬา เสื้อยืด ขันน้ำ ยาสีฟัน ของชาวบ้านก็จะมี เป็นชุดชาวบ้าน เป็นกางเกง ผ้าถุง เพื่อเอาไปไว้ใช้ในครอบครัว นอกจากนี้ก็มีผ้าขนหนู ก็ต้องดูคุณภาพของผ้าขนหนู ทรงตรวจอยู่เสมอ เพราะทรงเกรงว่าทรงสั่งไว้นานแล้วมันจะเพี้ยนไป

อีกอย่างหนึ่งเวลาเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐาน ไปในทุกภาคของประเทศโดยขบวนรถหรือเฮลิคอปเตอร์ จะมีขบวนรถที่ล่วงหน้าไปก่อน และอีกส่วนหนึ่งที่จะตามไป แล้วก็ดูแลประชาชน คือ ข้าวหม้อ แกงหม้อ มีรับสั่งว่าเวลาชาวบ้านมาคอยพระองค์นาน ๆ พอถึงเวลาเย็นชาวบ้านก็ต้องกินข้าวกินปลา ชาวบ้านจะไม่มีเวลาหุงหาอาหาร ให้ทางฝ่ายวัง คือกองมหาดเล็ก ห้องเครื่อง จัดข้าวหม้อแกงหม้อ เอาไปเลี้ยงชาวบ้านซึ่งชาวบ้านก็จะมาคอยกันเยอะมาก ก็เป็นอาหารที่ไม่เผ็ดมาก พระองค์ก็ทรงเข้มงวดกับสิ่งเหล่านี้ นี่คือการเตรียมพระองค์ที่จะเสด็จฯ ออกไปทรงเยี่ยมราษฎร

แต่ก่อนนี้เวลาเสด็จฯ พร้อมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงแยกออกไปดูแหล่งน้ำ ที่ทำมาหากินของชาวบ้าน เสด็จฯ ไปกับหัวหน้าครอบครัว ทรงพระราชดำเนินตามป่า ตามเขา ตามไร่นา ดูปัญหาของชาวบ้าน ก็ทรงฝากเด็ก ผู้หญิง ผู้สูงอายุ ไว้กับสมเด็จพระบรมราชินีนาถให้ทรงดูแล เพราะฉะนั้นแผนกคนไข้ของกองราชเลขานุการในพระองค์ฯ เป็นพระมหากรุณาธิคุณของทั้งสองพระองค์

เวลาที่เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรทรงห่วงใยในการศึกษาของประชาชนด้วย ไม่ใช่แต่เพียงว่าเรื่องศิลปาชีพหรือเรื่องความเจ็บไข้ได้ป่วยเรื่องเดียว ทรงพบเด็กที่ไหน เห็นว่ามีแววในการที่จะเรียนสูงต่อไปได้ในอนาคต ก็พระราชทานทุนการศึกษาให้ ทุนการศึกษาก็เช่นเดียวกัน ก็เป็นทั้งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทั้งสองพระองค์ทรงแบ่งงานกันในการช่วยเหลือราษฎร

สำหรับการศึกษา ต้องบอกว่าพระองค์ก็เป็นนักการศึกษา ทรงอ่านหนังสือมาทุกประเภท ประวัติศาสตร์ของโลก ประวัติบุคคลสำคัญ ความเป็นมาของเพื่อนบ้านรอบประเทศไทย นอกจากนั้น ยังทรงอ่านจากภาษาต่างประเทศด้วย ที่มีบทความเป็นรายละเอียดที่นักวิชาการเก่ง ๆ ของโลกเขียนบทความขึ้นมา ถ้าพระองค์ทรงอ่านด้วยพระองค์เองแล้ว ทรงเห็นว่าจะเป็นประโยชน์กับบุคคลอื่น ก็จะโปรดให้มีคนแปลบทความนั้น ๆ อย่างท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ ตอนนั้นท่านเป็นราชเลขานุการฯ ดิฉันทำงานกับท่าน ท่านก็ต้องรับหน้าที่แปล ท่านเป็นนักเรียนอังกฤษ และภาษาท่านเก่งมาก ท่านจะต้องมานั่งแปลทีละย่อหน้า พอแปลจบไปหนึ่งย่อหน้า เราก็ต้องเอาไปสำนักราชเลขาธิการ ตอนนั้นเวลาแปรพระราชฐาน สำนักราชเลขาธิการไปตั้งออฟฟิศอยู่ด้วย ก็ต้องเอาไปพิมพ์ ประเดี๋ยวย่อหน้าที่สองตามออกมา เป็นการกระทำที่เร็วมาก และมีหม่อมราชวงศ์ทองน้อย ทองใหญ่ ท่านผู้หญิงอรอวล อิศรางกูร ณ อยุธยา ภริยาของท่านองคมนตรี จรูญพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ซึ่งเป็นบิดาของคุณจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ท่านผู้หญิงก็เป็นผู้แปลด้วย แบ่งงานกัน สมัยนั้นเข้ามาทำงานใหม่ ๆ ก็มีหน้าที่เอาเอกสารเหล่านี้ไปให้สำนักราชเลขาธิการพิมพ์ แล้วเอามาถวายทอดพระเนตร ว่าพิมพ์ออกมาเรียบร้อยแล้วถูกต้องตามที่ทรงอ่านแล้ว ก็รับสั่งให้ทำ Copy และพระราชทานให้ข้าราชบริพาร ทหาร ตำรวจที่มาถวายอารักขา ซึ่งจะมีราชองครักษ์ นายทหารชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นกองทัพภาคประจำอยู่แต่ละภาค นายทหารเสริมกำลังพิเศษ จะได้อ่านบทความเหล่านี้เป็นความรู้ประดับตัวเอง ทรงอ่านพบเมื่อไรจะมีการแปลเมื่อนั้นเลย ก็เป็นงานหลักงานหนึ่งเวลาแปรพระราชฐานท่านผู้ใหญ่ที่เอ่ยนามมาแล้วก็จะต้องนั่งแปลเป็นภาษาไทยและเป็นภาษาที่ใช้ง่าย ๆ นี่คือเรื่องของการศึกษาที่พระองค์เอง ไม่ใช่แต่ทรงอ่านแล้วทรงเก็บไว้กับตัวพระองค์เอง แต่ว่าได้พระราชทานความรู้ให้กับคนอื่น ๆ ด้วย นอกจากนี้ เวลามีรับสั่งกับข้าราชบริพารที่เป็นทหารก็ยังรับสั่งว่าต้องมีความรอบรู้ ประเทศเราอยู่ตรงกลางมีเพื่อนบ้านรอบ ๆ เราควรจะหาความรู้ให้ถ่องแท้ว่าเขามีวิถีชีวิตอย่างไร ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การทหาร ต้องมีความรอบรู้ในสิ่งเหล่านี้ หากจะเรียนรู้ภาษาของเขาก็ยิ่งเป็นการดี

พระองค์ท่านทรงขอให้ พระ ข้าราชการผู้ใหญ่ที่จะมาให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น มาเล่าเรื่องเศรษฐกิจอย่างง่าย ๆ เรานี้มีปัญหาอะไรบ้าง เศรษฐกิจของชาติเป็นอย่างไร เอาง่าย ๆ เล่าให้ชาวบ้านฟังเป็นการประดับความรู้ ในแต่ละปีก็เพิ่มขึ้นทุกปี นี่คือด้านการศึกษาที่พระองค์ทรงเผื่อแผ่ออกมาถึงทุก ๆ คน ให้มีความเข้าใจ และให้เรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์ของชาติไทยว่า วิชาประวัติศาสตร์หายไปจากสังคมไทย เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยได้เรียนเต็มที่เท่าไร สำหรับนักเรียนศิลปาชีพจะได้ฟังสิ่งเหล่านี้ จะต้องรอบรู้ในประเทศเพื่อนบ้านด้วย ภูมิศาสตร์ของเราเป็นอย่างไร ดิน ฟ้าอากาศ เป็นอย่างไร วิถีชีวิตของผู้คนเป็นอย่างไร พระองค์ท่านโปรดให้ทุกคนได้เข้าใจเรียนรู้ในสิ่งนี้ ว่าสังคมของโลก ประเทศเพื่อนบ้าน เราต้องรู้จักเขาว่าเป็นอย่างไร จะได้อยู่ร่วมกับเขาได้และอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขด้วย เราต้องรู้ธรรมเนียมปฏิบัติของเพื่อนบ้านเราด้วย ต้องรู้ถึงประเพณีของเขา ซึ่งในปีนี้ก็เรากำลังเข้าสู่อาเซียน แต่เป็นสิ่งที่พระองค์ทรงทำมานานมาก ทำมานานตั้งแต่เริ่มแรกเลยที่เสด็จฯออกไปทรงเยี่ยมราษฎร แล้วทรงนำเอานักเรียนศิลปาชีพเข้ามาก่อนหน้านั้น รับสั่งกับบุคคลที่อยู่รอบ ๆ พระองค์ว่า เราต้องเรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้านเราอยู่ในสังคมของโลกเหล่านี้คือสิ่งที่พระองค์ทรงทำและชี้นำมานานมาก

เรื่องสิ่งแวดล้อม รับสั่งมาตลอดเวลาเป็นเวลาหลายสิบปีเลยว่า เราต้องรักษาป่าต้นน้ำลำธารของแผ่นดิน เพราะว่าประเทศไทยมีแต่แม่น้ำที่มาจากความชุ่มชื้นของป่าทางภาคเหนือเท่านั้น เราไม่มีหิมะละลายส่งน้ำลงมาให้เรา เรามีแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน ก็ขึ้นอยู่กับป่า ความชุ่มชื้นของป่า ต้นไม้ใหญ่ขอถนอมเอาไว้อย่าได้ไปตัด ไปทำลาย มีต้นไม้ที่ไหนพอเห็นถูกตัด ถูกทำลายพระองค์ก็จะเศร้าพระทัยทุกครั้ง เพราะพระองค์ทรงห่วงว่าวันหนึ่งถ้าป่าถูกทำลายหมดจะเป็นอย่างไร ไม่ใช่พระองค์จะไปทอดพระเนตรความสวยงามของป่า เป็นห่วงสัตว์ป่ามากกว่าคนไม่ใช่แต่ทรงห่วงว่าเราจะไม่มีน้ำจืดใช้ แล้วคนที่มีรายได้น้อยจะเอาเงินที่ไหนไปซื้อน้ำ แล้ววันนี้ก็มาถึง ซึ่งทุกคนก็เป็นห่วงเรื่องความแล้งป่าถูกทำลายมากขึ้นทุกปี เสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์ไปทรงเยี่ยมราษฎร เห็นเลยว่าปีต่อปีที่เสด็จพระราชดำเนินไปมันโล้น ๆ ไปตลอดเวลา จึงเป็นที่มาของสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงฟาร์มตัวอย่างฯ เกิดขึ้น ที่ทุกคนคงทราบมาก่อนแล้ว สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงทรงนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องของโครงการหลวงมาทำ ขอใช้ที่ดินบนป่าที่หัวโล้นเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรเองก่อน ว่าที่ตรงนี้มีชุมชนอยู่รอบ ๆ ข้างล่างมีชาวไทยภูเขา ชาวบ้านที่อยู่ชั้นล่างก็จะเป็นประโยชน์กับเขาถ้าทำแล้ว เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรไปพื้นที่นั้นก่อน แล้วก็เสด็จฯ กลับมาวางแผนนำสิ่งต่าง ๆ ขึ้นไป ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทางสำนักงาน กปร. จัดสรรงบประมาณให้บ้าง และกรมต่าง ๆ กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการเกษตร ทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ที่มาช่วยทำงานสนองพระราชดำริของพระองค์ ซึ่งสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง บ้านเล็กในป่าใหญ่ก็เกิดขึ้นจากสิ่งเหล่านี้ พระองค์ทรงห่วง เวลาเสด็จฯ ไปทรงงานทรงเยี่ยมราษฎร พระองค์ก็ทรงกระซิบกับราษฎรเสมอว่า ต้องรักษาป่านะ ต้องรักษาต้นไม้นะ พระองค์เอาโครงการเข้ามาช่วยเหลืออย่าได้ไปหากินกับต้นไม้ หรือว่ามีใครเขามาล่อใจเราด้วยเงินจำนวนก้อนโต แล้วก็ยอมไปทำอะไรที่ทำลายวิถีชีวิตของตนเองทำลายสิ่งที่ลูกหลานเราจะมีไว้ต่อไปในอนาคตหมด ทรงให้ข้อคิดเหล่านี้เสมอ คุณสหัส บุญญาวิวัฒน์ ซึ่งเป็นนักเกษตรในพระองค์ท่านขยันมาก เดินลุยไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ รับพระราชดำริจากพระองค์ แล้วลุยไปที่ต่าง ๆ แล้วก็กลับมาถวายรายงาน คุณสหัสก็จากเราไปแล้ว เป็นคนที่ทำงาน และลุยในสิ่งเหล่านี้ เราก็มีรุ่นหลัง ๆ ตามกันขึ้นมาก็ยังทำหน้าที่นี้อยู่แล้วก็ทำรายงานถวายท่านองคมนตรี พลากร สุวรรณรัฐ ท่านก็ออกไปดูตามโครงการพระราชดำริต่าง ๆ มี ดร.ไพศาล ล้อมทอง คุณจรูญ อิ่มเอิบสิน ดร.สมชาย ธรณิศร คุณอรรคฤทธิ์ ทรัพย์ยิ่ง ซึ่งไปดูแลงานด้านศิลปาชีพ สิ่งเหล่านี้พระองค์ทรงสอน ทรงย้ำมาตลอดว่า สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญของชาวบ้านเอง เวลาประทับทรงงานก็จะทรงถามว่าชาวบ้านอยู่กันอย่างไร เวลาชาวบ้านเจ็บป่วยไปอย่างไร ออกไปหาหมออย่างไร หรือใช้สมุนไพรอะไรบ้าง ทรงซักถามละเอียดเลย เพราะฉะนั้นพระองค์ทรงทราบดีว่าป่าเป็นประโยชน์กับคน เพราะว่าชาวบ้านเองไม่มีหมอสมัยใหม่ ที่จะมียามารักษาเขาก็ใช้สมุนไพร เขาเข้าป่าไปเขาก็หาสมุนไพร เอามาดูแลรักษาสุขภาพ ทั้งชาวไทยภูเขาและชาวเรา เพราะฉะนั้นเมื่ออยู่ในพระทัยว่าป่านี้มีคุณประโยชน์ก็ทรงหวงแหนป่า ต้นไม้ที่เกิดขึ้นในป่าก็งอกงามสวย ดอกไม้ป่าเราสวยเหลือเกิน ทรงอยากจะให้คนที่ได้มาเห็นป่าเมืองไทยแล้วมีความตื่นเต้นว่าเรามีป่าสักที่งดงาม มีป่า มีธรรมชาติที่สวยงามประเทศไทยมีทั้งทะเล ภูเขา สิ่งแวดล้อมที่ดี มีศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมายาวนาน ดีหมดทุกอย่างเลย เพราะฉะนั้นทรงอยากอวดให้ชาวโลกได้รู้จักแผ่นดินไทยในทุกแง่มุม พระองค์จะรับสั่งสอนพวกเราเสมอ

กลับมาเรื่องการศึกษาอีกนิดหนึ่ง ว่าไม่ได้เพียงรับสั่งอย่างเดียว แต่ทรงอยากจะปลูกฝังเด็กรุ่นใหม่ด้วย อย่างศาลารวมใจที่พระองค์ท่านให้ตั้งขึ้นมา ตอนนั้นตั้งขึ้นมาก่อนจะมีห้องสมุดประชาชนด้วยซ้ำ ทรงลงแรงทำด้วยพระองค์เองว่าให้เราไปหารูปสวย ๆ ไปขอรูปมา เปิดจาก Magazine ไหน รูปเกี่ยวกับเมืองไทยอย่างไรไปถ่ายรูปมา พระบรมมหาราชวังและสถานที่สำคัญในกรุงเทพฯ ที่งดงาม ป่า เขา ลำเนาไพรที่สวย ทรงตั้งศาลารวมใจ มีศาลารวมใจอยู่ที่ภาคเหนือ ภาคใต้ ชาวใต้ไม่เคยเห็นของทางภาคเหนือ ก็นำวิถีชีวิตของชาวภาคเหนือ อัดเป็นรูปใส่อัลบั้ม อัลบั้มนี้เล่มโตมากเลย ติดรูปแล้วเขียนคำบรรยายง่าย ๆ ไม่ต้องมีศัพท์มากมาย สถานที่นี้คือที่ไหน อยู่ที่ไหน และก็เป็นสถานที่ที่ทำอะไรบ้าง นอกจากนั้นแล้วศาลารวมใจภาคเหนือ ก็จะมีธรรมชาติของภาคใต้ฝั่งทะเลเอาไปให้ดู แล้วก็บอกว่านี้คือภาคใต้ นี่คือเพื่อนร่วมชาติ บอกชาวใต้นี่คือเพื่อนร่วมชาติคือภาคเหนือ ชาวเหนือ ทรงทำให้คนได้รู้จักซึ่งกันและกัน โดยรูปภาพ วิถีชีวิต การเรียนรู้ และก็ทรงส่งหนังสือง่าย ๆ ไป

ตอนที่สร้างศาลารวมใจใหม่ ๆ เสด็จฯ ไปติดรูปภาพด้วยพระองค์เอง โดยมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จฯ ไปทรงช่วยติดรูปภาพให้เรียบร้อยมีที่อ่านหนังสือ มีชั้นวางหนังสือง่าย ๆ เป็นรูปการ์ตูนบ้าง รูปต่าง ๆ ที่จะพอไปหาได้ ทรงอ่านเองทุกเล่ม ก่อนที่จะจัดไปพระราชทาน หนังสือก็มีไม่มากมีรูปภาพ มีอัลบั้มใหญ่ ซึ่งโปรดให้ทำ ใครลายมือสวยก็มานั่งคัด ไม่ได้มีคอมพิวเตอร์มาช่วยทำเหมือนอย่างสมัยนี้ ห้องข้างหลังของศาลารวมใจเป็นห้องเล็ก ๆ มีเหมือนแคร่ เป็นที่ปฐมพยาบาล มียาพระราชทานไป บุคคลที่จะมาอยู่ประจำศาลารวมใจต้องคัดเลือกมาจากลูกหลานชาวบ้านที่พอจะมีความรู้ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก็ได้ แต่เอามาอบรม ก็ทรงขอให้คุณหมอทางโรงพยาบาลประจำจังหวัด ช่วยอบรมเด็กเหล่านี้ให้เรียนรู้การปฐมพยาบาลเบื้องต้น คนถูกงูกัดมาทำอย่างไร อันนี้ชาวบ้านก็ยังพอมีความชำนาญ การทำแผลสดทำอย่างไร มีหมดทุกอย่าง และก็มีกล่องยาพระราชทาน ทั้งสองพระองค์ทรงช่วยกันดูแลว่าในเรื่องยา ก็ต้องคุณหมอ ตอนนั้น นายแพทย์ดนัย สนิทวงศ์ ณ อยุธยา แพทย์ประจำพระองค์ก็เป็นคนที่ช่วยดูเรื่องยาพระราชทานว่า ยาอะไรบ้างที่สมควรจัดให้ตรงนั้น แล้วแจ้งโดยผู้ที่ผ่านการอบรมในเรื่องของการดูแลผู้ป่วย เป็นยาที่ให้โดสที่ไม่อันตรายมาก ปวดหัว ตัวร้อน เมื่อมีอาการก็เบื้องต้นไปก่อน ยาพระราชทานในกล่องจะมีคำอธิบายละเอียดถึงอาการ แล้วก็จะให้ยาอะไรได้บ้าง นอกจากนี้เวลาชาวไทยภูเขา หรือชาวใต้ซึ่งอาจไม่ค่อยถนัดในการใช้ภาษาภาคกลาง พระองค์ท่านก็รับสั่งให้มีสัญลักษณ์ของการแจกยา เวลาออกหน่วยพระราชทานเหมือนกัน เวลาเสด็จฯ ไหนจะมีแพทย์อาสาสมัครไป แล้วไปเปิดหน่วยพระราชทาน คนที่เขียนหน้าซองสั่งยา ก็จะต้องวาดรูปว่าพระอาทิตย์ขึ้น ก็วาดพระอาทิตย์วงกลม ๆ คนอ่านหนังสือไม่ออกก็เข้าใจได้ นี้คือรูปภาพอาทิตย์ขึ้นคือ ต้องกินตอนเช้า พอกลางวันเที่ยง พระอาทิตย์ก็จะมีแสงเป็นรัศมีวงกลมออกมา ให้รู้ว่าคือมื้อกลางวัน มื้อเย็นก็เป็นพระอาทิตย์ตก แล้วก็ทำให้มันมืด ๆ หน่อย เห็นครึ่งดวงก็พระอาทิตย์ตก คือสัญลักษณ์ให้ชาวบ้านรู้ว่า เช้า กลางวัน เย็น จะเป็นอย่างไร ซึ่งเดี๋ยวนี้ไม่จำเป็นต้องใช้อย่างนั้นแล้ว สมัยนี้ชาวบ้านก็อ่านภาษาไทยภาคกลางได้หมด นอกจากนี้ยังมีการพระราชทานการศึกษาให้กับนักเรียนชื่อ **“ทุนสิริกิติ์บรมราชินีนาถ”** ส่งนักศึกษาไปเรียนต่างประเทศทั้งปริญญาโทถึงปริญญาเอก ทำมาได้ ๖ – ๗ ปีแล้ว ก็มีนักศึกษาที่จบกลับมาแล้วเป็นนักเรียนทุนสิริกิติ์บรมราชินีนาถ

นอกจากนี้ เมื่อพระองค์ท่านทรงพบคนไข้คนไหนที่มีโรคภัยที่ร้ายแรง ก็จะพระราชทานให้คุณหมอดูแล เรามีใบส่งตัวคนไข้สำหรับกรอกแบบฟอร์ม แบบฟอร์มของคนไข้จะมีช่องว่างไว้กรอกข้อความคือเขียน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอะไรว่าไปเลย แล้วก็ลายเซ็นของท่านผู้หญิงก็เซ็นเอาไว้เสร็จเลยทุกคนในกองราชเลขานุการในสมเด็จพระบรมราชินีนาถที่จดงานถวายต้องมีใบส่งตัวอยู่ในมือ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมเยียนราษฎร ก็จะมีข้าราชบริพารตามเสด็จไป จากสำนักราชเลขาธิการ สมัยนั้นก็มีคุณวุฒิ สุมิตร ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ และก็ทางกองราชเลขานุการฯ ก็มีผู้ตามเสด็จไป เวลาเสด็จพระราชดำเนินผ่านไปทรงพบคนไข้ ก็จะรับสั่งว่า คนนี้ต้องไปโรงพยาบาล หมอเข้าไปตรวจดูก่อน แล้วหมอก็บอกต้องส่งโรงพยาบาล ต้องเข้าไปจดถวาย ตอนนั้นเราทำงานด้วยกันหมด ใครว่างก็เข้าไป ไม่ต้องแยกว่าสำนักราชเลขาธิการจะต้องทำถวายพระเจ้าอยู่หัว กองราชเลขานุการฯ ทำถวายสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ไม่ใช่ ใครว่างอยู่ตรงนั้นเข้าไปเลย เมื่อพระองค์ทรงหยุดกับราษฎร ก็เข้าไปนั่งห่างพอสมควรที่จะได้ยิน เราก็เข้าไปเมื่อพระองค์รับสั่งเรียกแพทย์ เราต้องเข้าไปจดเลย แล้วก็เอาใบส่งตัวพร้อมทั้งเงินค่ารถให้กับชาวบ้าน

เมื่อกลับมาต้องทำรายงานถวายว่าทรงพบอะไรบ้าง เส้นทางที่วิ่งไปผ่านอะไร ทรงสนพระทัยอย่างนั้น ซึ่งสมัยหลัง ๆ มานี้ คนเยอะมาก การทำงานละเอียดอย่างนั้นก็ค่อย ๆ น้อยลง บางครั้งพระองค์รับสั่งถามว่า เวลานั่งรถไปทำไมไม่ดูไปละว่าผ่านอะไรไปบ้าง ข้ามคลองอะไรไปบ้าง เห็นอะไรจดไปเลย พระองค์ท่านก็รับสั่งไม่ใช่นั่งหลับกันไปในรถ อะไรทำนองนี้ เพราะฉะนั้นก็จะต้องถามไปให้ละเอียดชาวบ้านที่มาเฝ้าฯ ถ้าเป็นคนแบบมีปัญหาเยอะ ๆ เราต้องจดไว้ด้วยว่าเขาเข้ามาเฝ้า มาร้องไห้ฟูมฟาย หรือว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นมาที่จะเป็นสิ่งที่จะบอกเราเมื่อมาอ่านทีหลัง แล้วเราจะนึกภาพนั้นออก เพราะว่ารายงานทุกฉบับจะต้องส่งขึ้นถวายเมื่อเสด็จฯ กลับมาทรงมีบันทึกของพระองค์ เรียกว่า **“สมุดทรงงาน”** จะมาทรงเขียนเมื่อเสด็จฯ กลับมา จะทรงเขียนด้วยลายพระหัตถ์ว่า วันนี้ทรงพบอะไรบ้าง วันนี้ชาวบ้านยากจนเป็นส่วนใหญ่ ได้ถามแล้วว่าแหล่งน้ำก็น้อย อะไรทำนองนี้ ทรงทำมาเรื่อย ๆ ตลอดเวลา ยิ่งเมื่อเสด็จฯ ออกมาพระองค์เดียว พระองค์ท่านยิ่งทรงจดละเอียด และต้องการให้พวกเราทำงานละเอียด เพราะว่าต้องทรงเล่าถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินพระองค์เดียว พระองค์ต้องนำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า ทรงไปพบอะไรบ้าง ทรงทำอะไรบ้าง และทรงขอพระราชทานคำปรึกษา ทางสำนักงาน กปร. หน่วยงานชลประทานคงทราบดีว่า เมื่อเวลาเสด็จพระราชดำเนินไปทรงฟังการบรรยาย แต่ก็ทรงขอให้ทำรายงาน ก็จะถวายเป็นเอกสาร เอกสารเหล่านั้นก็ทรงส่งถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบ จึงเกิดเป็นโครงการพระราชดำริขึ้นมากมายโดยที่ทรงทำตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การที่ทรงมีเด็กศูนย์ศิลปาชีพ จะพระราชทานความรู้ให้กับเด็กแต่ละคนต้องมาทำงานศิลปะของชาติ ซึ่งจะเป็นงานถมทอง งานทอผ้า งานจักสาน และเป็นงานแต่ละท้องถิ่นที่เขามี หญ้าลิเภา ผ้าไทยภูเขา เครื่องเงิน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เวลาพระองค์เสด็จฯ ไปทรงงานและก็คุยกับชาวบ้าน พระองค์จะรับสั่ง ขอลูกเขามาหนึ่งคน ลูกที่เอามาไม่ใช่ลูกที่เก่งกาจของครอบครัวเลย เป็นคนที่ทำประโยชน์น้อยที่สุดของครอบครัว คนที่เป็นหลัก เป็นกำลังหลักของครอบครัว ไม่ได้ทรงเอาเขามาเลย ทรงขอเด็กที่เพิ่งจบจากโรงเรียน ยังไม่ได้ใช้ทำงานอะไร เลี้ยงน้องบ้าง ไปจูงวัวจูงควายบ้าง สำหรับบ้านที่มีวัวมีควายนะ ไม่นั้นก็ไม่รู้จะให้ทำอะไร เพราะเพิ่งจบชั้นบังคับ ก็รับสั่งขอเขามา แล้วก็เอามาฝึกที่สวนจิตรลดา เวลารับสั่งขอก็จะบอกว่า ***"ขอลูกมาอยู่กับฉันได้ไหม มาอยู่บ้านฉัน ฉันจะดูแลอย่างดี ไม่ต้องเป็นห่วง เด็กผู้หญิงก็จะมีคนดูแลไม่ต้องห่วงนะ"*** คือทรงเกรงว่าพ่อแม่เขาจะเป็นห่วง เอาลูกเขามา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กผู้หญิงจะมาอยู่อย่างไร มาอยู่ถึงกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเมืองหลวง เป็นเมืองใหญ่ จะเป็นอย่างไร ก็ทรงดูแลอย่างดี กำชับพวกเรา และก็ให้มีเจ้าหน้าที่ดู เด็กผู้หญิงก็ไปอยู่ในฝ่ายในในพระบรมมหาราชวัง มีรถรับ – ส่ง ซึ่งเราก็ได้กองทัพบกเป็นผู้ที่จัดพาหนะให้ เช้าขึ้นมาก็รับจากวังหลวง สำหรับเด็กผู้ชายก็มีหอพักอยู่ที่ตรงข้ามทางรถไฟใกล้ ๆ กับสวนจิตรลดา มีเจ้าหน้าที่ดูแล มียูนิฟอร์มให้ใส่ และก็มานั่งทำงานอยู่ในสวนจิตรลดา มีอาหารทั้ง ๓ มื้อ ดูแลหมดทั้งเจ็บไข้ได้ป่วย และก็ดูแลไปถึงครอบครัวเขาด้วย

เมื่อเด็กมาอยู่เกือบทุกคนทำอะไรไม่เป็นเกี่ยวกับงานศิลปะเลย แต่ว่าให้มาฝึกงานที่สวนจิตรลดา มีครูผู้เชี่ยวชาญที่ไปหามาจากที่ต่าง ๆ ถมทองก็มาจากนครศรีธรรมราช ทอผ้ามาจากอีสาน จักสานย่านลิเภาก็เอาครูจากภาคใต้มาสอน จักสานไม้ไผ่ทางภาคอีสาน ท่านผู้หญิงสุประภาดา เดินทางออกไปเจอเข้า มีทางจังหวัดมหาสารคามบอกว่า จักสานไม้ไผ่ลายขิดจะสูญไปอยู่แล้ว มีทำอยู่ครอบครัวเดียว ที่อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอให้ทรงรักษาไว้เถอะ เมื่อมากราบบังคมทูลทรงทราบก็โปรดให้รักษาไว้ คร่ำอีกเหมือนกัน การทำคร่ำ คือการฝังเส้นเงินเส้นทองลงไปบนเนื้อเหล็ก ก็สูญไปแล้วเรียบร้อย เผอิญมีชาววังเป็นข้าราชการสำนักพระราชวังอายุ ๗๐ ปี ทำเป็นอยู่คนเดียว ก็เชิญมาเป็นครูสอนไว้จนบัดนี้ ท่านก็จากเราไปเรียบร้อย แต่เราก็มีเด็กวัยรุ่นซึ่งสืบทอดเอาไว้ได้แต่ก็ไม่มาก เพราะคร่ำเป็นงานที่ทำงานกับเหล็ก เพราะฉะนั้นเหงื่อมือจะสำคัญ ที่จะทำให้เหล็กเกิดสนิมมาก่อนเวลาอันควร และจะทำให้ตอกเส้นอะไรลงไปไม่ได้ เพราะเวลาทำคร่ำเขาต้องสับเหล็กให้เป็นช่องเล็ก ๆ เหมือนหนามขนุน หรือหนามทุเรียน เล็กละเอียดมาก ถ้ายิ่งต้องการละเอียด ก็ต้องยิ่งสับให้ละเอียดถึงจะฝังเส้นเงินเส้นทองลงไป แล้วสนิมของเหล็กก็จะเกาะเส้นเงินเส้นทองเหล่านี้ไว้ จนเป็นเนื้อเดียวกับเหล็ก อันนี้เป็นการทำที่ยากมากก็ได้รักษาเอาไว้ได้

สำหรับการจักสานไม้เป็นการสานโครงขึ้นมาก่อน โดยที่เป็นโครงหยาบ ๆ ก่อน แล้วเอาเส้นละเอียดมาหุ้มทีหลัง เพราะฉะนั้นการทำทุกอย่าง งานฝีมือคนไทยเก่งหมด และทำยากมาก ก็เหลืออยู่ครอบครัวเดียว อยู่ที่อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ท่านผู้หญิงกับดิฉันก็ไปนั่งอ้อนวอนบอกว่า ขอให้มาสอนได้ไหม จะได้สืบทอดเอาไว้ ไม่เช่นนั้นก็จะสูญไป ครอบครัวนี้น่ารักมาก มีพ่อทำจักสานไม้ไผ่ลายขิด แม่ทอผ้าไหมมัดหมี่ และก็มีลูกที่ทำ พ่อไม่ค่อยอยากจะมาเท่าไร เพราะว่าไม่อยากทิ้งบ้านไม่มากรุงเทพฯ แต่ว่าเมื่อพระองค์ประทับพระตำหนักภูพานฯ ขอไปที่พระตำหนักภูพานฯ ก็ยอม จนบัดนี้จักสานไม้ไผ่ลายขิด ก็ไม่ได้สูญหายไปไหน ก็ยังอยู่จนถึงทุกวันนี้ เป็นรายได้เลี้ยงปากเลี้ยงท้องประชาชน

อีกอย่างหนึ่งคือผ้าไหมแพรวา ผ้าไหมแพรวาชาวบ้านทำไว้ใช้เอง ผืนหนึ่ง ๘ – ๙ เดือน ลายแต่ละช่องของผ้าไหมแพรวาที่เป็นสไบห่ม แต่งกับผ้าซิ่นมัดหมี่ของเขา เป็นของชาวภูไท สวยงามมาก แต่ว่าปีหนึ่งทำได้ผืนเดียว แล้วก็ทำเอาไว้ใช้ ไม่เคยขาย เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมที่อำเภอคำม่วง มีการนำผ้าแพรวาปูลาดพระบาทถวายสวยงามมาก คืนนั้นก็รับสั่งเลยวันรุ่งขึ้นให้ท่านผู้หญิงสุประภาดาไปเชียร์ให้เขาทำ กว่าจะทำได้สำเร็จเป็นปี ไปถึงชาวบ้านก็ไม่ทำกันแล้ว แต่ละคนมีอยู่ส่วนตัว แล้วก็ลูกหลานมีบ้างไม่มีบ้าง เพราะว่าลูกหลานไม่ทำแล้ว นุ่งกางเกงยีนใส่เสื้อยืด ไม่ยอมทำแล้ว ยิ่งแย่กว่าผ้าไหมมัดหมี่อีก เพราะมันยากกว่า ชาวบ้านเองก็จะไม่ทำ ก็ไปเชียร์จนชาวบ้านทำจนได้ คือ ต้องไปแล้วหลายหน และดูสิเดี๋ยวนี้เขาทำกันแพร่หลาย เพราะสวยเหลือเกิน

สมัยนั้นพื้นที่ทางภาคอีสานก็ไม่ได้ปลอดภัย แต่ทรงห่วงใยชาวบ้านก็โปรดให้ไปช่วยดูแลชาวบ้าน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่พระราชทานรถพระที่นั่งให้ท่านผู้หญิงสุประภาดาใช้ พลตำรวจเอก วสิษฐ เดชกุญชร เป็นผู้ที่อารักขาไป ก็ไปกันสามคน มีคนขับรถ ๑ คน เราก็ไปอาศัยทางท้องถิ่นที่จะช่วยดูแลพื้นที่ไหนเป็นตชด. ตำรวจตชด. ก็มาดูแล พื้นที่ไหนเป็นของทหารก็ดูแล แน่นอนว่าผู้ว่าราชการจังหวัดมาดูแลด้วย เราก็เดินทางกันไปแบบนี้ โดยที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถรับสั่งว่า เวลาไป อย่าไปรบกวนชาวบ้าน อย่าไปรบกวนทางจังหวัด เราต้องไปอย่างอ่อนน้อมถ่อมตน เราต้องเหมือนไปเยี่ยมญาติผู้ใหญ่ เยี่ยมคนรู้จักกัน ตอนนั้นฉันก็เป็นเด็กเพิ่งจบใหม่ ก็รับสั่งเสมอเลยว่า เราเป็นเด็กนะ เราต้องอ่อนน้อมถ่อมตน เราต้องไปเยี่ยมเหมือน พี่ ป้า น้า อา เรียกเขาตามที่เราเคารพนับถือ อย่าไปคิดว่าเรามาจากชาววัง มาจากในเมืองหลวง

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อน้ำท่วมจังหวัดนครพนม ท่วมใหญ่ ปี ๒๕๑๓ แม่น้ำศรีสงครามล้นเข้ามาท่วมมาก เมื่อน้ำลดทั้งสองพระองค์เสด็จฯ ออกไป รับสั่งถึงผ้าที่ชาวบ้านนุ่งมา นั่งอยู่กับพื้นเปียก ๆ คือผ้าไหมที่ชาวบ้านทำเองหมด สวยงามเหลือเกิน ก็รับสั่งบอกเขามีฝีมือ ไปลองถามเขาสิว่า ที่เขาทำไว้ใช้เอง ถามสิเขาเคยขายไหม ก็ทราบว่าไม่เคยขาย ก็ทรงขอให้เขาทำมาบอกว่าพระองค์จะทรงใช้ ชาวบ้านพูดเลย พระราชินีจะมาทรงใช้ผ้าบ้านนอกได้อย่างไร ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวเลยว่า ผ้าคนใช้จะเอาไปใช้ทำไม ก็บอกพระองค์สั่งมาให้ทำ แล้วทำแบบลายนี้ แม้แต่พระองค์เสด็จฯ ไปแล้ว มีพระตำหนักภูพานฯ แล้ว เสด็จฯ ออกไปชาวบ้านก็ยังทูลเลยว่า พระองค์จะเอาไปทำอะไร เป็นผ้าบ้านนอก เป็นผ้าคนใช้แสดงให้เห็นว่าเขามีความรู้สึกด้อยกว่าคนในเมือง มันเป็นปมด้อยของเขาอย่างหนึ่ง แต่พระองค์ยื่นพระหัตถ์ไปหยิบสิ่งเหล่านี้ออกมาให้เขามีความโดดเด่น มีศักดิ์ศรีของตนเอง สิ่งที่เขาทำมานี้ไม่ใช่บ้านนอก และก็ไม่ใช่สิ่งที่ด้อยค่าด้วย แต่เป็นสิ่งที่สูงค่า

พระองค์เป็นสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระองค์ทรงใส่ฉลองพระองค์ซึ่งชาวบ้านทอแขนกับฉลองพระองค์บางครั้งคนละลาย ลายเล็ก ลายใหญ่ บางทีด่างบ้าง เมื่อแรกเริ่มโครงการ แต่พระองค์ทรงนำมาตัดเพื่อที่จะใส่ไปให้ชาวบ้านดู แล้วก็สนับสนุนให้ชาวบ้านทำ ตอนนั้นใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ทรงซื้อและพระราชทานให้ข้าราชบริพารที่จะตามเสด็จออกไปได้ใส่กัน เพื่อให้เห็นว่าเราใส่ผ้าของเขานะ ชาวบ้านมีกำลังใจมาก และยิ่งเห็นพระองค์ทรงใช้ก็จะขี้ตู่กันว่าผืนนี้ฉันทำ อีกคนก็จะบอกฉันทำ ทุกคนก็จะขี้ตู่กันใหญ่เลยว่าเขาเป็นคนทำ ก็จะเป็นความสุขของชาวบ้าน ได้เห็นสิ่งที่ตัวเองทำขึ้นมามีคุณประโยชน์ และเป็นเงิน พระองค์ทรงสอน ไม่ใช่ไปชี้นำเอางานใหญ่ไปให้เขาทำ เอางานเล็กงานที่เขาชำนาญแล้ว ให้เขาเกิดความรู้สึกว่าสิ่งที่เขาทำมีคุณค่า และจะสร้างรายได้กลับเข้ามาหาเขา ไม่ต้องเอาโปรเจคใหญ่ ๆ แล้วบอกทำนี่ทำนั่น ถ้าเป็นอย่างนั้น ชาวบ้านคงตกใจ และคงไม่อยากทำ แต่สิ่งเหล่านี้ค่อยเป็นค่อยไป และต้องให้เขารู้ด้วยตัวของเขาเอง

ปัจจุบันผ้าไหมไทยส่งออกนอก สำหรับผ้าไหมแพรวา เมื่อเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา ได้ฟังชาวบ้านรายงาน นึกว่าฟังผิด หรือไม่ก็ชาวบ้านอ่านผิดเขาบอกว่าครึ่งปีแรกจนถึงกรกฎาคม เขาทำงานมาได้แล้ว ๔๘ ล้านบาท ตกใจ นึกว่าอ่าน ๔.๘ ล้านบาทเป็น ๔๘ ล้านบาท พอเขารายงานเสร็จ ก็ถามเขาว่า ๔๘ ล้านบาทเหรอ เขาบอกใช่ นี่คือหกเดือนแรก (แต่ปีที่ผ่านมาเขาได้ ๑๖ ล้านบาท) ยังอยู่อีกหกเดือนที่จะจบปี ๒๕๕๘ เขาจะได้อีกเท่าไรเราคงต้องถามไป คือดีใจมากเพราะว่าผ้าแพรวาไม่มีเลยซักผืนเดียวที่เขาจะทำ แต่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ รื้อฟื้นให้เขาทำ จนบัดนี้มีรายได้เข้าหมู่บ้านครึ่งปี ๔๘ ล้านบาท เห็นได้ว่าสิ่งที่พระองค์ทรงทำมันมากมายมหาศาล ทุกคนเชิดหน้าชูตาแล้วว่า ผ้านี้ไม่ใช่ผ้าบ้านนอกต่อไปแล้ว ทุกคนใช้ เขามีศักดิ์ศรี มีความภาคภูมิใจอย่างยิ่งเลย เป็นความสำเร็จของโครงการที่พระองค์ทรงทำ ได้นำความกราบบังคมทูลทรงทราบ ทรงปลื้มพระทัยว่า ชาวบ้านทำรายได้ได้มากมาย และคนรุ่นหนุ่มรุ่นสาวหันกลับมาทำ สิ่งเหล่านี้ ถึงแม้จะนุ่งกางเกงยีนใส่เสื้อยืด แต่รู้แล้วว่านี่คืองานที่สร้างรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเข้ามาทำงานในเมืองไม่ได้ โรงงานเต็ม ไม่สามารถแย่งงานกันทำ เขาอยู่บ้านเขาก็มีกิน แล้วยังรักษาสิ่งที่เป็นสมบัติของชาติเอาไว้ด้วย อย่างที่ทรงทำเรื่องโขน

เรื่องของโขน ความจริงแล้วมีวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร ที่ทำงานโดยตรงอยู่แล้ว แต่พระองค์มีมูลนิธิส่งเสริมศูนย์ศิลปาชีพฯ ซึ่งมีงานเย็บปักถักร้อย ทอผ้า เพราะฉะนั้นเครื่องแต่งกายของโขน ซึ่งนับวันจะหาคนทำยาก แม้แต่กรมศิลปากรเอง ก็หาคนที่จะมานั่งปักลวดลายละเอียดด้วยดิ้น ที่เรียกว่าปักแบบสะดึงกรึงไหม จะต้องปักละเอียดมากเลย ให้อยู่กับเนื้อผ้าเลยหาคนทำยากมาก คนรุ่นเก่าก็ล้มหายตายจากไปแล้วก็ไม่มีใครอยากทำ เพราะเป็นงานที่ยาก ช้า เสียเวลา ไม่มีความรู้ไม่อยากทำ สิ่งเหล่านี้เหมือนศิลปาชีพเหมือนกัน ก็รับสั่งว่า เราก็ทำแล้วกัน

อีกประการหนึ่ง การดูโขน นี้ยากมาก เป็นนาฏศิลป์ชั้นสูงของไทย แล้วก็เล่นอยู่เรื่องเดียวคือ เรื่องรามเกียรติ์ แต่ว่าบทพระราชนิพนธ์มีกันแทบจะทุกพระองค์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ก็มีบทพระราชนิพนธ์ บทพระราชนิพนธ์แต่ละพระองค์จะไพเราะมาก รัชกาลที่ ๓ รัชกาลที่ ๔ รัชกาลที่ ๕ เรื่อยลงมาเลยจนมารัชกาลที่ ๖ รัชกาลที่ ๗ โขนพระราชทานตอนนี้ ที่เล่นอยู่ขณะนี้ที่ศูนย์วัฒนธรรม ดีใจมากที่เราเอาตอนพรหมมาศกลับมาเล่นใหม่ เพราะว่าเดิมเราเล่นเรื่องแรกคือศึกอินทรชิต ตอนพรหมมาศ เราเล่นครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๕๐ รับสั่งเรื่องโขนเมื่อปี ๒๕๔๗ ว่า โขนเดี๋ยวนี้คนไม่ค่อยจะดูทอดพระเนตรเปิดทีวีทรงเห็นเป็นการร้องรำทำเพลงสมัยใหม่ ก็ทรงห่วงว่าคนไทยอย่าเพิ่งลืมโขนนะ เพราะโขนนี้เป็นศาสตร์และศิลป์มากมาย และเป็นสมบัติของชาติทั้งนั้น ทั้งเรื่องการแสดงการขับร้อง ดนตรี เสื้อผ้า เครื่องแต่งตัว หัวโขน เครื่องประดับ เป็นฝีมือคนไทยที่สืบทอดมายาวนาน ทำไมคนปัจจุบันดูน้อยลงจนไม่ดูเลย ช่างด้านต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะหายไปหมด มีรับสั่งว่า ทรงอยากจะทำเรื่องโขน โดยที่รับสั่งกับอาจารย์สมิทธิ ศิริภัทร ว่าให้จัดการศึกษาดู เพราะอาจารย์สมิทธิ ศิริภัทร เป็นอาจารย์อยู่มหาวิทยาลัยศิลปากร ก็ให้ไปรวบรวมผู้รู้ ก็จัดกันขึ้นมาจนเป็นคณะกรรมการถึงปัจจุบันนี้ ทำการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ จากการเล่นมาตั้งแต่เดิมเลย ตั้งแต่สมัยอยุธยาเลย

โขนมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ร้องรำทำเพลง ที่เล่นอยู่ในปัจจุบัน รำเบิกโรงเรียกว่า รำประเลง เป็นสมัยอยุธยา แต่ว่าคนสมัยใหม่ไม่ค่อยรู้จัก ก็เป็นตัวพระออกมาถือหางนกยูงเป็นกำแล้วออกมาร่ายรำ ซึ่งเราก็เอามาให้ดู คนดูก็บอกว่ารำนานจังเลย ทั้ง ๆ ที่เราประกาศให้ดูก่อนว่า รำประเลงนี้สืบทอดมาอย่างไร มาจนปัจจุบันเดี๋ยวนี้ไม่ค่อยมีคนรำ แต่คนสมัยใหม่ใจร้อน บางทีออกมาบอกรำเบิกโลงยาวไป ตัดให้สั้นกว่านี้หน่อยได้ไหม ก็เลยต้องบอกว่ามันต้องครบกระบวนของเพลง นี่เป็นของเก่า เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ก็ต้องอธิบายไป

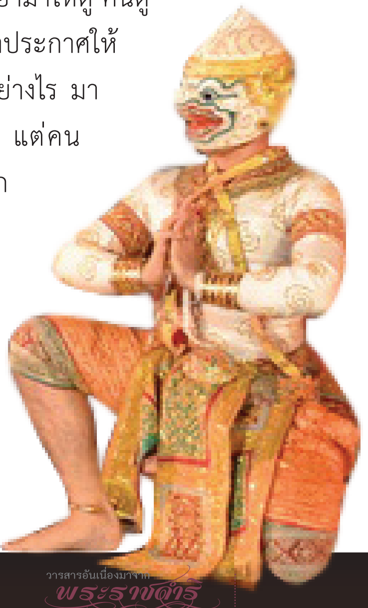

เรื่องเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ก็พยายามรื้อฟื้นมาทำการปักเสื้อผ้ายากมาก แล้วก็เล่นไปขาดไป เพราะว่าต้องกระโดดโลดเต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตีลังกาทีหนึ่ง หนุมานตีลังกาทีหนึ่งแขนนี้แทบจะแย่ เพราะฉะนั้นเราก็ค่อย ๆ ทำขึ้นมา แต่เดิมก็ไปเสาะหาผู้ที่ทำเป็นก่อน บัดนี้ศิลปาชีพมาปักได้แล้ว ก็ทำอยู่ที่ศูนย์ศิลปาชีพสีบัวทอง จังหวัดอ่างทอง ผ้าที่ทอก็ไปรื้อฟื้นผ้ายกเมืองนคร ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าผ้ายกเมืองนครได้สูญหายไปเลย สมัยก่อนคนโบราณจะใช้ผ้ายกแบ่งชั้นของข้าราชการ จะไม่มีซี ๙ ซี ๑๐ แต่ผ้านุ่งจะเป็นการบอกชั้นของเสนาบดีในสมัยก่อนว่า ผ้านุ่งมีกรวยเชิงกี่ชั้น เป็นผ้ายกแบบไหน ยกไหม ยกดิ้น จะเป็นชั้นของข้าราชการ เรียกว่า ผ้าสมปักปูม ทออยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีบ้างที่ส่งไปที่อินเดีย โดยเราออกแบบลวดลายส่งไปให้ที่อินเดียทอแล้วส่งกลับเข้ามาใช้ เราก็เอาผ้าอันนั้นรื้อฟื้นขึ้นมา เพราะใช้ในการแสดงโขนอยู่แล้ว แต่เราต้องไปซื้อจากประเทศอินเดียมาเล่น หรือไม่ต้องซื้อจากพาหุรัด เขาเอามาขาย

เราก็เห็นว่าผ้าคนสมัยใหม่ทำ แม้แต่ที่อินเดียเองก็ไม่เลยฟื้นการทอผ้า กว่าจะฟื้นมาได้นานมาก เป็นเวลาร่วม ๑๐ ปี จากน้ำท่วมใหญ่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนจะมีโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชาวบ้านตรงบ้านเนินธัมมังน้ำท่วม เสด็จพระราชดำเนินไป ก็ทรงลุยน้ำ ชาวบ้านนั่งอยู่กับพื้น แล้วเราเองก็ให้ชาวบ้าน ทหาร เอาเสียมช่วยลากให้เกิดร่องน้ำ น้ำจะได้ไหลออกไปจากตรงที่ประทับ มีคนยากจน คนป่วยเยอะมาก วันที่เสด็จฯ ไป จนคุณหมอท่านหนึ่งบอกว่า ที่นี้เนินธัมมัง สังคัง เพราะคนป่วยเยอะ คุณหมอทำงาน แล้วพวกเราเดินทางออกไป ออกจากพระตำหนักตี ๕ ไปทำงาน แล้วกลับมาถึงคือเกือบตี ๕ ของอีกวันหนึ่ง ทางไม่ได้ดีเหมือนเดี๋ยวนี้ เรียกว่า ข้าราชการเจ้าหน้าที่ กองราชเลขานุการฯ หอบหมอนกันขึ้นรถเลย แล้วก็หลับ คนขับมีหน้าที่ขับไป ในภาพนี้คือภาพที่เสด็จบ้านเนินธัมมัง ลุยกันแบบนี้เลย เราต้องจดงาน ต้องเอาถุงพลาสติกใบใหญ่ สมุดอยู่ในนั้น แล้วเอามือใส่เข้าไปจดในถุงพลาสติก คือเป็นอะไรที่ทุลักทุเลมาก เมื่อพระองค์เสด็จฯ กลับแล้ว ต่อมาน้ำลดหมดแล้ว ทรงขอสร้างศาลาใหญ่ ๑ หลัง และก็ให้ใต้ถุนสูง ทางกองบัญชาการทหารสูงสุดได้ทำถวาย เป็นศาลาหลังใหญ่มาก ปัจจุบันก็ยังใช้อยู่ทุกวันนี้

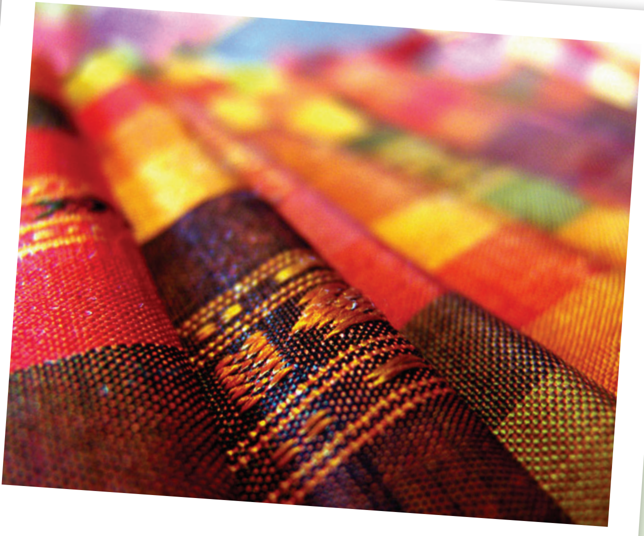

มีรับสั่งว่า ถ้ามีน้ำมาอีกสถานที่นี้ก็ให้ชาวบ้านอยู่บนศาลา และก็มากินอยู่หุงอาหารมาอยู่ตรงนี้ เมื่อพระองค์เสด็จฯ มาก็จะทรงมาใช้ ให้ใช้ด้วยกันได้เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของชาวบ้าน แทนที่จะต้องไปอยู่บนถนน บางครั้งถนนก็ท่วม แล้วก็ให้ชาวบ้านตรงนั้นเรียนทอผ้า ก็เอาครูจากอีสานไปสอนให้ทอผ้า เริ่มจากทอผ้าฝ้ายก่อน ให้รู้จักกี่ทอผ้าและเครื่องมือทอผ้าอื่น ๆ แล้วก็เริ่มทอผ้าฝ้ายก่อน จากผ้าฝ้ายก็มาให้ยกลาย ให้รู้จักเครื่องมือของการยกลายให้นูนขึ้นมา แล้วก็มาทอผ้าไหม ไม่ใช่ทุกคนที่จะเรียนทอผ้าไหมได้ เมื่อมาทำเป็นผ้าไหมได้ก็ยกลาย คือลายลูกแก้ว จนกระทั่งชำนาญแล้ว ถึงจะได้เอามาทอผ้ายกเมืองนคร เราได้อาจารย์วีรธรรม ตระกูลเงินไทย ลงไปสอนให้ เมื่อทอผ้ายกเมืองนคร จะใช้สีเคมีไม่ได้ ต้องใช้สีที่เป็นธรรมชาติ อาจารย์วีรธรรมก็ต้องไปสอนวิธีย้อมสีธรรมชาติ แล้วสีที่ย้อมยากที่สุดคือสีครามซึ่งเป็นต้นครามต้องเอามาหมัก มาเลี้ยงคราม ถ้าอายุเลี้ยงที่อยู่ในปี๊บ ไห โอ่ง นานเกินไป สีก็เสียไปเลย ย้อมไม่ได้ พอได้จังหวะกี่วัน แล้วเปิดออกมาต้องย้อมเลย สีธรรมชาติของเรายากมาก ถึงได้เห็นว่าคนโบราณนี้เก่งมาก บัดนี้สำเร็จออกมาแล้ว โดยที่ชาวบ้านสามารถทอผ้ายกใช้ในการแสดงโขนได้อย่างเต็มที่ คือในปีนี้ ทั้งปักผ้านุ่งของโขน

ต่อไปเราจะทำหัวโขน เพราะใช้ไปก็หมดไป ขนาดนี้เปิดการเรียนทำหัวโขน ซึ่งการทำหัวโขนก็ยากอีก ต้องไปเอาต้นข่อยมาลอกเปลือกออก เพื่อมาทำเป็นกระดาษก่อน ทำกระดาษจากต้นข่อย แล้วจึงเอากระดาษมาประกบเป็นหัวโขน เหมือนกระดาษสาทำนองนั้น แต่จะทำจากต้นข่อย สิ่งเหล่านี้ถ้าเราไม่รักษาเอาไว้ก็จะสูญไปกับคนรุ่นเก่า นี่คือสิ่งที่พระองค์อนุรักษ์เอาไว้ให้ การแสดงโขนของเราก็เป็นการทำให้คนสมัยใหม่ชม รับสั่งว่าจะเพิ่มเทคนิคสมัยใหม่เข้ามา ก็ไม่ทรงขัดข้อง แต่ยังคงความเป็นโขนประเทศไทยอยู่ มีการเปลี่ยนฉากที่รวดเร็ว ทันใจสมัยคนปัจจุบัน มีการเหาะเหินเดินอากาศ ก็ใช้เทคนิคสมัยใหม่ถ้าคุณไปดูโขนคุณจะเห็น เวลาเขาออกมาตอนจบ ตอนสุดท้ายที่ออกมาแสดงตัว คุณก็ไม่รู้หรอกว่าหนุมานบางครั้งถึง ๖ ตัว อินทรชิตถึง ๓ ตัว คือเวลาเหาะเหินเดินอากาศต้องมีความปลอดภัยที่จะใส่ safety เอาไว้เลย แล้วนั่งเอาไว้เลย ไม่ใช่วิ่งกลับเข้าไปแล้วไปเหาะไม่ใช่เพราะมันต้องปลอดภัย เราทำโขนมาทั้งเดือนต้องดูแลเรื่องความปลอดภัยว่า อุปกรณ์เหล่านี้ต้องตรวจสอบกันทุกอาทิตย์ ๕ วัน ต้องตรวจสอบอุปกรณ์ว่าเรียบร้อยนะ ต้องมีความปลอดภัยสูง เพื่อว่าโขนพระราชทานของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถจะได้สมบูรณ์

อีกอย่างหนึ่งก็คือสอนคนดูโขนว่า คนที่เข้าไปดูโขนต้องไม่คุย ไม่อธิบายกันนะ คุณอ่านบทความซะก่อนนะ เรามีแบบสอบถาม ใบที่เราให้เขียนเขาจะบอกว่าช่วยบอกคนดูโขนหน่อยไม่ใช่มานั่งเล่าเรื่องทั้งเรื่อง แล้วก็รบกวนคนนั่งข้าง ๆ ปีนี้เป็นปีที่สมบูรณ์ที่สุด คือ ทุกคนนิ่งหมด ขอให้ปิดมือถือก็ปิดทุกคนก็ไม่มีการอธิบาย คือปีนี้ดีได้รับคำชมมาก ไม่ใช่แต่ทำการแสดงอย่างเดียว แต่สอนให้คนดูรู้จักวิธีการดูกันในส่วนรวมให้เข้าระบบสากลได้ มีชาวต่างชาติมาดูเยอะมากปีนี้ นับว่าเป็น Tourist spot เขาก็รู้นะว่าเป็นโขนพระราชทานของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ที่รับสั่งให้ทำ เขาก็ชื่นชมมาก ได้คุยกับเขา แล้วก็มีชาวต่างชาติอื่น ๆ อีก ทางสถานเอกอัครราชทูตก็พาคนมาดู

เราก็มีเบื้องหลังของการทำงานให้ดู เพราะฉะนั้นอยากจะบอกว่าสิ่งที่เป็นศิลปวัฒนธรรม พระองค์ทรงหวงแหน หนึ่งในนั้นนอกจากสถาบันสิริกิติ์ ซึ่งมีพิพิธภัณฑ์อยู่ที่ศิลป์แผ่นดิน อยู่ที่พระที่นั่งอนันตสมาคม มีพิพิธภัณฑ์ผ้าอยู่ในพระบรมมหาราชวัง เราก็หวังวันหนึ่งข้างหน้า เราจะมีพิพิธภัณฑ์โขน ซึ่งเราต้องเก็บสิ่งเหล่านี้เอาไว้ให้ เรามีอุปกรณ์มากมาย แล้วต้องเก็บอยู่ในโกดัง เราอยากมีพิพิธภัณฑ์โขน ซึ่งต้องใหญ่โตมากมาย เราได้ของบประมาณ และจะได้ทำโรงเก็บฉากก่อนที่ศูนย์ศิลปาชีพเกาะเกิด เราเพิ่งได้งบประมาณมา เป็นงบประมาณที่ต่อเนื่องและเราก็จะทำเป็นโรงใหญ่มาก เอาฉากแต่ละฉากที่เรามีอยู่เป็นสิบ ๆ ไปเก็บไว้และเก็บด้วยระบบสมัยใหม่ ว่าต้องเก็บอย่างไร ไม่ให้ผุพัง ไม่ให้เสื่อม แล้วเวลาเลื่อนฉากเอามา ใช้รอกที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะนำออกมาใช้ ราชรถที่รบกันพระลักษณ์ พระราม กับทศกัณฑ์ หรือใครรบกัน ทำถึง ๕ ราชรถด้วยกัน ทำสำหรับเล่น ๓ ราชรถ และราชรถที่แกะละเอียดเป็นไม้ ตามแบบแผนดั้งเดิม ก็ต้องมีโรงเก็บไว้แสดงให้เห็นถึงฝีมือช่างที่ละเอียด

เพราะฉะนั้นทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ เป็นพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถที่ทรงหวังว่าสิ่งที่พระองค์ทรงทำ ทรงช่วยเหลือชาวบ้านให้มีกิน มีรายได้เสริมเข้ามาดูแลครอบครัวได้ เจ็บไข้ได้ป่วยมีเงินที่จะออกไปหาหมอได้ มีสิ่งซึ่งจะช่วยให้ลูกได้เล่าเรียนสูงต่อไปได้ ทรงทำทุกอย่างนี้ด้วยน้ำพระทัยที่อยากจะเห็นคนไทยมีความสุข รู้รักสามัคคี และจรรโลงประเทศชาติไว้ให้อยู่คู่แผ่นดินต่อไปอีกนาน ๆ และก็หวังว่าสิ่งที่พระองค์ทรงทำจะถูกสืบทอดต่อไป

"คนไทยมี **สายเลือด** ของ **การเป็นช่าง** ช่างอยู่ในตัวของเขา"

ศูนย์ฝึกศิลปาชีพ สถาบันสิริกิติ์ในปัจจุบัน มีการสืบทอดต่อไปในเด็กรุ่นใหม่แล้ว คนเราในปัจจุบันนี้ต้องช่วยกันสานต่อ ถ้ามีงานเหล่านี้ขึ้นมาไม่มีคนดู ไม่มีคนเห็นความสำคัญ ไม่มีคนใส่ใจ งานทุกอย่างก็จบ เหมือนการแสดงเหมือนกัน ถ้ามีคนทำมีคนแสดง แล้วคนดูไม่ดู ก็คือจบกัน คนก็ไม่มีกำลังใจทำ ถ้าเราได้ช่วยกัน ได้บอกต่อคนในยุคปัจจุบันว่า นี่คือของดีบ้านเรา ไม่มีเชย ไม่มีล้าสมัยแน่นอน เราจะยิ่งเข้าสู่สมาคมโลกมากเท่าไร เราเอาสิ่งที่เรามีไปอวดเขาเถอะ ไม่มีที่ไหนในโลกสิ่งที่ใหม่ ๆ ออกมา เทคโนโลยีใหม่ ๆ แต่ต่างประเทศก็มีของเขา เราก็ไม่ด้อย เราก็มีมาใช้ ในการช่วยเหลือในการทำงานของประเทศชาติ ไม่ได้ล้าสมัย ไม่ได้เชย แต่สิ่งที่เรามีอยู่เป็นของดี เราต้องช่วยกันรักษาเอาไว้

รับสั่งกับคนไทยเสมอว่า *คนไทยมีสายเลือดของการเป็นช่าง ช่างอยู่ในตัวของเขา แต่ว่าไม่มีโอกาสแสดงออก พระองค์ไม่ได้ทรงทำอะไรเลยทรงให้โอกาสแสดงออกมาซึ่งความสามารถของเขาเท่านั้นเอง* นี่คือสิ่งที่พระองค์ทรงถ่อมพระองค์และรับสั่งไว้ แต่ว่าเราเห็นเลยว่าพระองค์ท่านทรงคิดได้อย่างไร ในขณะที่ต่างประเทศก็ข้องใจเหมือนกันว่าทรงทำได้อย่างไร ในการที่เอาคนที่ไม่รู้เรื่องอะไรเลย ไม่มีความรู้เลย ทรงนับหนึ่งตั้งแต่สอนให้ทำจนกระทั่งบัดนี้มีหลักฐานพยานอยู่ที่พระที่นั่งอนันตสมาคมทำถมทองได้สวยเหลือเกิน ยังรักษาคร่ำเอาไว้ได้ แกะสลักสวยไปหมดเลย ทรงทำได้อย่างไรจากคน ซึ่งทำอะไรไม่เป็นเลย ชาวต่างประเทศแรก ๆ เข้ามานึกว่า พระองค์ทรงเป็นสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงสามารถดึงเอาคนเก่ง ๆ ทั่วประเทศกลับมานั่งทำงานด้วยกันได้ ไม่ใช่ เราต้องอธิบายกับเขาเลยว่าพระองค์ไม่ได้ไปเอาคนเก่ง คนเก่งในบ้านเราแทบจะหาไม่ได้แล้ว อย่างที่เล่าให้ฟังคนทำคร่ำ คนทำจักสานก็เหลือคนเดียวทรงทำเอาไว้ รับสั่งด้วยซ้ำไปว่าพระองค์ทรงเริ่มช้าไป ทรงเริ่มเมื่อปี ๒๕๑๕ ที่รับสั่งให้ท่านผู้หญิงสุประภาดาออกไป เพราะฉะนั้นเราถือว่าศูนย์ศิลปาชีพเริ่มเมื่อปี ๒๕๑๕ เป็นหลักเป็นฐาน เป็นเรื่องราว แต่ ๔ ปีหลังจากนั้นถึงได้ตั้งเป็นมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ เพราะฉะนั้นวันนี้เล่าให้ฟังหลายเรื่องแล้ว และคิดว่ายังมีอีกเยอะ แต่ก็หวังว่าทุกท่านที่ ได้ฟังก็จะมีความเข้าใจ และก็เห็นถึงพระราชกรณียกิจที่พระองค์ทรงทำทั้งสองพระองค์ทรงเสียสละ เสด็จฯ ออกไปช่วยเหลือราษฎรทั่วประเทศมายาวนาน ทุกอย่างที่เราเดินทางออกไป เราเห็นถ้าไม่ใช่พระองค์ทรงทำรักษาไว้ คงไม่ยั่งยืนจนถึงปัจจุบันนี้ ทุกคนมีน้ำใช้ ใครเดือดร้อนก็ถึงพระหัตถ์ ดินไม่ดีก็ทำให้ดินดี น้ำไม่มีก็มีน้ำ เราก็ต้องช่วยกัน ทั้งสองพระองค์ทรงงานมาอย่างยาวนานจนมีพระชนมายุมากยิ่งขึ้น ก็หวังว่าคนไทยจะได้สำนึกและคิดถึงว่าย้อนกลับไป อย่าดูแต่ปัจจุบันนี้ ทั้งสองพระองค์ทรงเหนื่อยยากมาขนาดไหน ทรงทุ่มเทให้กับแผ่นดินแค่ไหน และเราจะตอบแทนพระองค์ได้อย่างไร ถ้าพระองค์เห็นคนไทยมีความรัก มีความสุข สร้างชาติจรรโลงประเทศชาติตัวเองต่อไปด้วยความมั่นคงยั่งยืน ด้วยความเป็นเอกราชของชาติเรา พระองค์ท่านจะทรงมีความสุข ขอบคุณค่ะ

คน และ ช้างป่ากุยบุรี อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล

บทความโดย : **นางสาวสุวินา เอี่ยมสุทธา**
ผู้ช่วยผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักกิจการพิเศษ สถานีข่าวโทรทัศน์ TNN 24
เรียบเรียงโดย : **กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๑ สำนักงาน กปร.**

ป่าในพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรีที่ฟื้นฟูได้แล้วเกือบ ๑๐,๐๐๐ ไร่ ช้างป่ากุยบุรีที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นมากกว่า ๒๕๐ ตัว กระทิงมากกว่า ๑๕๐ ตัว และวัวแดง ๗ ตัว แสดงถึงความสำเร็จของโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานไว้เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๐ สรุปความได้ว่า

“ให้ดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี โดยใช้รูปแบบในการฟื้นฟูเช่นเดียวกับการดำเนินงานของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี และโครงการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ จังหวัดราชบุรี”

พระราชดำริดังกล่าวเกิดขึ้นหลังจากที่มีการนำเสนอผ่านสื่อถึงเหตุการณ์ช้างป่า ๒ ตัวเสียชีวิต เพราะได้รับสารพิษจากไร่สับปะรดที่บริเวณบ้านรวมไทย หมู่ที่ ๗ ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี และในปี ๒๕๔๑ เกิดเหตุการณ์ช้างป่า ๑ ตัว ถูกยิงเสียชีวิตและถูกเผาทิ้งด้วยยางรถยนต์บริเวณบ้านพุบอน หมู่ที่ ๘ ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี เนื่องจากเข้ามากินสับปะรดที่ราษฎรได้ปลูกไว้ ซึ่งได้มีพระราชดำริเพิ่มเติมในการเพิ่มพืชอาหารช้าง แหล่งน้ำในพื้นที่ป่ากุยบุรี และปลูกแนวป่ากันชน

สำนักงาน กปร. ได้บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชนร่วมกันสนองแนวพระราชดำริ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จัดตั้งเป็นโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า ปลูกและฟื้นฟูสภาพป่าตามแนวพระราชดำริ จำนวน ๑๘,๐๐๐ ไร่ ปรับปรุงบำรุงดิน ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก ทำโป่งเทียม และแปลงหญ้าให้เป็นอาหารของช้าง รวมทั้งให้เจ้าหน้าที่เดินลาดตระเวนเข้าไปในป่าลึก นำเมล็ดพันธุ์พืชเข้าไปโรยเพื่อให้งอกเป็นพืชอาหารให้กับสัตว์ป่าได้ด้วย นอกจากนี้ ยังสร้างฝายชะลอน้ำ และก่อสร้างสระเก็บน้ำขนาดเล็ก จำนวน ๑๑ แห่ง พร้อมทั้งพัฒนาชุมชนโดยปรับปรุงอ่างเก็บน้ำบริเวณรอบ ๆ ป่ากุยบุรี เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของอ่างเก็บน้ำยางชุมฯ พร้อมระบบส่งน้ำ จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ ส่งเสริมอาชีพการทำเกษตรผสมผสาน พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมถึงส่งเสริมพัฒนาสินค้า OTOP สู่มาตรฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านการศึกษา สุขอนามัย และสร้างเสริมจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสัตว์ป่า

ทั้งนี้ชาวบ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รวมตัวกันจัดตั้งชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ใช้เวลาเพียงครึ่งวันบ่ายนำรถกระบะบรรทุกนักท่องเที่ยวชมสัตว์ป่าและความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่ากุยบุรี สร้างรายได้เสริมจากอาชีพเกษตรกรรมเดือนละไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท พร้อมกันนี้ ชุมชนยังร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ สัตว์ป่า ทำหน้าที่เสมือนเจ้าหน้าที่รัฐเข้าปกป้องดูแลไม่ให้มีการบุกรุกผืนป่าแห่งนี้

> "กลุ่มของเราตั้งขึ้นมา
> โดยที่พลิกวิกฤตเป็น
> โอกาส"

โดยนางสาวอารีย์ คงมั่น ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี กล่าวว่า "กลุ่มของเราตั้งขึ้นมาโดยที่พลิกวิกฤตเป็นโอกาสผู้ที่ได้รับผลกระทบเรื่องช้างก็จะเข้ามาเป็นสมาชิกของเรานะคะ กลางคืนเค้าได้รับผลกระทบเรื่องช้างนะคะ ช้างไล่เค้า แต่ว่ากลางวันเค้าจะมีรายได้จากการพานักท่องเที่ยวไปชมช้างป่า ลดความรุนแรง บางครั้งเวลาช้างเข้ามาในไร่เค้า ความโกรธความโมโหก็จะลดน้อยลงนะคะ เป็นความเข้าใจบางครั้งเค้าก็ต้องเข้ามาบ้าง อาจจะต้องยอมรับว่า แต่ก่อนเป็นพื้นที่เดินของเค้านะคะ"

เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี พร้อมด้วยนายดนุชา สินธวานนท์ รองเลขาธิการ กปร. ผู้บริหารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร.ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพบปะราษฎรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ

ภายหลังรับฟังรายงานผลการดำเนินโครงการฯ นายพลากร ได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า "ท่านนายอำเภอกุยบุรีเล่าให้ฟังว่า ก็เริ่มโครงการ (ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี) มาได้เพียง ๓-๔ ปีเอง ก็ถือว่ามีความสำเร็จที่น่าชื่นชม คือว่าสงครามระหว่างเกษตรกรชาวไร่กับช้างนั้นได้ยุติลงโดยเด็ดขาด ในเขตพื้นที่กุยบุรีไม่มีช้างตายอีกเลยในช่วงปี ๒ ปีที่ผ่านมา"

"เป็นพื้นที่ที่ชาวต่างชาตินิยมมาดู เข้าใจว่าเราได้รับรางวัลชมเชยชื่นชมจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสัตว์ป่า ว่าเป็นแหล่งที่ดีที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย ในฐานะที่ผมเป็นผู้ที่ชื่นชมกับเจ้าหน้าที่ของเรา ว่าเจ้าหน้าที่ส่วนป่าไม้ ฝ่ายป่าไม้ของเรา ไม่ว่าจะเป็นกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่ทุกคนก็มีจิตวิญญาณของการรักษ์ป่า และรักษ์สัตว์ป่าด้วย เค้าทำได้ดีมาก ทำได้ดีมากป่านี้"

พอเพียง
เป็น "ครู" ที่ภูพาน

เรียบเรียงโดย : **นางสาวสุดารัตน์ ชัยชะนะ**
กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๒ สำนักงาน กปร.

นางอำนวย ดากาวงศ์ อยู่บ้านเลขที่ ๑๓ หมู่ที่ ๙ บ้านดงน้อย ตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร อยู่กับสามีและลูกอีก ๓ คน เดิมมีอาชีพทำนา เลี้ยงโค และปลูกพืชผักสวนครัว แต่รายได้ก็ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ยังต้องไปกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อมาใช้จ่ายในครอบครัวและส่งลูกเรียนหนังสือ

จนกระทั่งปี ๒๕๔๙ นางอำนวยได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านดงน้อย โดยเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน การปลูกข้าว ปศุสัตว์ การเพาะพันธุ์ปลา การเพาะเห็ด และพืชสวน จากนั้นก็ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาวางแผนและประยุกต์ใช้ในแปลงที่ดินของตนในพื้นที่ ๒๗ ไร่ ลงมือปฏิบัติจริงจังด้วยความมุ่งมั่นมุมานะ จัดสรรที่ดินในรูปแบบเกษตรผสมผสาน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ให้คำปรึกษา แนะนำ เป็นพี่เลี้ยงในการวางแผนการปลูกพืชผักสวนครัวชนิดต่าง ๆ หลังฤดูทำนา เช่น การปลูกแมงลัก ขึ้นฉ่าย โหระพา ผักชี พริก การปลูกมะนาวในบ่อท่อซีเมนต์ การปลูกมะละกอ ข่า ตะไคร้ บนขอบบ่อเลี้ยงปลาเพื่อเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายในครอบครัว

ด้วยนางอำนวย เป็นคนที่ใฝ่หาความรู้อยู่ตลอดเวลา หากมีการอบรมหลักสูตรใหม่ ๆ ก็จะเข้ารับการอบรมอยู่เสมอ และก็นำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในที่ดินของตน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เห็นถึงความขยันหมั่นเพียรและตั้งใจทำงานของนางอำนวย จึงนำมาเป็นจุดสาธิตระบบน้ำในแปลงเกษตรกรรมขนาดเล็ก โดยทำแท็งก์เก็บน้ำพร้อมระบบน้ำ ทำให้สามารถนำน้ำมาใช้ได้ตลอดทั้งปี ปัจจุบันจึงมีรายได้เพียงพอ สามารถส่งลูก ๆ เรียนหนังสือจนจบและมีงานทำ มีเงินใช้หนี้ ธกส. และยังสามารถซื้อบ้านพร้อมที่ดินได้อีก ๑ แปลง พึ่งพาตนเองได้จากองค์ความรู้ และปัญญา มาถึงวันนี้ ด้วยความขยันทำ ขยันหาความรู้ จึงทำให้เกิดความสุขและความภาคภูมิใจในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ไม่เฉพาะแก่ครอบครัวของตน แต่ยังเผยแพร่ความรู้ไปสู่เพื่อนบ้าน และผู้ที่สนใจได้อีกด้วย

บนพื้นที่ ๒๗ ไร่ ของนางอำนวย ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

๑. ทำนา จำนวน ๔ ไร่ หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วปลูกพืชผักสวนครัวและพืชผักหมุนเวียนต่อเนื่อง
๒. ขุดบ่อ จำนวน ๒ บ่อ ๆ ละ ๑ ไร่ เลี้ยงปลากินพืช บ่อละ ๕,๐๐๐ ตัว และเลี้ยงกบในกระชัง ขอบบ่อปลูกมะนาวในบ่อท่อซีเมนต์ จำนวน ๑๐๐ ต้น ปลูกมะละกอ ข่า ตะไคร้ แมงลัก
๓. ปลูกเสาวรส จำนวน ๔ ไร่ และปลูกกล้วยน้ำว้า จำนวน ๖๐ กอ
๔. เลี้ยงโค ไก่ดำ และไก่พื้นเมือง

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๘)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน	รายได้
	บาทต่อปี	บาทต่อปี
๑. ด้านประมง	๔,๗๐๐	๑๒,๐๐๐
๒. ด้านการปลูกพืช	๒๖,๐๐๐	๑๐๑,๕๐๐
๓. ด้านปศุสัตว์	๑๖,๐๐๐	๒๔,๐๐๐
๔. อื่น ๆ (ทอผ้าย้อมคราม ฯลฯ)	๕,๓๐๐	๑๒,๐๐๐
รวม	**๕๒,๐๐๐**	**๑๔๙,๕๐๐**
รวมรายได้สุทธิ		๙๗,๕๐๐

กลุ่มศิลปาชีพบ้านตอหลัง
หมู่ที่.๓ ต. ไพรวัน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส

ศิลปาชีพทอผ้าลายดอก

บ้านตอหลัง

ชีวิตที่เปลี่ยนไป

เรียบเรียงโดย : **กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๔**
สำนักงาน กปร.

กลุ่มทอผ้าบ้านตอหลัง อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เริ่มก่อตั้งเมื่อ ปี ๒๕๑๙ บริเวณภายในพื้นที่วัดคันธาริการาม (วัดตอหลัง) มีสมาชิกเริ่มต้น ๑๖ ราย โดยมีสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ในสมัยนั้น เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างอาคารโรงทอ และสนับสนุนอุปกรณ์ประกอบโรงทอ ดำเนินการทอผ้าฝ้ายดิบย้อมสีสำหรับใช้ในท้องถิ่น

ต่อมา เมื่อปี ๒๕๓๑ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมายังวัดคันธาริการาม (วัดตอหลัง) ทรงรับกลุ่มสมาชิกทอผ้าเดิม และมีพระราชดำริให้รับสมาชิกใหม่ พร้อมทั้งจัดตั้งเป็นกลุ่มศิลปาชีพบ้านตอหลัง โดยมีสมาชิกจำนวน ๔๑ ราย ดำเนินการทอผ้าฝ้ายสำเร็จ และได้มีพระราชดำริให้กลุ่มทอผ้าบ้านตอหลังดำเนินการทอผ้าไหม โดยให้คัดเลือกสมาชิกที่มีอยู่เดิมและมีความสามารถเข้ารับการอบรมทอผ้าไหม จำนวน ๒๐ ราย

เมื่อปี ๒๕๕๖ จังหวัดนราธิวาสร่วมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ต่อยอดกลุ่มทอผ้าบ้านตอหลัง ให้เป็นผ้าทอประจำจังหวัดนราธิวาส โดยทอผ้าฝ้ายเป็นลายชนิดใหม่ ๆ ซึ่งงานส่งเสริมอุตสาหกรรม ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ คัดเลือกจากสมาชิกกลุ่มทอผ้าเดิมที่มีความสามารถและมีความสนใจในการทอผ้าลายดอก

ปัจจุบัน การดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าบ้านตอหลัง มีสมาชิกรวม ๕๔ ราย แบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

๑. กลุ่มทอผ้าศิลปาชีพ ดำเนินการทอผ้าสีพื้น ส่งศูนย์ศิลปาชีพ

๒. กลุ่มทอผ้าลายดอก ดำเนินการทอผ้าลายดอก ๘ ลาย ได้แก่ ลายทองอุไร ลายจันทร์กระพ้อ ลายพิกุลกนก ลายพิกุล ลายมณฑา ลายพะยอมเล็ก ลายรสสุคนธ์ และผ้าขาวม้าลายลูกแก้ว

นอกจากกลุ่มศิลปาชีพบ้านตอหลังแล้ว ในพื้นที่อำเภอตากใบยังมีกลุ่มศิลปาชีพอีก ๗ กลุ่ม คือ บ้านปลักช้าง บ้านโคกไผ่ วัดพระพุทธ บ้านโคกม่วง บ้านทรายขาว บ้านทุ่งฝ้าย และบ้านโคกชุมบก มีสมาชิกรวม ๓๕๕ ราย ซึ่งการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ศิลปาชีพดังกล่าวทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มจากการประกอบอาชีพเสริมนอกภาคการเกษตร ประมาณ ๑๐,๐๐๐ – ๓๐,๐๐๐ บาทต่อคนต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๑๐ ของรายได้เฉลี่ยทั้งปี

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงริเริ่มโครงการศิลปาชีพทอผ้าในจังหวัดนราธิวาส ทางจังหวัดนราธิวาสจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาและขยายผลการทอผ้า โดยเชิญอาจารย์จากศูนย์ส่งเสริมการทอผ้าที่ ๑๑ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มาสอนให้ช่างทอผ้าศูนย์ต่าง ๆ ทอผ้าฝ้ายรูปแบบและลวดลายใหม่ โดยใช้กี่กระตุกในการทอ เป็นการพัฒนาฝีมือและเพิ่มรายได้ในครัวเรือน เผยแพร่ผลงานช่างทอสมาชิกศิลปาชีพและได้ออกแบบผ้าทอลายดอกพิกุล จนเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนราธิวาส

เพื่อยกระดับฝีมือ สมาชิกศิลปาชีพให้มีทักษะในการทอผ้าลวดลายประณีตสวยงามขึ้น จังหวัดนราธิวาสจึงได้ให้ครูช่างทอผ้า เข้ามาสอนและพัฒนาการทอยกดอกต่าง ๆ จนมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักในระดับจังหวัด ลายผ้าทอมีความสวยงามหลากหลายรูปแบบ เช่น ลายทองอุไร ลายจันทร์กระพ้อ ลายพิกุลกนก ลายรสสุคนธ์ ลายบานไม่รู้โรย และส่งเสริมพัฒนาเทคนิคการทอผ้าชั้นสูง โดยให้ครูช่างทอผ้าจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ คือ อาจารย์สุพรรสาร โพธิ์ประเสริฐ พัฒนาเทคนิคการทอผ้า ของกลุ่มแม่บ้าน โดยใช้เทคนิคการทอผ้า ๗ ตะกอ ๑๒ ไม้เหยียบ ซึ่งเป็นเทคนิคชั้นสูง ได้สำเร็จ แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม

คือ กลุ่มทอผ้าบ้านตอหลัง : ลายสายหยุด และพิกุลพลอย กลุ่มทอผ้าบ้านทรายขาว : ลายพวงทองและลายขจร ซึ่งเป็นลายที่ประณีตสวยงามมาก (ปัจจุบันมีกลุ่มทอผ้าที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น ที่มีความสามารถทอผ้าเทคนิคนี้ได้ ๑๐ ไม้เหยียบ)

สำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัดนราธิวาสได้สนับสนุนให้ผ้าทอเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้และเป็นที่นิยมในระดับจังหวัดและระดับประเทศต่อไป โดยร่วมกับจังหวัดนราธิวาส และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไปใส่ผ้าทอมากขึ้น เช่น จัดกิจกรรมเดินแฟชั่นโชว์ผ้าทอ จัดทำโครงการออกแบบตัดเย็บเสื้อผ้าร่วมสมัย โดยใช้ผ้าทอจากศูนย์ศิลปาชีพ มาออกแบบตัดเย็บ และรณรงค์ให้ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง นำผ้าทอไปตัดเย็บสวมใส่เป็นชุดยูนิฟอร์ม ตลอดจนใช้เป็นของขวัญของฝากในวาระโอกาสต่าง ๆ

โครงการศูนย์ศิลปาชีพบ้านตอหลัง และศูนย์ศิลปาชีพในจังหวัดนราธิวาส นอกจากจะเป็นอาชีพเสริมยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตให้แก่ราษฎรในพื้นที่แล้ว ปัจจุบันในด้านมิติของความมั่นคง จะเห็นได้ชัดว่าราษฎรมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง มีกำลังใจ ไม่ละทิ้งถิ่นฐาน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในพื้นที่ได้โดยพึ่งตนเอง และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างมีความสุข มีการรวมกลุ่มเพื่อป้องกันตนเองจากภัยคุกคามภายนอกได้เป็นอย่างดี

ชุม เหมือนเพชร
ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านตอหลัง

“แรกเริ่มที่จัดตั้งกลุ่มทอผ้าบ้านตอหลัง เป็นการทอผ้าพื้นเมือง มีผ้าฝ้ายมาฟอกและย้อมเอง ช่วงแรกที่ทำก็ทำแบบผิด ๆ ถูก ๆ ไม่ประสบผลสำเร็จ ต่อมาได้ฝ้ายใหม่มาเป็นฝ้ายของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ส่งมาเป็นแบบสำเร็จ ก็เดินด้ายใส่พันหวีเก็บตะกอและเริ่มทอ

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ มาเยี่ยมราษฎรที่บ้านตอหลังทุกปีและได้เสด็จฯ ไปทรงสนทนากับเจ้าอาวาสถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และมีพระราชดำริให้หาอาชีพเสริม จึงจัดตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้น รวบรวมสมาชิกช่วงแรกมีสมาชิกประมาณ ๑๖ - ๑๗ คน และได้เริ่มทอผ้าตั้งแต่วันนั้นจนถึงปัจจุบันราษฎรมีรายได้เสริมจากการทอผ้า ประมาณปีละ ๓๐,๐๐๐ กว่าบาท

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้ส่งอาจารย์มาสอนการทอผ้าเป็นลวดลาย และได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นอีกกลุ่ม มีสมาชิก ๑๑ - ๑๒ คน ทอผ้าส่งสวนจิตรลดาอย่างเดียว ตอนนี้ยังต้องฝึกฝีมือให้ชำนาญและมีใจรัก จะทำให้การทอผ้าออกมาได้ดี

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างยิ่ง ที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ มาทรงเยี่ยมราษฎรและเห็นความลำบาก พร้อมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมให้ราษฎรมีรายได้เสริมด้วยการพระราชทานอาชีพการทอผ้าให้เป็นแหล่งสร้างอาชีพที่ยั่งยืนตลอดมา เพื่อให้คนรุ่นหลังเห็นถึงการทอผ้าแบบนี้ กลุ่มทอผ้าบ้านตอหลังซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง **ขอให้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ทุกพระองค์มีสุขภาพแข็งแรง เป็นมิ่งขวัญแก่ปวงชนชาวไทยไปนาน ๆ ขอพระองค์ทรงพระเจริญ**”

แย้ม คงจุล
สมาชิกกลุ่มทอผ้า

“เริ่มแรกสร้างโรงทอผ้าหลังคามุงจาก ต่อมาสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานโรงทอผ้าใหญ่ และได้ส่งอาจารย์มาสอนการทอผ้า เดิมมีอาชีพทำนา กรีดยาง มีคนบอกว่า สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จะมาช่วยเหลือให้มีรายได้เสริม ใครมีเวลาว่างจะได้มาทำ

เริ่มมาเรียนรู้ที่กลุ่มศิลปาชีพบ้านตอหลัง เมื่อปี ๒๕๒๐ และใช้เวลาเรียนรู้การทอผ้าประมาณเดือนกว่า การทอผ้าแบบมีลวดลายมีอาจารย์มาสอนให้เริ่มการทอลวดลายมาได้ ๓ ปี ส่งผ้าแต่ละเดือน บางทีก็ ๔ ชิ้น บางทีก็ ๓ เดือน ส่งครั้ง รายได้ต่อชิ้นประมาณ ๒,๐๐๐ บาท การทอผ้าใช้เวลาว่างจากการทำนา กรีดยาง เสร็จแล้วจึงมาทอผ้า มีรายได้จากการทอผ้าต่อปี ประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท รู้สึกปลื้มใจที่พระองค์ท่านมาช่วยเหลือชาวบ้าน และเคยได้รางวัลที่ ๑ จากการทอผ้า ได้รับพระราชทานสร้อยคอทองคำหนัก ๕ บาท พร้อมล็อกเก็ต ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไปเยอะ ...

เมื่อก่อนไม่ค่อยมีงานทำ แต่พอสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเข้ามาช่วยเหลือชีวิตก็เปลี่ยนไป รายได้เสริมจากการทอผ้าทำให้ส่งลูกเรียนจบปริญญา ขอให้พระองค์ท่านมีสุขภาพที่ดี ไม่มีโรคภัย”

โครงการ ปรับปรุงถนน

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ระยะที่ 1 บ้านผาจี – จะตี – ป่าซางแสนสุดแดน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
ระยะที่ 2 บ้านพญาไพรลิทู่ – โครงการศึกษาและพัฒนาการปลูกชาน้ำมันปางมะหัน
อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

เรียบเรียงโดย : **นางสาว ฉัตตริน บุญเกิด**
กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๓ สำนักงาน กปร.

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีได้พระราชทานพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ **ให้สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) พิจารณาสนับสนุนงบประมาณการดำเนินโครงการปรับปรุงเส้นทางถนนสาย บ้านจะตี - ผาจี** ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘ ได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติม **ให้สำนักงาน กปร. พิจารณาให้การสนับสนุนการดำเนินการก่อสร้างถนนสายบ้านจะตี - ผาจี เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กตลอดทั้งสาย**

วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังโครงการปรับปรุงถนนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในการนี้ พระราชทานชื่อถนน ระยะที่ ๑ เส้นทางจากบ้านผาจี – จะตี – ป่าซางแสนสุดแดน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ชื่อ **“มหาจักรีดำเนิน”** และ ระยะที่ ๒ เส้นทางจากบ้านพญาไพรลิทู่ - โครงการศึกษาและพัฒนาการปลูกชาน้ำมัน บ้านปางมะหัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ชื่อ **“เทพรัตนวิถี”** พร้อมกันนี้ ทรงเปิดป้ายชื่อถนนพระราชทาน

การดำเนินงาน : โครงการปรับปรุงถนนบ้านจะตี - บ้านผาจี ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

การดำเนินงานโครงการปรับปรุงถนนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (บ้านผาจี - จะตี - ป่าซางแสนสุดแดน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย) โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ สำนักงาน กปร. ได้สนับสนุนงบประมาณ เพื่อก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดกว้าง ๓ เมตร หนา ๐.๑๕ เมตร พร้อมไหล่ทาง กว้างข้างละ ๐.๕๐ เมตร (แบบ ทบ.๗๙๔๓) พร้อมก่อสร้าง BOX CULVERT ท่อลอดเหลี่ยม ๒ ช่อง ขนาด ๒.๔ x ๒.๔ เมตร จำนวน ๔ แห่ง งานวางท่อคอนกรีตเสริมเหล็กเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๔๐ เมตรพร้อมบ่อพักคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาด ๐.๖๐ x ๐.๖๐ เมตร จำนวน ๔ แห่ง เป็นระยะทางยาวรวมทั้งสิ้น ๑๔.๙ กิโลเมตร เพื่อช่วยเหลือราษฎร ๗ หมู่บ้าน ประชากร ๒,๒๙๘ ราย ให้มีเส้นทางสัญจรได้อย่างปลอดภัย สามารถนำผลผลิตออกไปจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี ดำเนินงาน **ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๘**

ระยะที่ ๒ การดำเนินงานโครงการปรับปรุงถนนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (บ้านพญาไพรลิทู่ - โครงการศึกษาและพัฒนาการปลูกชาน้ำมันปางมะหัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย) โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ สำนักงาน กปร. ได้สนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดกว้าง ๓ เมตร หนา ๐.๑๕ เมตร พร้อมไหล่ทางกว้างข้างละ ๐.๕๐ เมตร ระยะทางรวม ๕ กิโลเมตร เพื่อใช้เป็นเส้นทางความมั่นคงของชาติ และสนับสนุนโครงการศึกษาและพัฒนาการปลูกชาน้ำมัน รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎร จำนวน ๓ หมู่บ้าน ประชากร ๕๑๕ ครัวเรือน ๓,๓๔๗ คน ให้มีเส้นทางสัญจรได้อย่างสะดวกปลอดภัย สามารถขนส่งผลผลิตจากการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน ดำเนินงาน **ก่อสร้างแล้วเสร็จ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๘**

ประโยชน์ที่ได้รับ

โครงการปรับปรุงถนนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับราษฎร ๗ หมู่บ้าน ประชากร จำนวนรวม ๒,๒๙๘ ราย ได้มีเส้นทางสัญจรอย่างสะดวก ปลอดภัย พร้อมกับเป็นการส่งเสริมอาชีพโดยสามารถนำผลผลิตไปจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี ด้านอาชีพเสริมสามารถส่งผลผลิตเมล็ดชาน้ำมันส่งจำหน่ายให้กับโครงการศึกษาและพัฒนาการปลูกชาน้ำมันบ้านปูนะได้อีก ทำให้ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น ในด้านการพัฒนาส่งผลให้ส่วนราชการ เข้าถึงราษฎรได้อย่างรวดเร็ว อันจะเป็นการขยายโอกาสในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ไปสู่ราษฎรได้รวดเร็วยิ่ง

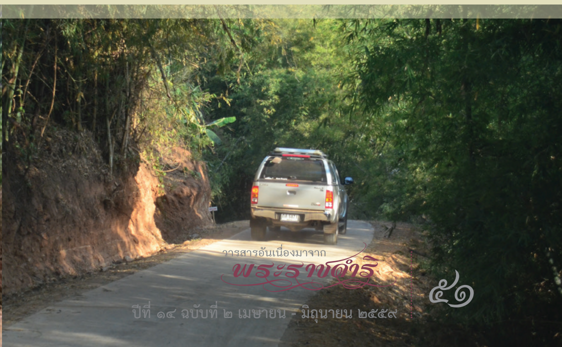

สร้างคน สร้างป่า
พัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘

เรียบเรียงโดย : **กองศึกษาและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ**
สำนักงาน กปร.

เนื่องในปี ๒๕๕๘ เป็นปีที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในการเสด็จพระราชดำเนินในท้องถิ่นต่าง ๆ ตั้งแต่เยาว์วัย สืบสานพระราชปณิธานเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้พสกนิกรชาวไทยมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงได้ดำเนินโครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างคน สร้างป่า พัฒนาคุณภาพชีวิต เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ โดยร่วมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้ง ๖ แห่ง ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศดำเนินกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในปี ๒๕๕๘ ภายใต้แนวคิด **“๖๐ พรรษา ๖๐ หมู่บ้าน ๖ ศูนย์ศึกษาฯ สร้างคน สร้างป่า พัฒนาชีวิต”** โดยมีกิจกรรม ๓ ด้าน ประกอบด้วย

๑. ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน

จัดทำแปลงสาธิตภายใต้ชื่อ **สวนป่าเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาส ฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘** ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาฯ มีการจัดการป่าไม้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและคุณภาพชีวิตของราษฎรฯ และการจัดหลักสูตรให้ความรู้ด้านอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า และการจัดการป่าไม้ ๕ ระดับ เป็นการจัดการปลูกพืชแบบผสมผสาน ให้มีความหลากหลายทั้งชนิดพันธุ์พืชและระดับความสูงต่ำ แบ่งออกเป็น ๕ ระดับความสูง ได้แก่ ๑) พืชมีหัวใต้ดิน ๒) พืชไม้เลื้อย ๓) พืชไม้พันธุ์เตี้ย ๔) ไม้พุ่ม ไม้ยืนต้นระดับกลาง ๕) ไม้ยืนต้นทรงสูง โดยปลูกในพื้นที่เดียวกันให้เกิดระบบนิเวศคล้ายป่าธรรมชาติที่มีการเกื้อกูล พึ่งพาอาศัยกันและกันของพืช และเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยผสมผสานพืชท้องถิ่นพืชสมุนไพร พืชกินได้ (อาหารและยา) พืชทนร่ม ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริอันเป็นแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมการรักษาป่าพรุทางภาคใต้สรุปได้ว่า *“...การรักษาป่าและทรัพยากรธรรมชาติให้มีความหลากหลายเพื่อความยั่งยืน ควรปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความหวงแหนตามวิถีชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และก่อให้เกิดรายได้จากผืนป่า...”* ประโยชน์ของโครงการด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน เพื่อสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการจัดการป่าไม้ให้แก่เยาวชนและผู้ที่สนใจอีกทั้งยังสนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านการรักษาป่าและทรัพยากรธรรมชาติด้วย โดยผู้ที่สนใจสามารถเข้าเยี่ยมชมได้ในศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง ๖ แห่ง

ศรีตรัง

ต้นพลอง

ชงโค

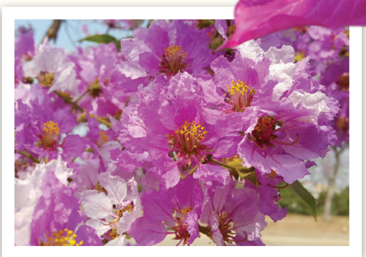

เสลา

๒. ด้านสวนพฤกษศาสตร์ไม้ม่วง เฉลิมพระเกียรติและกล้าพันธุ์มะม่วงแก้ว

ดำเนินการจัดทำสวนพฤกษศาสตร์ไม้ม่วงเฉลิมพระเกียรติฯ ภายใต้ชื่อ **สวนพฤกษศาสตร์พรรณไม้ม่วงเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘** ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาฯ จัดทำสวนพฤกษศาสตร์ไม้ม่วง ซึ่งประกอบด้วย ไม้สีม่วงหลัก ๗ ชนิด ได้แก่ ต้นพลอง ชงโค ศรีตรัง กัลปพฤกษ์ ตะแบก เสลา และกระพี้จั่น และยังได้ผสมผสานไม้สีม่วงท้องถิ่นชนิดอื่น ๆ ร่วมด้วย ภายในสวนพฤกษศาสตร์พรรณไม้ม่วงฯ นี้ยังได้จัดทำในลักษณะไม้ ๕ ระดับร่วมด้วย โดยเน้นความสวยงามทางภูมิสถาปัตย์ อีกทั้งยังมีการให้ความรู้ด้วยสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่น่าสนใจ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงปลูกพันธุ์ไม้ม่วงในโอกาสเสด็จไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส นอกจากนั้น ศูนย์ศึกษาฯ ได้นำกล้าพันธุ์มะม่วงแก้วไปแจกจ่ายให้กับเกษตรกรรอบศูนย์ศึกษาฯ เพื่อนำไปปลูกไว้บริเวณหมู่บ้านเป็นการอนุรักษ์พันธุ์มะม่วง และเป็นอาหารให้แก่คนในหมู่บ้านอีกด้วย โครงการฯ ด้านสวนพฤกษศาสตร์พรรณไม้ม่วงนี้สามารถเป็นแหล่งรวบรวมและอนุรักษ์พันธุ์ไม้สีม่วง รวมถึงพันธุ์ไม้ท้องถิ่นที่มีสีม่วงเพื่อสนองแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่บริเวณดังกล่าวยังสามารถเป็นที่พักผ่อนให้แก่คณะที่เข้ามาเยี่ยมชมงานภายในศูนย์ศึกษาฯ และเป็นพื้นที่เรียนรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้สีม่วงโดยมีสื่อประกอบที่น่าสนใจอีกด้วย

๓. ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต

ดำเนินการจัดการฝึกอบรมอาชีพให้แก่เกษตรกรในจังหวัดใกล้เคียงศูนย์ศึกษาฯ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีทักษะความรู้ในการประกอบอาชีพมากขึ้น และพัฒนาอาชีพตนเองให้มีรายได้ มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ดังพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯสยามบรมราชกุมารี ว่า ***"...การสร้างคน ๑ คน ดีกว่าการสร้างเจดีย์ ๗ ชั้น ควรสร้างคนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน และจากที่ได้ไปดูงานที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดกาญจนบุรี มีการทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์ มีรายได้จึงอยากให้การดำเนินงานดังกล่าวขยายผลต่อไปในระดับครัวเรือน..."*** สำนักงาน กปร. และศูนย์ศึกษาฯ จึงนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติ ในส่วนของโครงการเฉลิมพระเกียรติฯ ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยศูนย์ศึกษาฯ ๖ แห่ง ได้จัดอบรมเกษตรกร ๖๓ หมู่บ้าน จำนวนรวม ๔,๓๘๔ คน โดยมีหลักสูตรต่าง ๆ ให้เกษตรกรได้เลือกเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ จำนวน ๓๐ หลักสูตร และศูนย์ศึกษาฯ มีการติดตามผลการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ การนำปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ และติดตามปัญหาอุปสรรคในนำไปใช้ รวมทั้งการขยายผลองค์ความรู้ที่ได้รับสู่ผู้อื่นหรือชุมชนใกล้เคียงอีกด้วย โครงการฯ ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตนี้เป็นการสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านการพัฒนาความเป็นอยู่ให้แก่เกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพให้แก่เกษตรกร

กัลปพฤกษ์

ตะแบก

กระพี้จั่น

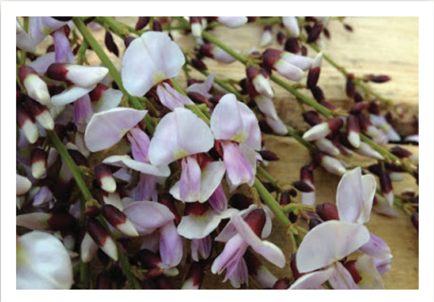

ปางอุ๋ง ของขวัญพระราชทานชาวไทย

บทความโดย : **นายกฤษฎา แก้วบุตร**
หัวหน้าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปางตอง ๒ (ปางอุ๋ง)
เรียบเรียงโดย : **กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๓** สำนักงาน กปร.

"ปางอุ๋ง" หรือที่นักท่องเที่ยวขนานนามว่า **"สวิตเซอร์แลนด์เมืองไทย"** เป็นสถานที่ท่องเที่ยวติดอันดับต้น ๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน **"ปางอุ๋ง"** มีชื่อเรียกเต็ม ๆ ว่า โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอนปางตอง ๒ (ปางอุ๋ง) จัดตั้งขึ้นตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเห็นว่าพื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่อันตราย อยู่ติดแนวชายแดน รวมทั้งมีการบุกรุกพื้นที่ตัดไม้ทำลายป่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีพระราชดำริให้รวบรวมราษฎรที่กระจายอยู่บริเวณนั้นมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม พัฒนาความเป็นอยู่ ส่งเสริมอาชีพ และสร้างอ่างเก็บน้ำ โดยมีพระราชประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงชายแดน พัฒนาความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น และฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนตลอดไป

“ปางอุ๋ง” มีลักษณะพื้นที่เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่บนยอดเขาสูงรอบ ๆ อ่างเก็บน้ำปางตองใหม่ เป็นทิวสนสามใบที่ปลูกเรียงรายกันอย่างสวยงาม ความหมายของคำว่าปางอุ๋งที่หลาย ๆ คนอาจจะยังไม่เข้าใจ คำว่า “ปาง” หมายถึง ที่พักของคนทำงานในป่า “อุ๋ง” หมายถึงที่ลุ่มต่ำ คล้ายกระทะใบใหญ่มีน้ำขังเฉอะแฉะ รวมกันก็น่าจะหมายถึงที่พักริมอ่างเก็บน้ำนั่นเอง ปางอุ๋ง มีสภาพอากาศที่เย็นสบายตลอดทั้งปี ทำให้นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ไปกางเต็นท์นอนใต้ต้นสนรอบ ๆ อ่างเก็บน้ำ เพื่อชมไอหมอกที่ลอยเหนืออ่างเก็บน้ำชมพระอาทิตย์ขึ้นสะท้อนผิวน้ำผ่านทิวสน และมีไอหมอกบาง ๆ เป็นภาพที่สวยงามน่าประทับใจ นอกจากการกางเต็นท์แล้ว นักท่องเที่ยวยังมีทางเลือกในการพักจากโฮมสเตย์ของชาวบ้านในหมู่บ้านรวมไทย ที่พักของหน่วยงานทหารที่สามารถติดต่อผ่านศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน และบ้านพักรับรองของโครงการฯ กิจกรรมที่ไม่ควรพลาดในการไปเที่ยวปางอุ๋ง ได้แก่ การนั่งแพไม้ไผ่ของชาวบ้านชมทัศนียภาพและบรรยากาศโดยรอบของอ่างเก็บน้ำ โดยมีจุดเด่นที่ถือว่าเป็นพระเอกนางเอกของปางอุ๋ง คือ หงส์ขาวและหงส์ดำ ซึ่งเป็นหงส์พระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ การขี่ม้าของชาวบ้านชมบรรยากาศโดยรอบของโครงการฯ และที่สำคัญคือการไปเยี่ยมชมโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพื้นที่ของโครงการฯ มีพืชพรรณที่ปลูกไว้ให้กลมกลืนกับสภาพภูมิประเทศ มีแปลงดอกไม้เมืองหนาวหลายชนิด มีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ และยังมีการเพาะเลี้ยงเขียดแลวหรือกบภูเขา ซึ่งเป็นพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ให้เพาะเลี้ยงแล้วปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ เพื่อเป็นธนาคารอาหารชุมชนต่อไป

ปัจจุบัน “ปางอุ๋ง” ได้มีสภาพป่าที่ได้กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม พื้นที่ป่าแห่งนี้เป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอนถึงสองสายคือน้ำแม่สะงาและน้ำในสอย ป่าที่กลับมาสมบูรณ์ดังเดิมได้ทำหน้าที่ของมันเป็นอย่างดี ทำให้น้ำแม่สะงาและน้ำในสอยเป็นแม่น้ำที่มีปริมาณน้ำสม่ำเสมอตลอดทั้งปีและมีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี จนสามารถตั้งโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าจากลำน้ำแม่สะงาเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าจ่ายให้แก่คนแม่ฮ่องสอนได้ทั้งเมือง ชาวบ้านในโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เนื่องจากสามารถประกอบอาชีพทางการเกษตร และยังมีรายได้จากการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง ซึ่งมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมปางอุ๋งปีละหลายหมื่นคน สร้างรายได้ให้ชาวบ้านปีละไม่ต่ำกว่าหกหมื่นบาทต่อครอบครัว จากโฮมสเตย์ การล่องแพไม้ไผ่ และการขายของที่ระลึกและอาหารให้นักท่องเที่ยว ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จะไม่เกินความจริงเลยหากจะกล่าวว่า

“

ปางอุ๋ง คือ**ของขวัญอันล้ำค่า**

ที่พระองค์พระราชทานแก่ชาวไทยอย่างแท้จริง

”

เห็ดตะกร้า

ทางเลือกของคนรักเห็ด

บทความโดย : **นายสมเกียรติ คุ้มกัน**
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
เรียบเรียงโดย : กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๑ สำนักงาน กปร.

เห็ด กลายเป็นพืชอาหารที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน จากกระแสการดูแลสุขภาพ เห็ดเป็นพืชที่มีคุณค่าทางอาหารสูงมาก ไม่มีไขมัน ไม่มีคอเลสเตอรอล และมีสารอาหารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น วิตามินซี วิตามินบีรวม ซิลิเนียม ที่ช่วยป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ และยับยั้งการเกิดเซลล์มะเร็ง และอื่น ๆ อีกมากมาย

เห็ดจึงมีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามกระแสการบริโภค ทำให้ผู้ซื้อผันตัวเองมาเป็นผู้ปลูก นอกจากจะมีเห็ดไว้รับประทานเป็นของตัวเองแล้ว ยังสามารถสร้างเป็นรายได้ได้อีกด้วย การเพาะเห็ดมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การเพาะเห็ดกองเตี้ย แบบทำเป็นโรงเรือน วันนี้จะขอแนะนำหนึ่งในวิธีการเพาะเห็ด คือการเพาะเห็ดฟางในตะกร้า เหมาะสำหรับคนใจร้อน เพียง ๙ - ๑๑ วัน ก็สามารถเก็บผลผลิตได้ และเหมาะสำหรับคนที่มีพื้นที่น้อย ซึ่งมีอุปกรณ์ที่ต้องเตรียม ดังนี้

๑) หัวเชื้อเห็ดฟาง
๒) ตะกร้า ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ ๑๘ นิ้ว สูง ๑๑ นิ้ว มีช่องขนาด ๑ ตารางนิ้ว และด้านล่างมีช่องระบายน้ำ
๓) ฟางข้าว กากมันสำปะหลัง ก้อนเชื้อเห็ดเก่า และฟางข้าวควรแช่น้ำอย่างน้อย ๑๒ ชั่วโมง
๔) อาหารเสริม เช่น ผักตบชวา มูลวัว ไส้นุ่น รำละเอียด
๕) อาหารกระตุ้นหัวเชื้อ ได้แก่ แป้งสาลี หรือแป้งข้าวเหนียว
๖) พลาสติกคลุม ตาข่ายพรางแสงสีดำ
๗) สุ่มไก่
๘) โครงไม้ไผ่ โครงเหล็ก

มีขั้นตอนการเพาะ ดังนี้

๑) แกะเชื้อเห็ดฟางออกจากถุง และฉีกหัวเชื้อเห็ดฟางเป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วโรยแป้งสาลี หรือแป้งข้าวเหนียว ๑ ช้อนโต๊ะ คลุกเคล้าให้เข้ากัน พร้อมกับแบ่งเป็น ๖ ส่วน เท่า ๆ กัน (ปริมาณขนาดนี้ทำได้ ๒ ตะกร้า)

๒) นำวัสดุเพาะ ได้แก่ ก้อนเชื้อเห็ดถุงเก่าหรือฟางข้าว (หรือวัสดุอื่น) มารองก้นตะกร้าให้มีความสูงประมาณ ๒ - ๓ นิ้ว หรือสูงถึง ๒ ช่องล่างของตะกร้า แล้วโรยอาหารเสริม (ผักตบชวา) รอบ ๆ ขอบตะกร้าส่วนตรงกลาง โรยไม่ต้องหนา แค่ประมาณ ๑ นิ้ว

๓) นำเชื้อเห็ดฟางที่เตรียมไว้ ๑ ส่วน วางรอบตะกร้าให้ชิดขอบตะกร้าเป็นจุด ๆ เป็นอันเสร็จชั้นที่ ๑

๔) ชั้นที่ ๒ ทำซ้ำ ข้อ ๑ - ๓

๕) เมื่อเสร็จชั้นที่ ๒ ให้โรยอาหารเสริมให้เต็มพื้นที่ด้านบน หนาประมาณ ๑ นิ้ว แล้วโรยเชื้อเห็ดฟางให้เต็มพื้นที่ โดยกระจายเป็นจุด ๆ รอบตะกร้า ให้มีระยะห่างเท่า ๆ กัน

๖) โรยวัสดุเพาะด้านบนอีกครั้ง หนาประมาณ ๑ นิ้ว แล้วรดน้ำให้ชุ่ม

การดูแลรักษา

๑) นำตะกร้าที่ได้ไปวางไว้บนชั้นโครงเหล็กในโรงเรือนที่เตรียมไว้ หรือในที่ร่มแล้วครอบด้วยโครงไม้ไผ่ทรงสุ่มไก่ หรือกระโจม โดยทั่วไปให้วางตะกร้า ๓ หรือ ๔ ใบ สำหรับ ๑ สุ่ม ให้ตะกร้าวางชิดกันห่างจากโครงสุ่ม ประมาณ ๑ คืบ แล้วนำพลาสติกมาคลุมโครงสุ่มจากด้านบนถึงพื้น พลาสติกต้องไม่สัมผัสกับตะกร้าโดยตรง คลุมพลาสติกให้มิดชิด แล้วนำอิฐหรือไม้ทับขอบพลาสติกเพื่อป้องกันพลาสติกเปิดออก

๒) วันที่ ๑ - ๔ วันแรก หลังเพาะในช่วงฤดูร้อนถึงฤดูฝน และวันที่ ๑ - ๗ วันแรก หลังเพาะในช่วงฤดูหนาว ต้องควบคุมอุณหภูมิในกระโจมหรือโรงเรือนให้อยู่ในช่วงระหว่าง ๓๗ – ๔๐ องศาเซลเซียส เฉลี่ยประมาณ ๓๘ องศาเซลเซียส ถ้าอุณหภูมิสูงเกินไปให้เปิดช่องระบายอากาศด้านบนของโรงเรือน โดยเปิดช่องให้ความร้อนค่อย ๆ ลดลงช้า ๆ หากเปิดช่องระบายมากเกินไปความร้อนลดลงกะทันหันจะมีผลทำให้เส้นใยเห็ดฟางช็อก อาจมีผลทำให้เห็ดไม่ออกดอกหรือออกดอกน้อย ถ้าอุณหภูมิต่ำเกินไปจะทำให้ดอกเจริญเติบโตช้า แต่ดอกที่ได้นั้นจะมีขนาดโตและหนัก ตรงกันข้ามถ้าหากอุณหภูมิสูงจะทำให้ดอกเห็ดโตเร็ว ปลอกหุ้มบางและบานง่าย แต่ถ้าอุณหภูมิสูงมากเกินไปแล้วก็อาจทำให้ดอกเห็ดไม่เจริญเติบโตได้ ต้องควบคุมความชื้นสัมพัทธ์ในกระโจมโดยสังเกตจากการมีหยดน้ำเกาะพลาสติกที่คลุม ถ้าไม่มีหยดน้ำเกาะ ให้รดน้ำที่พื้นดินและสามารถเปิดกระโจมในวันที่ ๔ ในฤดูร้อน หรือฤดูฝน ถ้าเป็นฤดูหนาวให้เปิดในวันที่ ๖ หรือ ๘ ของการเพาะ

๓) ระหว่างวันที่ ๕ ถึง ๘ ต้องควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนให้อยู่ระหว่าง ๒๘ – ๓๒ องศาเซลเซียส ในช่วง ๕ หรือ ๗ วัน จะมีการรวมตัวกันของเส้นใยเมื่อเป็นดอกเล็ก ๆ จำนวนมากมาย ห้ามเปิดพลาสติกหรือโรงเรือนบ่อยเพราะจะทำให้ดอกฝ่อ

๔) ประมาณวันที่ ๗ ถึง ๘ ในฤดูร้อน หรือวันที่ ๙ ถึงวันที่ ๑๐ ในฤดูหนาว เห็ดฟางเริ่มให้ดอกขนาดโตถึงจะเก็บเกี่ยวได้

๕) การเก็บเกี่ยวควรทำในตอนเช้ามืด เพื่อดอกเห็ดจะได้ไม่บาน ดอกเห็ดที่เก็บควรมีลักษณะเป็นรูปไข่ ปลอกยังไม่แตก และดอกยังไม่บาน เพราะถ้าปล่อยให้ปลอกแตกและดอกบานแล้วค่อยเก็บ จะทำให้ขายได้ราคาต่ำ การเก็บใช้มีดสะอาดตัดโคนดอกเห็ด ถ้ามีดอกเห็ดขึ้นอยู่ติดกันหลายดอกควรเก็บขึ้นมาพร้อมกันทั้งหมดทีเดียว ถ้าเก็บเฉพาะดอกเห็ดที่โตออกมา ดอกที่เหลือจะไม่โตและฝ่อตามไป

ต้นทุนและผลตอบแทน

ต้นทุนการผลิต / ตะกร้า

ตะกร้าเพาะเห็ดฟาง	๓๐	บาท
เชื้อเห็ดฟาง	๗	บาท
อาหารเสริม	๔	บาท
แป้งข้าวเหนียว	๔	บาท
พลาสติกใส	๑๐	บาท
ฟางข้าว	๕	บาท
รวม	**๖๐**	**บาท**

ผลผลิตเห็ดฟางในตะกร้าสามารถเก็บได้ ๓ – ๔ ครั้งต่อตะกร้า ได้ผลผลิต ประมาณ ๕ ขีด – ๑ กิโลกรัม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัสดุที่เพาะ การดูแลรักษา ฤดูกาล และวิธีการปฏิบัติ

ที่มา : วิธีการเพาะเห็ดฟางในตะกร้าพลาสติก [อาชีพทำเงิน]
http://www.bangkoktoday.net/straw-mushroom-in-basket
http://www.phetphichit.com
ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร
จังหวัดฉะเชิงเทรา ๐๓๘ - ๕๕๓๙๑๕

ชุมชนบริเวณสะพานพระราม ๘ สืบสานพระราชดำริ

บทความโดย : **นายวัชระ หัศภาค**
กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงาน กปร.

ฝั่งธนบุรีบริเวณแขวงบางยี่ขันในอดีตชุมชนไม่มีถนน ซอย การเดินทางต้องเดินตามทางเดินเท้าแคบ ๆ ผ่านสวนถึงจะออกถนนใหญ่ได้ มีคลองเชื่อมต่อกันโดยใช้ท่าเรือทางด้านใต้ของวัดดาวดึงษาราม พื้นที่เป็นสวนสลับกับที่อยู่อาศัยจนถึงวัดดุสิตาราม ทางด้านทิศตะวันตก มีลักษณะเดียวกันจนถึงถนนจรัญสนิทวงศ์ การเดินทางที่สะดวกต้องลงเรือข้ามฟากไปที่ท่าพระจันทร์ หลังจากที่สร้างสะพานพระปิ่นเกล้า และต่อมามีการสร้างสะพานพระราม ๘ การพัฒนาในบริเวณนี้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีถนน ซอยต่าง ๆ เชื่อมต่อกันทำให้สะดวกขึ้น ที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ และประชาชนเพิ่มขึ้นมา มีความแออัดขึ้น จึงเกิดชุมชนต่าง ๆ โดยชาวบ้าน ส่วนใหญ่ในชุมชนจะประกอบอาชีพ รับจ้าง ทำธุรกิจส่วนตัว รับราชการและเป็นลูกจ้างธุรกิจเอกชน

ป่าแห้ง น้ำหาย ดินเลว ก็พัฒนาได้

ในปี ๒๕๕๔ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้ย้ายสำนักงานมาตั้งอยู่บริเวณเชิงสะพานพระราม ๘ ฝั่งธนบุรี ซึ่งอยู่ในพื้นที่แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ซึ่งบริเวณโดยรอบสำนักงาน กปร. เป็นที่ตั้งของชุมชนทั้ง ๘ ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนวัดพระยาศิริไอยสวรรค์ ชุมชนวัดดาวดึงษาราม ชุมชนศรีอุลัย ชุมชนคลองเจ้าครุฑ ชุมชนสะพานไม้ ชุมชนวัดคฤหบดี ชุมชนบ้านปูน และชุมชนโค้งถ่าน ดังนั้น สำนักงาน กปร. จึงได้จัดโครงการชุมชนสืบสานพระราชดำริ ผ่านกระบวนการศึกษาดูงาน เรียนรู้ จากพื้นที่จริงที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้จนประสบผลสำเร็จ มีการอบรมอาชีพที่เหมาะสมในการสร้างรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เป็นการสร้างรากฐานความรู้และการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง นอกจากเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยรอบสำนักงานฯ ให้ดีขึ้น ยังเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวพระราชดำริที่มีความต่อเนื่องเป็นระบบในลักษณะเรียบง่าย และนำผลสำเร็จของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริไปประยุกต์ปฏิบัติได้จริง เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีเหมาะสม และเป็นการสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างสำนักงาน กปร. กับประชาชน

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ นี้ ชุมชนทั้ง ๘ ได้ร่วมกิจกรรมสืบสานพระราชดำริในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อวันเสาร์ที่ ๒๖ – วันอาทิตย์ที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๙ มีชาวชุมชนและเจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร. ร่วมโครงการฯ จำนวน ๘๙ คน โดยโครงการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนรอบสำนักงาน กปร. ในการส่งเสริมอาชีพตามแนวทางพระราชดำริ และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรอบสำนักงาน กปร. ตระหนักถึงคุณค่าของแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถบูรณาการไปสู่การพัฒนาชุมชน รวมทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานและประชาชนในชุมชนรอบสำนักงาน กปร. และเป็นการเผยแพร่โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

คณะของชาวชุมชนบริเวณสะพานพระราม ๘ ได้เดินทางไปยังศูนย์ศึกษาฯ โดยก่อนเข้ารับการอบรมอาชีพมีการรับฟังบรรยายเกี่ยวกับการดำเนินงานในการสนองพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนายโกวิทย์ เพ่งวาณิชย์ อดีตรองเลขาธิการ กปร. ต่อจากนั้นเป็นการเยี่ยมชมศูนย์ศึกษาฯ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ จนปัจจุบันเป็นระยะเวลา ๓๗ ปี โดยดำเนินการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาดิน แหล่งน้ำ และป่าไม้ รวมถึงทำการศึกษา ทดลองวิจัย เพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับภูมิสังคมในพื้นที่ ให้เกิดความยั่งยืน ถูกต้องตามหลักวิชาการ และใช้เทคโนโลยีที่เรียบง่าย ประหยัด เกษตรกรสามารถนำไปดำเนินการด้วยตนเองได้ ซึ่งที่แห่งนี้เป็นการดำเนินงานสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในด้านการพัฒนาสภาพพื้นที่ที่แห้งแล้ง และขาดความอุดมสมบูรณ์ จนไม่สามารถทำการเพาะปลูกพืชได้ จนปัจจุบันสภาพพื้นที่กลับมีสภาพอุดมสมบูรณ์ สร้างผืนดินให้มีความชุ่มชื้นสามารถใช้ประโยชน์ในทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี จนเป็นที่มาของคำขวัญของศูนย์ศึกษาฯ นี้ ที่ว่า **"ป่าแห้ง น้ำหาย ดินเลว ก็พัฒนาได้"** คณะของชาวชุมชนสืบสานพระราชดำริได้เยี่ยมชมสภาพทั่วไปของศูนย์ศึกษาฯ ที่แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่มีความสมบูรณ์ขึ้น มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทั้งด้านการพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน การพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร ด้านพืชไร่-พืชสวน ด้านปศุสัตว์ ด้านการประมง เป็นต้น

ต่อจากนั้น เป็นกิจกรรมหลักที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้ฝึกอบรมความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการที่จะนำมาประยุกต์ใช้ โดยการอบรมนอกจากความรู้ทางทฤษฎีแล้วต้องมีการฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง เนื่องจากชาวชุมชนที่เข้าร่วมโครงการมีความสนใจที่หลากหลาย จึงมีการแบ่งกิจกรรมเป็น ๒ เรื่อง คือ การฝึกเกี่ยวกับการเพาะเห็ด และอีกกลุ่มเป็นการทำขนมและของใช้ในครัวเรือน

กิจกรรมของกลุ่มแรก เป็นกลุ่มเพาะเห็ด โดยทีมวิทยากรจากงานส่งเสริมการเกษตร จำนวน ๓ ท่าน ได้แก่ นางสาวกมลวรรณ อมรเอกสิทธิ นางสาวสาคร มากสุข และนายภาคภูมิ ธรรมรัตนานันท์ เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำก้อนเชื้อเห็ดแบบครบวงจร การทำโรงเรือนอย่างไรให้เหมาะสมกับก้อนเห็ดที่จะเพาะ การดูแลรักษา รดน้ำอย่างไร อุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับก้อนเชื้อเห็ด สุดท้าย การเก็บผลผลิตเห็ด ซึ่งหลังจากเรียนรู้ทุกกระบวนการแล้ว ทุกคนยังได้รับก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐานไปทดลองเลี้ยงเองที่บ้าน เพื่อที่จะได้นำความรู้ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และผลผลิตที่จะเกิดขึ้นสามารถนำมาใช้เป็นอาหารในครอบครัวได้อีกด้วย

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มทำขนมของกิน และของใช้ในครัวเรือน โดยทีมวิทยากรประจำศูนย์ศึกษาฯ จำนวน ๔ ท่าน ได้แก่ นางแน่งน้อย วรรณไชย นางสมบูรณ์ หลำสาย นางนุชรี พรายแก้ว และนางสาวปาริชาติ ถิ่นสถิต เรียนรู้ จำนวน ๓ หลักสูตรด้วยกัน คือ ๑) การทำขนมลูกชุบ ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบ การกวนถั่วหรือเผือก การปั้น การลงสี และการชุบวุ้นให้สวยงาม ๒) การทำมะม่วงแช่อิ่ม ควรใช้มะม่วงแก้วซึ่งมีรสเปรี้ยว ระยะเวลาในการดองมะม่วง และการแช่อิ่ม ทั้งนี้สามารถนำผลไม้อื่น ๆ มาทำแช่อิ่มได้อีกด้วย และ ๓) เรียนรู้เกี่ยวกับการทำสบู่น้ำนมข้าว ซึ่งมีสรรพคุณบำรุงผิว อีกทั้งต้นทุนวัตถุดิบต่ำ สามารถปรุงแต่งกลิ่นและเพิ่มสรรพคุณให้กับสบู่ได้หลายชนิด ซึ่งหลังจากเรียนรู้ทุกหลักสูตรแล้ว ทุกคนยังได้รับผลิตภัณฑ์ทั้งขนมลูกชุบ มะม่วงแช่อิ่ม สบู่น้ำนมข้าวไปชิมและใช้กันอย่างทั่วหน้า

โครงการชุมชนสืบสานพระราชดำริที่จัดขึ้นนี้ เป็นโครงการที่สำนักงาน กปร. ทำต่อเนื่องเป็นปีที่สี่แล้ว เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรอบสำนักงาน กปร. ให้เห็นถึงคุณค่าของแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งสามารถนำแนวทางมาบูรณาการในการพัฒนาคนในชุมชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป ซึ่งอาจารย์จงกล ศรีพระลาน จากชุมชนคลองเจ้าครุฑได้กล่าวถึงการเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

"พวกเราชาวชุมชน ๘ ชุมชน แขวงบางยี่ขัน กราบขอบพระคุณชาว กปร. ทุกท่านที่นำพาพวกเราไปศึกษาดูงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในโครงการชุมชนสืบสานพระราชดำริ ประจำปี ๒๕๕๙ เพื่อส่งเสริมอาชีพตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เราทุกคนได้ฝึกอบรมและฝึกอาชีพหลายอย่าง เช่น ทำขนมลูกชุบ ทำมะม่วงแช่อิ่ม (ซึ่งในเรื่องนี้เราสามารถบูรณาการต่อยอดเป็นผลไม้อื่นได้ เช่น ตะลิงปิง มะดัน ฯลฯ) การทำสบู่บำรุงผิวที่มีคุณภาพ ต้นทุนต่ำ การเพาะเห็ด ซึ่งผู้ได้รับการอบรมนี้ ปลื้มปิติมาก เพราะนี่คือการขยายฐานอาชีพสู่ชุมชน นั่นย่อมหมายถึง ถ้าขยันหมั่นเพียร ความขัดสนในเศรษฐกิจชุมชนจะหายไป ความสุข ความหวังในอนาคตที่รุ่งโรจน์จะค่อย ๆ ฉายแสงเรืองรองขึ้น เราชาวชุมชน ๘ ชุมชน ขอตอบแทนท่านด้วยการปฏิบัติตนให้อยู่ในธรรม ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้สมกับที่พระองค์ทรงห่วงใยพสกนิกรรากหญ้าอย่างพวกเราทุกคน"

โครงการชุมชนสืบสานพระราชดำริ นับเป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างชาวบ้านในชุมชนและสำนักงาน กปร. ที่ร่วมกันสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แนวพระราชดำริ และมีการนำแนวพระราชดำริไปใช้ เป็นการขยายผลแนวพระราชดำริไปสู่ชุมชนที่เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

การ์ตูนตามรอยพระราชดำริ ตอน “รักน้ำ”

According to the Royal Initiatives : “Water Conservation”

“...The forest helps to absorb the rain water into the soil, becoming underground water. The water then flows into the streams, canals and becoming the rivers for our everyday’s use. Therefore, we should conserve the forest to be the source of our water, so our future generations will not be in trouble...”

Her Majesty Queen’s given to audience of well-wisher
On the occassion of Her royal birthday Anniversary

The forest here is a lot that makes the area fresh and cool! The river’s so clear! and there are fish

Of course!

It’s because of this forest that we have water and life. That’s why this project is called “Forest Loves Water”.

In the past, It wasn’t like this. Back then, when Her Majesty the Queen accompanied His Majesty the King during the royal visits around the country, Her Majesty the Queen found that many forests had been destroyed because the people were benighted and struggling for survival.

When the forests were cut down,It caused dry spell,water sources went dry, the soil became too deteriorated for plants to grow and wild animals decreased in number or were extinct.

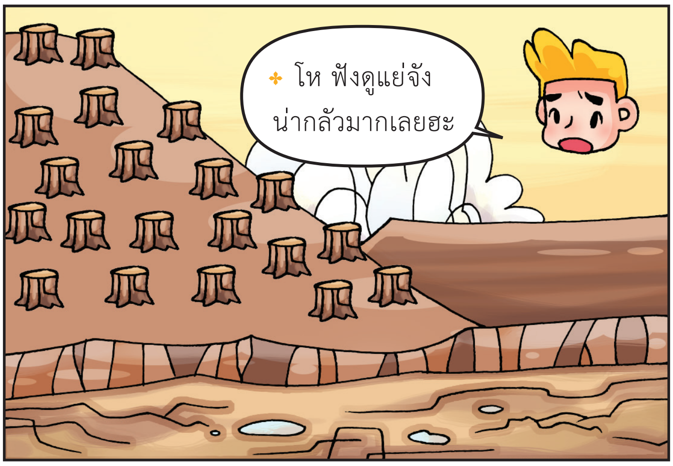

Oh, That sounds terrible.

But Her Majesty the Queen has been very much concerned about the problems of natural resources and the environment. She also has great concern about the people in the North-eastern region who were affected by drought. That's why we still have this refreshing river, San.

That's right. It's because Her Majesty the Queen understands that the roots of the trees in fertile forests can absorb and store water in the soil and become permeate streams, Therefore the Queen has encouraged the people to start planting trees by founding the "Forest Loves Water" Project at Tham Thio Village, Song Dao District in Sakon Nakhon Province.

Not only dose Her Majesty the Queen promote the handicraft making as an occupation for a supplementary income and better living standard, Her Majesty also support the efforts on forest conservation in order to preserve the sources of natural water.

Aside from reforestation projects, Her Majesty the Queen also encourages us to preserve our water resources, by stopping draining wastewater and refuse into the canals and rivers, so that our future generation would not be burdened with pollution.

Her Majesty the Queen is really devotes herself for the happiness of the people.

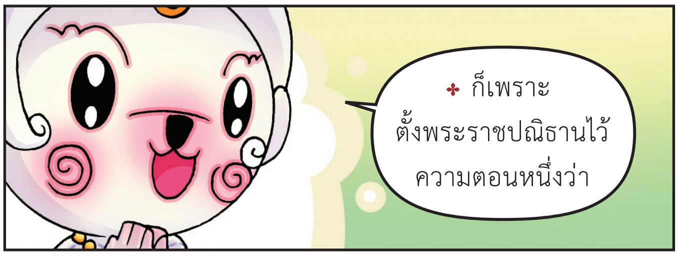

That's because Her Majesty the Queen has made a promise, that ...

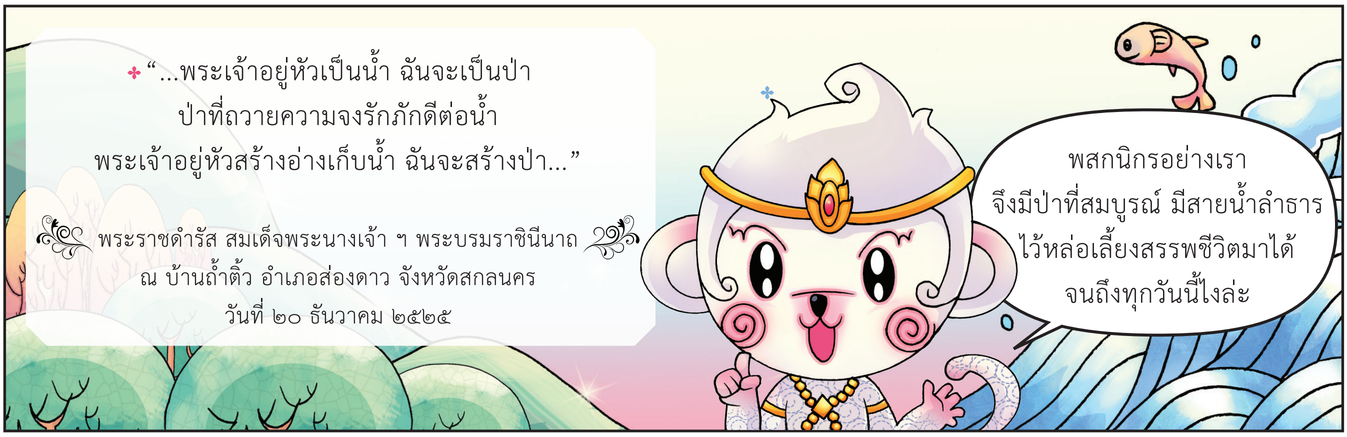

"If the King is the water, I will be the forest.
The forest which is devoted to the water...
If the King builds reservoirs, I will grow forests..."
Her Majesty Queen Sirikit's speech
Given at Tham Thio Village, Song Dao District, Sakon Nakhon Province.
on 20 December 1992

This is why Thai people still have rich forests and clean water that continue to nourish every life today.

วันที่ ๓ – ๔ มีนาคม ๒๕๕๙

วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี ติดตามการดำเนินงานและเยี่ยมชมการพัฒนาพื้นที่อย่างบูรณาการ โดยใช้ยุทธศาสตร์ผสมผสานตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระราชดำริการพัฒนาคนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืนในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านป่าคา ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตั้งแต่ ปี ๒๕๕๓ ถึงปัจจุบัน ซึ่งเกิดขึ้นจากพระราชประสงค์ในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ให้ดำเนินการจัดตั้งโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านป่าคา หมู่ที่ ๘ ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้โดยมุ่งเสริมอาชีพการเกษตร ยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมให้กับชาวไทยภูเขา บ้านป่าคา หมู่ที่ ๘ ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอคลองลาน บ้านป่าหมาก บ้านโล๊ะโค๊ะ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลโกสัมพี อำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร โดยได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ผสมผสาน ประกอบด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ความมั่นคง ซึ่งมีระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การสาธารณสุข และการศึกษา ปัจจุบันมีราษฎรชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง และปกาเกอะญออาศัยอยู่ จำนวน ๑,๙๓๐ คน จำนวน ๒๙๖ ครัวเรือน มีรายได้จากการเกษตร การเพาะปลูก เช่น ข้าวโพด ข้าวไร่ กะหล่ำปลี พริก ขิง มันฝรั่ง ลักษณะของพืชที่ปลูกเป็นไปตามสภาพภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นพืชเชิงเดี่ยว นอกจากการปลูกพืชในเชิงเศรษฐกิจแล้ว ยังปลูกพืชผักสำหรับใช้ประกอบอาหารในชีวิตประจำวัน เช่น ฟักทอง ผักขม ผักกาดขาว เป็นต้น และมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ และเลี้ยงวัว ใช้เป็นอาหาร และเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีชนเผ่าอีกด้วย

จากนั้น องคมนตรีและคณะ เดินทางไปยังอุทยานแห่งชาติเขาค้อ รับฟังบรรยายสรุปและศึกษาระบบนิเวศ พร้อมกับวางพวงมาลาอนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ อุทยานแห่งชาติเขาค้อ เดิมเป็นวนอุทยานน้ำตกธารทิพย์ จัดตั้งเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๘ เนื้อที่ประมาณ ๑๔ ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาโปลกหล่น อุทยานแห่งชาติเขาค้อ มีความหลากหลายทางชีวภาพ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทิวทัศน์ที่สวยงาม เช่น น้ำตก ถ้ำ เกาะ แก่ง หน้าผา จุดชมทิวทัศน์ และประวัติศาสตร์ของสมรภูมิการสู้รบระหว่างรัฐบาลกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ปัจจุบันได้มีการจัดสร้างอนุสาวรีย์ผู้เสียสละจารึกชื่อผู้เสียสละชีวิตจากการสู้รบในสงคราม

อุทยานแห่งชาติเขาค้อได้รับประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ ลำดับที่ ๑๒๕ ของประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕ มีเนื้อที่ประมาณ ๓๐๑,๖๙๘ ไร่ อุทยานแห่งชาติเขาค้อ มีทั้งป่าธรรมชาติและป่าปลูก ประกอบด้วยป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรังหรือป่าแดง ป่าดงดิบ ทุ่งหญ้า พันธุ์ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจหลายชนิด เป็นแหล่งที่หลบภัยของสัตว์ป่าและมีนกชนิดต่าง ๆ กว่าอีก ๑๐๐ ชนิด

วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี ติดตามการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบตามแนวพระราชดำริ ในโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำก้ออันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปัจจุบันมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ จำนวน ๕ กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน ๑๗๐ คน พื้นที่ได้รับประโยชน์จำนวน ๘,๐๐๐ ไร่ ประกอบอาชีพเกษตรกร ปลูกข้าว ข้าวโพด ใบยาสูบ และพืชผักสวนครัว ปัจจุบันกรมชลประทานกำลังดำเนินการวางระบบท่อส่งน้ำด้านซ้าย คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี ๒๕๕๙ ซึ่งจะเพิ่มพื้นที่รับประโยชน์ได้ถึง ๑๓,๐๐๐ ไร่ จะส่งผลให้ราษฎรได้รับประโยชน์ได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำก้ออันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่บริเวณบ้านน้ำก้อ ตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เกิดขึ้นจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้กรมชลประทานพิจารณาอ่างเก็บน้ำตอนบนของลำน้ำสาขาแม่น้ำป่าสักไว้ให้มาก และพิจารณาจัดเก็บให้เหมาะสมทั้งนี้กรมชลประทานได้สนองพระราชดำริก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำก้ออันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไว้ในแผนงานระยะเร่งด่วนของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำลุ่มน้ำป่าสักตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการเริ่มต้นจากสำนักงาน กปร. และกรมชลประทาน โดยการจัดสร้างเขื่อนดินมีความจุอ่างน้ำ ๒๐.๕๘ ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถส่งน้ำเพื่อช่วยเหลือราษฎรในการอุปโภคบริโภคและบรรเทาอุทกภัยให้แก่ราษฎรจำนวน ๑,๖๘๐ ครัวเรือน และส่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรจำนวน ๑๓,๐๐๐ ไร่ ส่งผลให้ราษฎรที่อยู่ในพื้นที่โครงการและบริเวณใกล้เคียงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วันที่ ๙–๑๐ มีนาคม ๒๕๕๙

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ เดินทางไปร่วมกิจกรรมเกี่ยวข้าวกับกลุ่มทำนาโคกเป็ด หมู่ที่ ๒ ตำบลสุไหงปาดี อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส โอกาสนี้องคมนตรี และคณะได้ร่วมกับเกษตรกรเกี่ยวข้าวพันธุ์ซีบูกันตัง ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวท้องถิ่นที่ชาวบ้านนิยมบริโภค และ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ส่งเสริมและสนับสนุนชาวบ้านให้ปลูกเพื่อรักษาพันธุ์ข้าวท้องถิ่นไว้ ปัจจุบันกลุ่มทำนาโคกเป็ดมีสมาชิกจำนวน ๖๐ ราย มีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น ๒๖๕ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำนา จำนวน ๑๙๐ ไร่ และพื้นที่เพาะปลูกพืชผัก พืชไร่ ได้แก่ แตงโม ข้าวโพดฝักอ่อน พริกขี้หนู มะเขือ ถั่วฝักยาว บวบเหลี่ยมและอื่น ๆ อีก จำนวน ๗๕ ไร่ จากนั้นเดินทางไปยังโครงการฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ บ้านโคกไร่ใหญ่ ตำบลสุไหงปาดี อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส

วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ ติดตามและให้กำลังใจราษฎรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินงานสนองพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ กลุ่มศิลปาชีพบ้านตอหลัง ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำบางนราอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำบางนราอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง และฝนทิ้งช่วงดินมีสภาพเป็นดินเปรี้ยวจัด อีกทั้งในช่วงฤดูฝน จะมีน้ำเปรี้ยวไหลมาจากป่าพรุเข้าท่วมในพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๒๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรบริเวณที่จะก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำบ้านกูจำ และมีพระราชดำริให้จัดหาน้ำส่งไปช่วยเหลือพื้นที่ทำนาของบ้านตอหลัง สำนักงาน กปร. จึงได้ดำเนินการประสานและสนับสนุนงบประมาณให้กรมชลประทานดำเนินการก่อสร้างสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าขนาดใหญ่ โดยสูบน้ำจากคลองน้ำแบ่ง เพื่อให้มีน้ำจืดไปช่วยในการปรับปรุงดินเปรี้ยว และใช้ในการเพาะปลูกในระยะที่ขาดแคลนน้ำ ซึ่งสามารถส่งน้ำไปช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรได้ ๑,๔๖๐ ไร่ เป็นพื้นที่ทำนา ๓๖๖ ไร่ และพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น อาทิ ปาล์ม ยางพารา ๑,๑๖๙ ไร่ โดยมีกลุ่มผู้ใช้น้ำสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านตอหลัง จำนวน ๑ กลุ่ม มีสมาชิก จำนวน ๓๙ คน และเกษตรกรในพื้นที่บ้านตอหลังได้จัดการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มทำนาบ้านตอหลัง พร้อมกันนี้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้พัฒนาพื้นที่ทำการเกษตรของราษฎรบ้านตอหลัง จำนวน ๑,๔๐๐ ไร่ โดยยกร่องพื้นที่ในการปลูกไม้ผลผสมผสาน และปลูกปาล์ม จำนวน ๓๙๙ ไร่ พื้นที่ทำนา จำนวน ๑,๐๐๑ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่นาร้าง จำนวน ๔๘๙ ไร่

วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๙

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดการฝึกอบรมหลักสูตร **“นักบริหารการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ (นบร.)”** รุ่นที่ ๕ และปาฐกถาพิเศษในหัวข้อ **“ประสบการณ์การสนองพระราชดำริ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน”** การฝึกอบรมครั้งนี้มีผู้เข้ารับการอบรมจำนวน ๕๐ คน ประกอบด้วย ส่วนราชการต่าง ๆ ทั่วประเทศ และสื่อมวลชนที่ได้ทำหน้าที่ในการสนองพระราชดำริ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเทิดทูน และพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ ตลอดจนสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้นำองค์กรในการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาตามแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และร่วมกันพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาตามแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับลึกซึ้ง รวมถึงเพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายนักบริหารในการขับเคลื่อนและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๙

นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี ไปยังโรงพยาบาลเจาะไอร้อง อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เพื่อรับฟังรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานและเหตุการณ์ความไม่สงบจากการเข้าบุกยึดโรงพยาบาลเจาะไอร้อง เมื่อเดือนมีนาคมที่ผ่านมา ในการนี้ องคมนตรีได้มอบเงินพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ให้แก่โรงพยาบาลเจาะไอร้อง จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติทั้ง ๑๖๐ คน นอกจากนี้ ยังได้มีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานถุงยังชีพให้แก่ผู้ป่วยในโรงพยาบาล จำนวน ๒๕ ราย และพระราชทานเลี้ยงอาหารกลางวันให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาล คนไข้ ประชาชน และทหารตำรวจผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ทั้งหมดกว่า ๑,๐๐๐ คนอีกด้วย

จากนั้นองคมนตรีและคณะ เดินทางไปยังกองร้อยทหารพรานที่ ๔๘๑๖ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เพื่อมอบถุงพระราชทานให้แก่ทหารผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ที่ทำหน้าที่ในการดูแลความสงบสุขให้กับประชาชน จำนวน ๗๕ นาย และได้มอบพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อแทนพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงห่วงใยต่อผู้ปฏิบัติทุกหน่วย ที่ต้องปฏิบัติภารกิจเพื่อปกป้องคุ้มครองประชาชนและประเทศชาติให้มีความมั่นคงตลอดไป

วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๙

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานการประชุมในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พร้อมด้วยนายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี รองประธานคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เพื่อทราบถึงผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ศูนย์ศึกษาฯ ประกอบด้วย งานด้านบริหารและประชาสัมพันธ์ งานด้านวิชาการ ในการติดตามผลการดำเนินงานโครงการศึกษาทดลอง วิจัย เพื่อรับทราบปัญหาอุปสรรค แนวทางการปฏิบัติงานในการวางแผนแนวทางในการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงได้จัดทำหนังสือผลงานทางวิชาการโดยรวบรวมผลงานทางวิชาการของนักวิชาการ นักวิจัย มาประมวลเป็นผลงานทางวิชาการ จำนวน ๘ เรื่อง พร้อมกับแจกจ่ายไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ งานด้านขยายผลโดยจัดทำสถิติผู้เข้ามาศึกษาดูงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาทั้ง ๖ แห่ง ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๘ – มีนาคม ๒๕๕๙ รวมทั้งสิ้น ๗๐๗,๐๐๙ คน และมีผู้เข้ารับการอบรมภายในศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง ๖ แห่ง ทั้งสิ้นจำนวน ๙,๙๔๗ คน ทั้งนี้ จะนำข้อมูลไปจัดทำแผนการฝึกอบรมในปีต่อไป

โอกาสนี้ ที่ประชุมยังได้ร่วมกันพิจารณาถึงแนวทางการดำเนินงานศึกษาวิจัย ทดสอบสาธิตของหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ โครงการเปลี่ยนอุปกรณ์แสงสว่าง LED เฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการเชื่อมโยงต่อเครือข่ายอินเตอร์เน็ตให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ และพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๖ แห่ง

วันที่
๒๒
เมษายน ๒๕๕๙

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เพื่อให้คณะกรรมการฯ ได้รับทราบผลการดำเนินงานและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกในพื้นที่จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดพะเยา จังหวัดน่าน จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดเลย และติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานศึกษาและป้องกันดินถล่มในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ รวมถึงการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินการในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ อาทิ กรมพัฒนาที่ดิน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ มหาวิทยาลัยพะเยา กรมทางหลวง ซึ่งได้น้อมนำแนวพระราชดำริการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ สามารถป้องกันการชะล้างพังทลาย สร้างความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ป่า และการใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่เสื่อมโทรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลถึงประชาชนและชุมชนได้มีพื้นที่ทำกินที่ดีขึ้น และเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับตนเอง โดยใช้ใบหญ้าแฝกมาผลิตเป็นหัตถกรรม อันเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ราษฎรอีกทางหนึ่งด้วย

วันที่ ๒๘-๒๙ เมษายน ๒๕๕๙

วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี ติดตามผลการดำเนินงานการจัดการน้ำและการใช้ประโยชน์จากการบริหารจัดการน้ำของราษฎรในโครงการอ่างเก็บน้ำยางชุมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พร้อมกันนี้ องคมนตรีได้พบปะกลุ่มผู้ใช้น้ำสหกรณ์การเกษตรชลประทานยางชุมจำกัด และราษฎรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการอ่างเก็บน้ำยางชุมฯ และได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในพื้นที่ได้อย่างดี โอกาสนี้ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมตรี และคณะ ร่วมกับราษฎรปล่อยพันธุ์ปลากินพืช จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัว ลงสู่อ่างเก็บน้ำยางชุมฯ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และขยายพันธุ์ปลา รวมทั้งเป็นแหล่งอาหารโปรตีนให้กับราษฎร

จากนั้น ได้เดินทางไปติดตามผลการดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และพบปะราษฎรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี ตรวจเยี่ยมการดำเนินโครงการพัฒนาป่าไม้ปากน้ำปราณบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พร้อมกับรับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงาน และร่วมกันปลูกต้นเกด พร้อมปล่อยปูทะเลคืนสู่ธรรมชาติ ชมเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และเยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวประมงและป่าโกงกางร้อยปี จากนั้นได้เดินทางไปยังโครงการพัฒนาป่าไม้ปากน้ำปราณบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รับฟังการบรรยายสรุปและเยี่ยมชมนิทรรศการแสดงผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาป่าไม้ปากน้ำปราณบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เกิดขึ้นจากพระมหากรุณาธิคุณ ในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อปี ๒๕๑๗ เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรหมู่บ้านปากน้ำปราณบุรี ทรงสนพระราชหฤทัยเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ป่าชายเลน และมีพระราชเสาวนีย์สนับสนุนให้มีการปลูกพันธุ์ไม้ต่าง ๆ บริเวณชายทะเลปากน้ำปราณบุรี เพื่อพัฒนาเป็นป่าอเนกประสงค์ ป้องกันลมพายุ เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และเป็นสถานที่พักผ่อน กรมป่าไม้จึงจัดตั้งเป็น **"โครงการพัฒนาป่าไม้ปากน้ำปราณบุรีตามพระราชประสงค์"** ขึ้น

ต่อมาเมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโครงการฯ ได้พระราชทานพระราชดำริให้ ***"จัดทำแนวเขตพื้นที่ให้ชัดเจน ป้องกันการบุกรุกพื้นที่และพยายามรักษาพื้นที่ป่าที่เหลือน้อยอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไป"*** กรมป่าไม้จึงเปลี่ยนชื่อโครงการเป็น **"โครงการพัฒนาป่าไม้ปากน้ำปราณบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ"** ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๒๕ ได้ประกาศพื้นที่โครงการฯ เป็นวนอุทยานปราณบุรี เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโครงการพัฒนาป่าไม้ปากน้ำปราณบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงสนพระราชหฤทัยเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเยี่ยมชมถึง ๙ ครั้ง โดยครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๔๗ พร้อมกับได้พระราชทานพระราชดำรัสกับผู้ปฏิบัติงาน ให้ร่วมมือช่วยเหลือกันดูแลทั้งป่าต้นน้ำและป่าชายเลน ช่วยกันอนุรักษ์สัตว์ป่าให้มีที่อยู่อาศัย พร้อมกับทรงห่วงใยและให้กำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ให้ช่วยกันทำงาน ปลูกจิตสำนึก ให้ความรู้แก่ประชาชนและคนในชุมชน เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้ทุกคนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

วันที่
๑๓–๑๔
พฤษภาคม ๒๕๕๙

วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี เดินทางไปเยี่ยมชมและติดตามการดำเนินงานโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยใหญ่ (วังแขม) อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี พร้อมชมนิทรรศการผลการดำเนินงานและการบริหารจัดการน้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำรวมถึงผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร อาทิ ข้าวหอมมะลิ ที่มีความอร่อยเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ ข้าวลืมผัว ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ซึ่งสร้างรายได้เป็นอย่างดีให้แก่ราษฎรจากน้ำในโครงการ รวมถึงผลิตภัณฑ์จากฝีมือชาวบ้าน เช่น ผ้าฝ้ายมัดหมี่ ตุ๊กตาปั้น เป็นต้น ในการนี้ องคมนตรีและคณะ ได้ร่วมปลูกต้นพิกุล ซึ่งเป็นต้นไม้ประจำจังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นที่ระลึกและเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ จากนั้น ได้เดินทางไปยังบ้านเกษตรกรที่ทำการเกษตรตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ โดยสำนักงาน กปร. ให้การสนับสนุนงบประมาณในการขุดสระน้ำและสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร จำนวน ๖๑ ราย ทำให้สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปีมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีความสามัคคี และเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง เนื่องจากได้น้อมนำแนวพระราชดำริมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ทำให้ครอบครัวอบอุ่น สังคมมั่นคง จนกระทั่งได้รับรางวัลกลุ่มผู้ใช้น้ำดีเด่นในระดับประเทศ

วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีปล่อยน้ำจากอาคารควบคุมของโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยเล็งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อส่งน้ำช่วยเหลือราษฎรในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โอกาสนี้ ได้ร่วมปล่อยพันธุ์ปลาลงสู่อ่างเก็บน้ำ พร้อมกับปลูกต้นยางนาบริเวณเพื่อเป็นที่ระลึก และจุดประกายให้ราษฎรน้อมนำแนวพระราชดำริ **“ปลูกป่าในใจคน”** มาเป็นแนวทางในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สร้างป่าเพิ่มน้ำเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยเล็งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีลักษณะเป็นเขื่อนดิน ความจุอ่างฯ ที่ระดับเก็บกัก ๑๓ ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งสนับสนุนน้ำให้กับฝายห้วยเล็งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเป็นฝายที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำริในคราวที่เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรตำบลโคกปรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ กรมชลประทาน จึงได้ดำเนินการสนองพระราชดำริ โดยการก่อสร้างฝายห้วยเล็งอันเนื่องมาจากพระราชดำริในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ โดยสำนักงาน กปร. ได้สนับสนุนงบประมาณ ปัจจุบันฝายห้วยเล็งฯ สามารถรับน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยเล็งฯ และกระจายน้ำเข้าสู่ไร่นาของราษฎรได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ราษฎร มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

กิจกรรมการประกวดบทความ ในหัวข้อ

"แผ่นดินของเราใต้ร่มพระบารมี"

เชิญชวนส่งผลงานเข้าร่วมการประกวดบทความในหัวข้อ "แผ่นดินของเราใต้ร่มพระบารมี" โดยเขียนบทความเล่าเรื่องที่ถ่ายทอดความรู้สึกตามหัวข้อ "แผ่นดินของเราใต้ร่มพระบารมี" ที่มาจากความรู้สึก และการรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงเพื่อถ่ายทอดสู่สาธารณชน ได้รับทราบถึงพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีต่อพสกนิกรไทยมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน

กติกา

- ส่งบทความในหัวข้อ "แผ่นดินของเราใต้ร่มพระบารมี" ความยาวไม่เกิน ๑ หน้ากระดาษ A4
- ส่งผลงานตั้งแต่วันนี้จนถึง ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙
- ประกาศผลในวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริแต่ละฉบับ

และทาง www.rdpb.go.th

คุณสมบัติผู้เข้าประกวด

บุคคลทั่วไปอายุตั้งแต่ ๙ ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ วัย การศึกษา

รางวัล จำนวน ๓ รางวัล

รางวัลละ ๒,๐๐๐ บาท ใบประกาศนียบัตร
พร้อมหนังสือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๓ ชุด

กรรมการ

ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงาน กปร.

การส่งผลงาน

๑. ทางไปรษณีย์หรือด้วยตนเอง มาที่กองประชาสัมพันธ์ สำนักงาน กปร.
เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

๒. ทาง Facebook : www.facebook.com/ RDPBProject

๓. ทาง E-Mail : rdpb_project@hotmail.com

ประกาศผลกิจกรรม
การประกวดบทความ หัวข้อ
"๘๔ พรรษา ราชินีศรีแผ่นดิน"
วารสารฯ ฉบับที่ ๑/๒๕๕๙

- คุณณัฏฐิณัณทน์ ภูธรารักษ์ จังหวัดสงขลา
- คุณทัศสนี แก้วปฏิมา จังหวัดสงขลา
- คุณณัฐชาติ สัญญพันธ์ จังหวัดสงขลา

สนใจข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ www.rdpb.go.th / Facebook : RDPBProject หรือสอบถามได้ที่ ๐๒-๔๔๗๘๕๐๐ ต่อ ๑๑๙

วารสารอันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ

ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๙

สำนักงาน กปร.

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์

๒. เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ที่ได้พระราชทานแนวพระราชดำริการพัฒนาประเทศและการพัฒนาช่วยเหลือประชาชน

๓. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวพรราชดำริ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้แก่ประชาชนหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสื่อมวลชน ให้ได้รับทราบข้อมูลอย่างถูกต้อง และกว้างขวางยิ่งขึ้น

โปรดทราบ

- บทความและข้อเขียนต่าง ๆ ในวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ไม่ใช่ความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
- หากมีความประสงค์จะนำข้อมูลไปเผยแพร่โปรดระบุแหล่งที่มาของข้อมูลด้วย

ดำเนินการโดย

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๐๐-๖ โทรสาร ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๖๒

ติดตามข่าวสารเพิ่มเติม ผ่านช่องทางแอพพลิเคชั่น rdpb-journal RDPB

www.rdpb.go.th

www.facebook.com/rdpb.go.th

e-mail:rdpb_project@hotmail.com

ออกแบบและจัดพิมพ์ที่ Polygon Wizard Co., Ltd. ๑๕๙/๔๘ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๑๘๙๒๐ e-Mail : pr@polygonwizard.net

คณะอำนวยการ

เลขาธิการ กปร. (หม่อมหลวงจิรพันธุ์ ทวีวงศ์)
รองเลขาธิการ กปร. (นายดนุชา สินธวานนท์)
รองเลขาธิการ กปร. (นายลลิต ถนอมสิงห์)
รองเลขาธิการ กปร. (นายประสาท พาศิริ)
ที่ปรึกษาด้านการพัฒนา (นายสมบูรณ์ วงค์กาด)
ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการฯ (นายปวัตร์ นวะมะรัตน)
ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการฯ (นางสาวอุศนีย์ ธูปทอง)
ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๑
ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๒
ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๓
ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๔
ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ
ผู้อำนวยการกองศึกษาและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ
ผู้อำนวยการกองพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อขับเคลื่อนแนวพระราชดำริ
ผู้อำนวยการกองติดตามประเมินผล
ผู้อำนวยการกองแผนงานและวิเทศสัมพันธ์
ผู้อำนวยการกองกิจกรรมพิเศษ
ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศ
ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์

คณะบรรณาธิการ

นางศศิพร	ปาณิกบุตร	ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์/ หัวหน้าคณะบรรณาธิการ
นางสาวณัฐดา	ศุภสินธุ์	ผู้อำนวยการกลุ่มประสานงานพื้นที่ ๑๓
นายปริญญ์วัฒน์	วัชรอาภากร	ผู้อำนวยการกลุ่มประสานงานพื้นที่ ๒๒
นางสาวใบทิพย์	ศรีทองสุข	กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๓
นายตรีวิทย์	วินิชสำเภาทิพย์	ผู้อำนวยการกลุ่มประสานงานพื้นที่ ๔๑
นางสาวกุลวดี	ปุงบางกระดี่	สำนักงานเลขาธิการ
นางสาวสมลักษณ์	บุนนาค	ผู้อำนวยการกลุ่มศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
นางสาวสุดารัตน์	คุสินธุ์	ผู้อำนวยการกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง
นายภัททะพงศ์	เทียนศรี	ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล
นางสาวจำเนียร	เพียรไม่คลาย	ผู้อำนวยการกลุ่มประเมินผล
นางดวงพร	โปสรักขะ	กองกิจกรรมพิเศษ
นางสาวตติยา	ตันวิเชียร	ศูนย์สารสนเทศ
นายวัชระ	หัศภาค	ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงาน
นายเอกชัย	เพ็งสว่าง	ผู้อำนวยการกลุ่มสื่อสารองค์กร
นางสาวมทิรา	ภัคทิพวดี	กองประชาสัมพันธ์
นายทวีศักดิ์	แป้นคุ้มญาติ	กองประชาสัมพันธ์
นางสาวประภาพร	ซื่อสัตย์	กองประชาสัมพันธ์

จัดงานเฉลิมพระเกียรติ "ฉลองราชย์ ๗๐ ปี เคียงคู่ทรงงาน ๘๔ พรรษา ราชินีศรีแผ่นดิน"

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

ร่วมกับ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๖ แห่ง

๖

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
จ.เชียงใหม่
๑๑ – ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๙

๕

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ
จ.สกลนคร
๒๘ พฤศจิกายน – ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙

๒

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ
จ.เพชรบุรี
๒๒ – ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙

๑

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ
จ.ฉะเชิงเทรา
๑๕ – ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๙

๓

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ
จ.นราธิวาส
๒๕ – ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

๔

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ
จ.จันทบุรี
๒๔ – ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

กิจกรรมที่ ๑ จัดแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ **"ฉลองราชย์ ๗๐ ปี เคียงคู่ทรงงาน ๘๔ พรรษา ราชินีศรีแผ่นดิน"** ร่วมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๖ แห่ง

กิจกรรมที่ ๒ การประกวดจัดแสดงนิทรรศการในหัวข้อ **"แผ่นดินของเรา"** ระดับมัธยมศึกษา ชิงรางวัลถ้วยพระราชทานและทุนการศึกษา กว่า ๖ แสนบาท จัดแสดงในพื้นที่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๖ แห่ง

กิจกรรมที่ ๓ กิจกรรมการสร้างป่าเพิ่มน้ำ ภายใต้ชื่อ **"ปลูกป่าในใจคน"** รับสมัครผู้สนใจร่วมรับต้นไม้ จำนวน ๘๔ ต้น ต่อศูนย์ศึกษาฯ พร้อมบันทึกการปลูกป่าในใจคน พร้อมร่วมแชร์การเจริญเติบโตและข้อมูลปลูกป่าในใจคนผ่าน Social Network ของสำนักงาน กปร.

กิจกรรมที่ ๔ กิจกรรมสร้างงาน สร้างอาชีพจากงานของในหลวง
จัดฝึกอบรมอาชีพให้ความรู้พร้อมแจกปัจจัยการผลิต จำนวน ๒ หลักสูตรต่อศูนย์ศึกษาฯ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
๒๐๑๒ อรุณอมรินทร์ ๓๖ บางยี่ขัน บางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
ติดตามข่าวสารและสอบถามรายละเอียดได้ที่ กองประชาสัมพันธ์ สำนักงาน กปร. โทร ๐-๒๔๔๗-๘๕๐๐ ต่อ ๑๑๗ , ๑๑๘ โทรสาร ๐-๒๔๔๗-๘๕๖๑ www.rdpb.go.th www.facebook.com/RDPB Project